

Sannina Sjöberg, Karita Mård-Miettinen,
Annika Peltoniemi & Kristiina Skinnari

SPRÅKBAD

I FINLANDS KOMMUNER 2017

Utredning om språkbad i de inhemska språken
i småbarnspedagogik, förskoleundervisning
och grundläggande utbildning

KIELIKYLPY

SPRÅKBAD

GIELLALÁVGUN
KIELÂLÁVGUM
ĶIÖLL-LAAUG

Översättningen till svenska utfördes av Undervisnings- och kulturministeriet.

Omslag: Ville Korhonen

Permanent länk till publikationen: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7413-8>

URN:ISBN:978-951-39-7413-8

ISBN 978-951-39-7413-8 (PDF)

Jyväskylä universitet, Jyväskylä 2018

FÖRORD

Denna utredning på kommunnivå initierades av behovet att utifrån Handlingsplan för nationalspråksstrategin (2017) kartlägga läget och framtidsplanerna för språkbildning i de inhemska språken i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Utredningen kompletterar en tidigare utredning (Kangasvieri m.fl. 2012) och gjordes i samarbete med en utredning om annan omfattande och mindre omfattande verksamhet på två språk (Peltoniemi m.fl. 2018). Arbetet krävde insatser av många personer: först vill vi tacka undervisningsrådet Minna Polvinen från Undervisnings- och kulturministeriet för utmärkt vägledning och samarbete från uppdragsgivarens sida. Tack också till Taina Saarinen, chef för Centralen för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet, för råd och stöd. För samarbetet med Åbo Akademi tackar vi professor Fritjof Sahlström, forskningsassistent Susanna Lindholm, som deltog i datainsamlingen, och projektforskare Katri Hansell och filosofie magister Linda Storås, som kommenterat rapporten.

Stort tack till forskningsassistent Jere Jaatinen för hjälpen med utformningen av den elektroniska enkäten och projektforskare Tuija Hirvonen för statistisk expertis. Deras insatser var nödvändiga för utredningsarbetet. Tack också till informatiker Matti Lassila, Centret för öppen information vid Jyväskylä universitet, för väsentlig hjälp med utredningens kartor. Ett tack förtjänar också forskningsassistent Sara Sjöblom, som hjälpte oss att skaffa kontaktuppgifter till kommunerna, och projektforskare Erja Kyckling och universitetsforskare Heidi Vaarala från det språkutbildningspolitiska nätverket Kieliverkosto, som gav observanta kommentarer.

Stort tack till alla kommuntjänstemän som svarat på enkäten. Tack till alla lärarutbildningsexperter som vi fick intervjua. Vi vill rikta ett särskilt varmt tack till alla förskolepedagoger, verksamhetschefer, lärare, rektorer, social- och skolförvaltningens tjänstemän, föräldrar och elever som deltog i kommunintervjuerna.

Jyväskylä 31.1.2018

Sannina Sjöberg, Karita Mård-Miettinen, Annika Peltoniemi och Kristiina Skinnari

INNEHÅLL

FÖRORD

INNEHÅLL

FIGURER OCH TABELLER

1	INLEDNING	7
1.1	Mål och forskningsfrågor	8
1.2	Genomförande	9
1.2.1	Kommunenkät.....	9
1.2.2	Kommunintervjuer	11
1.2.3	Dokumentunderlag.....	13
1.2.4	Intervjuer med experter inom lärarutbildning	13
1.3	Utvärdering av genomförandet.....	13
2	BAKGRUND	15
2.1	Definitioner av språkbåd.....	15
2.2	Tidigare utredningar om språkbådsverksamhet och dess omfattning i Finland	16
2.3	Nationella stödåtgärder för språkbåd i de inhemska språken.....	18
2.4	Språkbådsverksamhetens styrdokument	20
2.4.1	Grunderna för planen för småbarnspedagogik.....	21
2.4.2	Grunder för förskoleundervisningens läroplan	22
2.4.3	Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.....	22
2.4.4	Lokala styrdokument.....	24
3	UTBUDET AV SPRÅKBAD I DE INHEMSKA SPRÅKEN OCH ANNAN SMÅBARNSPEDAGOGIK, FÖRSKOLEUNDERVISNING OCH GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING PÅ TVÅ SPRÅK I FINLAND.....	25
4	BEHÖRIGHETSKRAV FÖR SPRÅKBADSLÄRARE OCH UTBUD AV LÄRARUTBILDNING	29
4.1	Behörighetskrav för lärare.....	29
4.2	Grundexamensutbildning för språkbådslärare	30
4.2.1	Utbildningar med avslutad antagning	31
4.2.2	Pågående och kommande utbildningar	32
4.3	Fortbildning av språkbådslärare	33
5	NULÄGET FÖR SPRÅKBAD I DE INHEMSKA SPRÅKEN I FINLAND.....	35
5.1	Utbud av språkbåd i de inhemska språken.....	35
5.2	Förhållandet mellan utbud och efterfrågan i språkbåd i de inhemska språken	38

5.3	Beskrivning av språkbadsverksamhet.....	40
5.4	Språkbadets kontinuitet mellan utbildningsstadier.....	41
5.5	Elevantagning till språkbad	42
5.6	Faktorer som styr, stöder och försvårar verksamheten	45
5.6.1	Centrala språkbadsaktörer och skäl för anordnande av verksamhet	45
5.6.2	Aktiva språkbadsaktörer och främjande parter	46
5.6.3	Läroplansarbete för språkbad i fallstudiekommunerna.....	47
5.6.4	Statsunderstödetts effekt på anordnandet av språkbadsverksamhet	47
5.6.5	Utmaningar i anordnandet av språkbadsverksamhet	50
5.7	Rekrytering av lärare och utbildningsbehov	51
5.7.1	Rekrytering av språkbadslärare	51
5.7.2	Behov av fortbildning.....	53
6	KOMMUNERNAS FRAMTIDSPLANER	55
6.1	Kommuner som erbjuder språkbad	55
6.2	Planer i kommuner som för närvarande inte erbjuder språkbad ...	56
7	SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	59
8	UTVECKLINGSFÖRSLAG.....	67
	KÄLLOR.....	73
	BILAGOR.....	77
	Bilaga 1. Enkät om anordnande av språkbad i de inhemska språken samt annan omfattande och mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk i kommunen	77
	Bilaga 2. Intervjufrågor i kommunintervjuer	101
	Bilaga 3. Intervjufrågor till lärarutbildare	105

FIGURER

FIGUR 1	Geografisk spridning av kommuner som enligt deras enkätsvar och webbplatser erbjuder småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk.	27
FIGUR 2	Geografisk spridning av språkbadsundervisning på de inhemska språken.....	38
FIGUR 3	Förändring i efterfrågan på kommunernas språkbadsverksamhet under de fem senaste åren.....	39
FIGUR 4	Förändring i utbudet av kommunernas språkbadsverksamhet under de fem senaste åren.....	39
FIGUR 5	Läroplanstillämpning i språkbadsverksamheten.	41
FIGUR 6	Geografisk spridning av kommuner som bedömt att utbudet av språkbadsverksamhet kommer att öka (n=178).	58

TABELLER

TABELL 1	Svarande kommuner enligt språkförhållandena.	11
TABELL 2	Sammanfattning av intervjumaterialet.	12
TABELL 3	Antal kommuner i Finland som erbjuder verksamhet på två språk enligt enkätsvaren och kommunernas webbplatser.	26
TABELL 4	Antalet språkbadsenheter och undervisningsspråket i språkbad i kommuner som anordnar språkbad i de inhemska språken enligt kommunenkäten, kommunernas webbplatser och portalen Svenskskola.fi.	36
TABELL 5	Kriterier för antagning till språkbad i de inhemska språken (n=15 kommuner).	43
TABELL 6	Kommuner som erhållit statsunderstöd för språkbad i de inhemska språken ("språkbad" nämnt i ansökan)	48
TABELL 7	Prioritering av rekryteringskriterier för språkbadsundervisning i småbarnspedagogik (n=13), förskoleundervisning (n=11) samt grundskolans lägre (n=12) och högre årskurser (n=11).	52
TABELL 8	Språkbadskommunernas (n=15) prognoser om utvecklingen för utbudet och efterfrågan inom språkbad i de inhemska språken.	55
TABELL 9	Kommunernas prognoser om utvecklingen för utbudet och efterfrågan inom språkbad i de inhemska språken i kommuner som inte erbjuder språkbad (n=178).	57

1 INLEDNING

I denna utredning kartläggs läget och framtidsplanerna för språkbadsundervisning i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning på kommunnivå utifrån efterfrågan och utbud samt lärarutbildningens perspektiv. Utanför denna utredning faller bl.a. annan omfattande eller mindre omfattande verksamhet och undervisning på två språk, som dock granskas i en annan utredning (Peltoniemi, Skinnari, Sjöberg & Mård-Miettinen 2018).

I statsrådets första nationalspråksstrategi (2012) ställde man upp mål för främjande av kunskaper i de inhemska språken. Där föreslogs åtgärder för att utvidga och utveckla språkbadsundervisningen samt trygga förutsättningarna för adekvat och högkvalitativ undervisning, bl.a. genom att garantera tillgången till behörig personal, utarbeta läroplansgrunder för språkbad och satsa på språkbadsinformation till kommuner och föräldrar. Enligt strategins mellanrapport (2015) har det vidtagits åtgärder för att trygga förutsättningarna för språkbadsundervisningen, t.ex. i fråga om lärarutbildningen och läroplansgrunderna. Anordnare av småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning beviljades statsunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamhet och annan verksamhet på två språk 2015–2016. Motsvarande understöd har även beviljats 2017.

Enligt Handlingsplan för nationalspråksstrategin (2017) ska Undervisnings- och kulturministeriet utreda hur åtgärderna för utveckling av språkbadsundervisningen har påverkat språkbadsläget. Ministeriet finansierade en utredning som genomfördes av Institutionen för språk- och kommunikationsstudier och Centralen för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet 12.6.2017–31.1.2018 i samarbete med fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi. Läget för språkbad och annan undervisning på två språk utreddes via en elektronisk enkät till alla Finlands kommuner, som själva bedömde nuläget och framtiden. Fem utvalda fallstudiekommuner granskades närmare genom intervjuer med förskolepedagoger, lärare, elever, föräldrar samt skol- och utbildningstjänstemän. Syftet var att få djupare kunskap om kontexten för språkbad i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande

utbildning samt lyfta fram olika aktörers perspektiv. Högskolor som anordnar lärarutbildning fick svara på en kort telefonenkät om utbildning av lärare för språkbad och annan tvåspråkig undervisning. Läget granskades även med hjälp av en tidigare utredning om språkbadsundervisning och undervisning på främmande språk (Kangasvieri, Miettinen, Palviainen, Saarinen & Ala-Vähälä 2012) och genom intervjuer med experter.

1.1 Mål och forskningsfrågor

Här i Finland har språkbadsundervisning anordnats i 30 år. Den fick sin början i Vasa på 1980-talet och spred sig sedan till olika delar av landet (Bergroth 2015: 25–26). Språkbad är ett undervisningsprogram där språket är både mål och medel för lärande. Språkbadsläraren talar med eleverna enbart på språkbadsspråket men förstår även deras modersmål. Det språkbad som tillämpas i Finland är tidigt fullständigt språkbad som påbörjas när barnet är 3–6 år; i början ges undervisningen till en stor del (90–100 %) på språkbadsspråket men andelen minskar under programmets gång. (Bergroth 2015: 1–4.) För närvarande erbjuds språkbadsundervisning på inhemska språk i 23 kommuner, antingen kontinuerligt från småbarnspedagogiken till slutet av den grundläggande utbildningen eller på något enskilt stadium (se 5.1).

Ett diffust språkbadsbegrepp är en utmaning i visualiseringen av det övergripande språkbadsläget. Detta framkom redan i den första riksomfattande språkbadskartläggningen på 1990-talet (Buss & Mård 1999) och i utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012). Begreppet blir diffust bl.a. på grund av att utbildningsanordnaren kan välja språkbad eller någon annan benämning på den tvåspråkiga undervisning som erbjuds. Benämningen är inte bunden till en viss verksamhetsform.

Man kan hitta mycket exakta språkbadsdefinitioner i forskningslitteraturen och även i de nya grunderna för planer för småbarnspedagogiken och i läroplansgrunderna för förskolan och grundskolan (VASU 2016: 49, GFL 2014: 30, GLGU 2014: 91) definieras språkbad mer exakt än tidigare. Grunderna för läroplanen för grundläggande utbildning ger följande definition:

med språkbad avses ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av undervisningen ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och en del på det andra inhemska språket eller samiska. (GLGU 2014: 93).

Definitionen har även använts vid insamlingen av data för denna utredning, som alltså granskar språkbad i de inhemska språken (finska, svenska och samiska). Undervisning på alla andra språk betraktas enligt de nya läroplansgrunderna (VASU 2016: 50, GFL 2014: 30–31, GLGU 2014: 94–95) som annan undervisning på två språk. Om den rapporterar Peltoniemi, Skinnari, Sjöberg och Mård-Miettinen (2018) i sin utredning.

Målet med vår utredning var att kartlägga läget för språkbadsundervisning på inhemska språk i Finlands kommuner utifrån utbud och efterfrågan. Ytterligare mål var att kartlägga lärarutbildning för språkbadsundervisning och peka på hinder och utvecklingsmöjligheter för språkbadsutbildning. Vår utredning kompletterar och uppdaterar helhetsbilden från en tidigare utredning (Kangasvieri m.fl. 2012) och söker svar på följande centrala frågor för språkbadsverksamheten och lärarutbildningen som är relaterad till den:

- Var i Finland anordnas språkbadsverksamhet och hur omfattande är den?
- Avser kommunerna öka eller minska utbudet av språkbad eller kanske påbörja språkbad i en nära framtid?
- Vilka faktorer styr, stöder och hindrar utbudet, efterfrågan och tillgången på lokal nivå?
- Vilka relevanta tagnings- och inträdeskriterier finns det?
- Har kommunerna tillräckligt med behörig personal för språkbadsundervisning och finns det behov av fortbildning?
- Hurdant är utbudet av lärarutbildning för språkbadsundervisning i Finland och hur många lärare som ger språkbadsundervisning har utexaminerats?
- Hurdana är de framtida behoven av utbildning för lärare som ger språkbadsundervisning?
- Hur tillämpas grunderna för planen för småbarnspedagogik och grunderna för läroplanen för förskoleundervisning och för grundläggande utbildning lokalt i kommunerna?

1.2 Genomförande

Utredningen bygger på en enkät till Finlands kommuner (311), intervjuer i fem kommuner, en tidigare språkbadsutredning (Kangasvieri m.fl. 2012) och intervjuer med experter inom lärarutbildning samt data från kommunernas läroplaner och diverse webbplatser.

1.2.1 Kommunenkät

Till alla Finlands kommuner (311) inklusive Åland skickades 15.8.2017 en strukturerad Webropolenkät (bilaga 1) som kartlade nuläget och framtidsplanerna för språkbadsundervisning och annan undervisning på två språk. Svaren skulle lämnas elektroniskt inom 2,5 veckor men svarstiden förlängdes på begäran till 4 veckor. Vid utformningen av frågorna och enkäten beaktades särskilt

- kommuner som bara har språkbadsverksamhet på de inhemska språken,
- kommuner som bara har annan omfattande verksamhet på två språk,

- kommuner som bara har språkberikad verksamhet,
- kommuner som har två eller alla ovannämnda undervisningsformer
- och kommuner som inte har någon av de ovannämnda undervisningsformerna.

Enkäten skickades i förekommande fall till både det svenska och det finska social- och undervisningsväsendet. Det var möjligt att svara på finska och/eller svenska. Eftersom kartläggningen gällde småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning skickades enkäten till 1-4 personer beroende på kommunens struktur för dessa tjänster. Tvåspråkiga kommuner ska ordna dagvård på båda språken (L 36/1973 14 a §) och kommuner som har såväl finsk- som svenskspråkiga invånare är skyldiga att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning separat för vardera språkgruppen (L 628/1998 4 §). Därför skickades enkäten i förekommande fall till både det finska och det svenska social- och undervisningsväsendet. I merparten av kommunerna fick två personer enkäten, en med ansvar för småbarnspedagogik och en med ansvar för grundläggande utbildning. I vissa tvåspråkiga kommuner fick upp till fyra personer enkäten eftersom kommunen hade två personer med ansvar för småbarnspedagogik och förskoleundervisning (finsk respektive svensk) och två personer med ansvar för grundläggande utbildning (finsk respektive svensk). I enskilda fall, främst mindre kommuner, skickades enkäten bara till en person, som ansvarade för tjänsterna på båda nivåerna. Det fanns också kommuner med t.ex. en gemensam bildningschef. Oftast besvarades enkäten av kommunens bildningschef och förskolechef men även andra titlar förekom, t.ex. skolchef, utbildningschef, rektor, daghemsföreståndare, koordinator, planerare och sekreterare.

Enkäten var ämnad att ge svar på följande frågor om språkbad:

- Vilka kommuner i Finland har språkbadsverksamhet?
- På vilka språk och nivåer samt i vilken form anordnas språkbad?
- Vilka behörighetskrav har kommunerna för språkbadslärare och kan de rekrytera lärare som uppfyller kriterierna?
- Hurdana framtidsplaner har kommunerna för språkbadsverksamheten?

Efter tre påminnelser besvarades enkäten av 193 kommuner (62,1 % av Finlands kommuner), vilket kan anses vara bra för en elektronisk enkät. I de svarande kommunerna bor 78,1 % av Finlands befolkning och 77,1 % av alla finländare som är yngre än 15 år (FOS 2018). 85 % (164) av de svarande kommunerna var enligt uppgift enspråkiga (59 % av alla enspråkiga kommuner i Finland) och 14,5 % (28) var enligt uppgift tvåspråkiga (84,8 % av alla tvåspråkiga kommuner i Finland). Liksom i den förra utredningen på kommunnivå (se Kangasvieri m.fl. 2012: 15) är tvåspråkiga kommuner något överrepresenterade i materialet. Tabellen nedan anger svarsfrekvensen enligt språkförhållandena. Tre kommuner svarade inte på frågorna om kommunens språkförhållande.

TABELL 1 Svarande kommuner enligt språkförhållandena.

	Finlands kommuner totalt	Svarande kommuner	Andel svarande av alla kommuner
Tvåspråkig kommun, majoritetsspråk finska	18	17	94,4 %
Tvåspråkig kommun, majoritetsspråk svenska	15	10	66,7 %
Enspråkigt finsk kommun	262	161	61,4 %
Enspråkigt svensk kommun	16	2	12,5 %
Ej svar	-	3	-
<i>Totalt</i>	311	193	62,1 %

Enkätsvaren analyserades statistiskt med deskriptiva metoder som kompletterades med kvalitativa metoder vid öppna frågor. Svaren analyserades separat för språkbad i de inhemska språken och för annan småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning på två språk.

1.2.2 Kommunintervjuer

Fem utvalda kommuner granskades under tidsperioden september–november 2017 närmare genom intervjuer med förskolepedagoger, lärare, elever och föräldrar inom språkbadsverksamhet samt tjänstemän inom social- och skolväsendet. Syftet var att få djupare kunskap om kontexten för språkbad i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt lyfta fram olika aktörers perspektiv. Kommunerna valdes ut bland kommuner som erhållit statens specialunderstöd 2015–2017 för utvidgning av språkbadsverksamheten. I urvalet beaktades om möjligt kommunens storlek, typ (stads- eller landsbygdsmiljö), geografiskt läge och språkstatus (dvs. huruvida den är en- eller tvåspråkig, vilket majoritetsspråket är och om det finns svensk- och finskspråkiga skolväsenden) samt hur etablerad språkbadsverksamheten är i kommunen. Två stora kommuner (över 100 000 invånare), två medelstora kommuner (10 000–100 000) och en liten kommun (under 10 000) valdes ut. I tre av dessa samlades även data om annan undervisning på två språk in (Peltoniemi m.fl. 2018: 11).

Intervjuerna var halvstrukturerade gruppintervjuer med frågor som följde utredningens teman, dvs. behovet av språkbad i småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning, faktorer som stöder/hindrar anordnande av språkbadsverksamhet, lärarnas behov av fortbildning

samt kommunernas framtidsplaner (se bilaga 2 för intervjufrågor). Intervju-personerna indelades så att tjänstemän inom social- och skolväsendet, daghemsföreståndare och rektorer utgjorde en egen grupp, medan pedagoger och lärare utgjorde en annan. Föräldrar liksom elever intervjuades som en egen grupp. Endast elever äldre än 10 år och med tillstånd från vårdnadshavaren deltog i utredningens elevintervjuer. I två kommuner intervjuades tjänstemän, chefer, lärare och pedagoger tillsammans av tidsskäl. En av kommunen utsedd kontaktperson för språkbadsverksamheten samlade grupperna och planerade intervjutiderna. Gruppernas storlek varierade mellan två och sex personer. I de fem utvalda kommunerna intervjuades totalt 11 tjänstemän/chefer/rektorer, 15 lärare/förskolepedagoger, 16 föräldrar och 20 elever (se tabell 2). Intervjuerna genomfördes och spelades in på finska i tre kommuner och på svenska i två kommuner enligt de intervjuades önskemål. En grov transkription av inspelningarna gjordes för vidare analys. Intervjuerna med vuxna personer varade 25–68 minuter och med elever 10–19 minuter. Totalt omfattar intervjumaterialet cirka 9,5 timmars inspelningar. Materialet har analyserats med innehållsanalytiska metoder.

TABELL 2 Sammanfattning av intervjumaterialet.

Kommun	Representerade stadier	Tjänstemän, daghemsföreståndare/ rektorer, pedagoger/lärare	Föräldrar	Elever
		<i>Personer</i>	<i>Personer</i>	<i>Personer</i>
Stor kommun 1	småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundskolans lägre och högre årskurser	8	6	6
Stor kommun 2	förskoleundervisning, grundskolans lägre årskurser	2	1	-
Medelstor kommun 1	grundskolans lägre och högre årskurser	4	3	6
Medelstor kommun 2	förskoleundervisning, grundskolans lägre årskurser	6	3	4
Liten kommun 1	småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundskolans lägre årskurser	6	3	4
<i>Totalt</i>		26	16	20

1.2.3 Dokumentunderlag

Utredningens dokumentunderlag består av lokala planer för småbarnspedagogik och lokala läroplaner samt kommunernas och skolornas webbsidor med undervisningens mål, anordnandet och elevantagningen som perspektiv. Kommunerna ombads att skicka in läroplaner i samband med enkäten men alla svarande gjorde inte detta, så vissa planer hämtades från kommunernas webbplatser. Med hjälp av ovannämnda planer granskades huruvida kommunerna hade gjort preciseringar som gäller språkbad, t.ex. elevantagning, i de lokala läroplanerna. Med hjälp av kommunernas och skolornas webbsidor utreddes huruvida de har språkbadsvksamhet och hur omfattande den i så fall är. Dokumentunderlaget analyserades med innehållsanalytiska metoder.

1.2.4 Intervjuer med experter inom lärarutbildning

Läroplaner för språkbad kartlades per telefon. Alla finländska högskolor med lärarutbildning (n=22), både finska och svenska, kontaktades per telefon i augusti 2017 och tillfrågades om de har utbildning som förbereder lärarstudier för arbete med språkbad eller annan undervisning på två språk inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. 17 företrädare för olika högskolor tillfrågades och alla högskolor utom en svarade på telefonkontakten.

Två högskolor, Vasa universitet och Åbo Akademi, har lärarutbildning för arbete med språkbad. Där gjordes utförligare intervjuer med experter för att utreda hurdan språkbadsvksamhet man erbjuder, hur många som sökt till respektive utexaminerats från utbildningen och vilka framtidsplaner man har för utbildningen. Intervjufrågorna finns i bilaga 3.

1.3 Utvärdering av genomförandet

Enkätens svarsfrekvens (62,1 %) kan anses bra när man beaktar att enkäten är webbaserad och att språkbad i de inhemska språken och annan småbarnspedagogik och undervisning på två språk inte berör alla kommuner i Finland. Enkätsvaren täcker en stor del av Finlands befolkning med tanke på att 78,1 % av befolkningen bor i de 193 kommuner som svarade på enkäten, och i dessa kommuner finns 77,1 % av alla de finländare som är yngre än 15 år (FOS 2018). I responsen framfördes synpunkter om tjänstemännens bråda tid och enkätens korta svarstid, belastning och stora omfång, framför allt i kommuner med mångsidigt utbud av språkbad och annan verksamhet på två språk. Enligt responsen var enkäten som sådan inte heller tillämplig på alla kommuner i Finland, då det finns en stor mångfald av språkbad och annan verksamhet på två språk inklusive lokala tillämpningar. Framför allt i stora kommuner behövde kanske flera tjänstemän samarbeta för att kunna ge tillförlitliga

enkätsvar. Således konstateras att enkäten inte kunde täcka all verksamhet på två språk i Finland och att "vet ej"-svaren är förhållandevis många.

Frågorna i den förra utredningen (Kangasvieri m.fl. 2012) var underlag för enkäten, men i dem gjordes uppdragsenliga ändringar och tillägg. Alla uppställda mål för vår utredning kunde dock inte utforskas med en kvantitativ enkät. I efterhand framkom det vissa brister i den omfångsrika Webropolenkäten som dessutom bestod av många delar. Exempelvis hade frågan om det framtida utbudet kunnat utformas annorlunda för kommuner som inte hade någon verksamhet på två språk. Detta hade kunnat göra svaren mer konsekventa eftersom vissa kommuner nu bedömde att verksamheten kommer att minska trots att den inte ens anordnades. Vissa saker, t.ex. barns och elevers tillgång till språkbud i de inhemska språken, behövde utredas med hjälp av bl.a. kommunernas och skolornas läroplansdokument och kommunernas webbplatser.

Det kvantitativa enkätmaterial kompletterades och fördjupades genom kvalitativa fallstudier, där utbud och efterfrågan inom språkbud i de inhemska språken granskades utifrån kommunintervjuer. Den kvalitativa studien har följt Jyväskylä universitets (2013) och Forskningsetiska delegationens (2013) anvisningar. Forskningstillstånd har sökts och erhållits enligt kommunernas egen praxis. Alla kommunintervjuer är anonymiserade och namnen på kommunerna i fallstudien framgår inte av utredningen. Förvaringen av forskningsdata följer Jyväskylä universitets anvisningar, och under studien har uppgifter inte lämnats ut till utomstående utan uppdragsgivarens tillstånd.

2 BAKGRUND

2.1 Definitioner av språkbad

Språkbad är ett undervisningsprogram som genomförs i olika former och i flera länder. Benämningarna varierar beroende på bl.a. åldern då språkbadet påbörjas (tidigt, fördröjt, sent), programmets intensitet (fullständigt, delvist), språkbadsspråkets status (landets officiella språk, minoritetsspråk, främmande språk) och elevernas språkbakgrund (envägs, tvåvägs). Bergroth (2015: 4) kallar dessa för språkbadets strukturella rörelseutrymme.

Tidigt språkbad är den globalt sett vanligaste formen i fråga om ålder. Då påbörjas språkbadet oftast i småbarnspedagogiken och pågår minst till slutet av grundskolan. De tidiga språkbaden är oftast till intensiteten fullständiga språkbadsprogram: all verksamhet och undervisning sker på språkbadsspråket under de första åren och sedan sjunker andelen gradvis till 50 procent. Övrig undervisning ges på skolans undervisningsspråk, som är modersmål för vissa men inte alla elever. Tidigt språkbad kan även vara delvist språkbad, där hälften av verksamheten och undervisningen sker på språkbadsspråket och den andra hälften på skolans undervisningsspråk. Flera länder har även sent språkbad, som vanligen påbörjas i de högre årskurserna och ofta föregås av flerårig daglig undervisning i språkbadsspråket. Sent språkbad kan vara fullständigt eller delvist. Främst i Kanada anordnas även fördröjt fullständigt eller delvist språkbad som påbörjas när eleven är ungefär 10 år. Denna form av språkbad är inte särskilt vanlig. Tidigt, fördröjt och sent språkbad kan erbjudas på landets officiella språk (t.ex. svenska i Finland och iriska på Irland), minoritetsspråk (t.ex. samiska i Finland) eller främmande språk (t.ex. franska i Australien och kinesiska i USA). Språkbaden är i huvudsak envägsspråkbad där alla elever badar i samma språk. Framför allt i USA finns det också många program för tvåvägsspråkbad där engelsk- och spansktalande elever får en del av undervisningen på spanska och en del på engelska.

Gemensamt för alla språkbadsprogram är vissa forskningsbaserade drag, som Bergroth (2015: 2–4) kallar språkbadets fasta grundpelare. Dessa är

- skolsystemanknytning (språkbad är ett undervisningsprogram som löper från stadium till stadium och som föräldrarna har förbundit sig till)
- språkbadseleven saknar förkunskaper i språkbadsspråket
- god samhällsstatus för språkbadsspråket och skolans andra undervisningsspråk
- programmets valfrihet och lämplighet för alla elever
- undervisning på språkbadsspråket utgör en stor del av undervisningen (minst 50 %)
- tvåspråkiga lärare fungerar som enspråkiga språkmodeller
- innehållsbetonande (viktigt att uppnå målen för de olika läroämnena)
- språkbadsspråket och skolans andra undervisningsspråk som både mål och medel för lärandet
- separation av språken för att garantera stora möjligheter att använda varje språk
- berikande av kulturell identitet.

2.2 Tidigare utredningar om språkbadsverksamhet och dess omfattning i Finland

Under läsåret 1998–1999 undersöktes svenskt och finskt språkbad i grundläggande utbildning för första gången landsomfattande (Buss & Mård 1999). Med hjälp av kartläggningen skulle man ta reda på hurdan undervisning skolorna ger under begreppet språkbad och om det fanns tillräckligt många behöriga språkbadslärare att tillgå. Man skickade en enkät till alla Finlands nästan 4 000 skolor, varav under hälften svarade. Enligt svaren erbjöds svenskt och finskt språkbad av 24 skolor och något fler, 28, planerade att starta språkbadsundervisning (Buss & Mård 1999: 77). I slutet av 1990-talet erbjöds både fullständigt språkbad (80–100 % av verksamheten på språkbadsspråket under de första skolåren) och delvist språkbad (cirka 50 % av verksamheten på språkbadsspråket under de första skolåren). Kartläggningen visade dock att varken fullständiga eller delvisa språkbadsprogram var särskilt enhetliga till strukturen eller innehållet. Därmed behandlades språkbadselever inte nödvändigtvis lika och det kunde vara problematiskt att byta till ett språkbadsprogram i en annan skola. (Buss & Mård 1999: 40–45, 92.) I kartlägningsrapporten föreslogs därför bl.a. att man i Finland ska utarbeta en enhetlig forskningsbaserad läroplan för språkbad, lärarhandledningar och handböcker för språkbadslärare samt att språkbadsskolor ska få hjälp med att bilda nätverk (Buss & Mård 1999: 92).

Enkätsvaren visade också att 15 av skolorna i kartläggningen hade undervisning av språkbadstyp på något främmande språk läsåret 1998–1999 (Buss & Mård 1999: 25–27). Dessa skolor och språkbad på främmande språk utgör den andra kartläggningsrapporten (Sved 2000) som kompletterar kartläggningen om svenskt och finskt språkbad. Den andra rapporten (Sved 2000: 5) fokuserar på likheter och skillnader mellan språkbadsprogram på inhemska och främmande språk samt på utbud, former, innehåll och undervisningspersonal inom språkbad på främmande språk.

Under 2005 gjordes en riksomfattande utredning om CLIL-utbudet (CLIL = Content and Language Integrated Learning) i grundskolan och gymnasiet (Lehti, Järvinen & Suomela-Salmi 2006). Utredningen beaktade även språkbadsundervisning, och i stället för *undervisning på främmande språk*, som inte ansågs inkludera inhemska språk, använde man det mer ändamålsenliga begreppet *CLIL-undervisning* (Lehti m.fl. 2006: 294, 299). Man skickade en enkät till alla Finlands grundskolor och gymnasier. Svarefrekvensen var cirka 50 %. Resultaten visade att 5,7 % av de svarande erbjöd språkbadsundervisning eller undervisning på främmande språk, dvs. bara 2,8 % av alla grundskolor och gymnasier i Finland (Lehti m.fl. 2006: 298).

Den första finländska kartläggningen på kommunnivå av både språkbadsundervisning på inhemska språk och undervisning på främmande språk ägde rum 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012). Enkäten i utredningen (svarsfrekvens 54,5 %) visade att benämningarna på verksamheterna var mycket varierande. Många olikartade verksamheter kunde bedrivas under samma benämning. Enligt utredningen hade 20 kommuner på något stadium verksamhet som kallades språkbad (17 kommuner på svenska, 2 på finska och 3 på samiska). Utredningen visade dock att språkbadsverksamheten var fragmenterad. Det ansågs råda brist på behöriga språkbadslärare. Kommunerna lyckades inte alltid rekrytera lärare som uppfyllde behörighetskraven. Arbetsmarknaden för språkbadslärare visade sig vara ganska regional och utexaminerade lärare sökte sig inte nödvändigtvis dit där behoven var som störst. Det framgick att lärarna i språkbadsundervisningen hade mycket varierande utbildningsbakgrund, ofta utan särskild utbildning i flerspråkighet eller relaterade didaktiska och pedagogiska frågor. Bland kommuner som hade språkbadsundervisning bedömde hälften att efterfrågan kommer att öka och resten att den förblir oförändrad. Efterfrågan bedömdes inte öka nämnvärt i kommuner som då inte hade språkbadsundervisning. Kommunerna bedömde att deras utbud inte ökar riktigt i samma takt som efterfrågan. (Kangasvieri m.fl. 2012.) På basis av utredningen lämnades utvecklingsförslag om lärarutbildningen samt anordnandet av och tillgängligheten till språkbadsundervisning och undervisning på främmande språk med betoning på t.ex. riksomfattande koordination av dessa undervisningsformer, stöd till kommuner, mer lärarutbildning (grundexamen) samt förstärkning och systematisering av fortbildningen (Kangasvieri m.fl. 2012: 9–10).

Alla tidigare utredningar på skol- och kommunnivå om språkbadsverksamhet på inhemska språk betonar att verksamheten är småskalig samt

fragmenterad i fråga om benämningar, struktur och innehåll. Den senaste utredningen (Kangasvieri m.fl. 2012) antyder dock att det finns ett tryck på språkbadskommuner att utvidga verksamheten men att de inte planerar att öka utbudet. Utvidgning av språkbad i de inhemska språken till nya kommuner finns däremot inte i sikte. Utvecklingsförslag som lämnades baserat på utredningen lyfte fram koordinering, stöd och nätverk liksom utvecklingsbehov inom lärarutbildning och pedagogik.

2.3 Nationella stödåtgärder för språkbad i de inhemska språken

Fyra finländska stiftelser (Svenska kulturfonden, Svenska folkskolans vänner, Konstsamfundet och Stiftelsen Tre Smeder) gjorde en stor satsning på framför allt svensk språkbadsundervisning genom att 2006–2012 tillsammans med Folkhälsan finansiera ett språkbadsombud. Vid sidan av att främja och stödja språkbad skulle ombudet stärka och stödja anordnandet av svensk dagvård och skolgång på finskspråkiga orter samt upprätthålla och fördjupa internationella nätverk inom utbildning på minoritetsspråk (Hertzberg 2012: 3). Under 2012 gjordes två utredningar om språkbadsombudets insatser: ombudet Veronica Hertzbergs egen rapport om verksamheten (2012) och en där filosofie doktor Taina Juurakko-Paavola (2013) på uppdrag av huvudfinansiären Svenska kulturfonden lämnade förslag om framtidens språkbad.

Hertzbergs rapport behandlar språkbadsombudets arbetsbeskrivning i detalj och sammanfattar den med tre ord: "fortbildning, påverkan och facilitering" (Hertzberg 2012: 3). Enligt rapporten verkade ombudet på många plan, bl.a. genom att hjälpa och bistå kommunernas tjänstemän och beslutsfattare i språkbadsfrågor, dela språkbadsinformation till allmänheten och politiska beslutsfattare, hjälpa lärare med lokalt, nationellt och internationellt nätverkande samt koordinera fortbildning av lärare och framtagning av undervisningsmaterial, t.ex. via ett inspirationsprojekt för det andra inhemska språket (TOKI), som finansierades av Utbildningsstyrelsen (Hertzberg 2012: 31–43).

I förordet till rapporten betonar Folkhälsans företrädare att språkbadsombudet systematiserat den splittrade språkbadsinformationen, lyft fram brister som behöver åtgärdas och pekat på möjligheter som man bör utnyttja (Hertzberg 2012: 2). I slutet av rapporten uttrycker ombudet att en fortsatt framgångsrik språkbadsverksamhet behöver bl.a. verksamhetsplaner och koordination av samarbetet (Hertzberg 2012: 54–55). I förordet betonas att fortsatt framgångsrik verksamhet också kräver en stark aktör med intresse och sakkunskap för att på såväl finska som svenska driva språkbadsfrågorna bland beslutsfattare, myndigheter och icke-statliga organisationer (Hertzberg 2012: 2).

Juurakko-Paavola (2013: 13–16) behandlar framtidens språkbad i sin rapport och föreslår ett delat ansvar mellan Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, stiftelser, universitet, lärare och nätverket Svenska nu (Hanaholmens kulturcenter) i stället för en enskild koordinator. En liknande ansvarsfördelning med olika aktörer som har egna

ansvarsområden lyftes fram i rapporten "Funktionell svenska - utgångspunkter för att utveckla undervisningen i svenska som det andra inhemska språket" om svenskundervisningens arrangemang och omfattning (Undervisnings- och kulturministeriet 2012).

Utarbetandet av den första nationella språkstrategin fanns i programmet för statsminister Jyrki Katainens regering. Under Katainens ledning utarbetades en nationalspråksstrategi (2012), som satte upp mål för främjande av kunskaper i de inhemska språken, framför allt genom utvidgning och utveckling av språkbadsundervisningen. De föreslagna åtgärderna handlade framför allt om att trygga förutsättningarna för adekvat och högkvalitativ språkbadsundervisning, bl.a. genom att garantera tillgången till behörig personal, utarbeta läroplansgrunder för språkbad och satsa på språkbadsinformation till kommuner och föräldrar. Språkbad togs upp i programmet för statsminister Stubbs regering (2014), som bygger på Katainens regeringsprogram (2011). Nationalspråksstrategins mål stärktes i Stubbs regeringsprogram, bl.a. genom betoning av att språkbadsundervisningen ska utvidgas till hela Finland. Statsbudgeten inkluderade ett understöd för detta som uppgick till tre miljoner euro 2015–2016 (Slutlig uppföljning av Katainens och Stubbs regeringsprogram 2015). Anordnare av småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning har beviljats statsunderstöd för utvidgning och utveckling av språkbadsverksamheten och annan verksamhet på två språk 2015–2017. Understödet har kunnat användas för flera syften, t.ex. anställning av lärare och koordinators, planering, språkbadsinformation, anskaffning av undervisningsmaterial, nätverkande och utbildningsdagar (Nationalspråksstrategins mellanrapport 2015: 113, se 5.6.4). Enligt Nationalspråksstrategins mellanrapport (2015) har det vidtagits vissa åtgärder för att trygga förutsättningarna för språkbadsundervisningen, bl.a. det riktade statsunderstödet för språkbad i de inhemska språken. Åtgärder har även vidtagits för anordnande av lärarutbildning för språkbad (se kapitel 4) och utarbetande av läroplansgrunder för språkbad (se 2.4).

Olika nationella åtgärder har vidtagits för att stödja samiskt språkbad. Dessa redovisas i en rapport från 2012 ("Toimenpideohjelman saamen kielen elvyttämiseksi"/Åtgärdsprogram för att stimulera det samiska språket). Rapporten visar att statsbudgeten sedan 2002 inkluderat ett särskilt statsunderstöd för tryggnad av social- och hälso-tjänster på samiska inom samernas hembygdsområde. Medlen har betalats ut via Sametinget och delvis använts för dagvårdstjänster på samiska. Utöver statsunderstödet för social- och hälso-tjänster på samiska har statsbudgeten sedan 2011 haft ett särskilt statsunderstöd för kultur- och språkboverksamhet på enare-, skolt- och nordsamiska¹ (Ruotsala & Lehtola 2017: 20). Även detta anslag har betalats ut via Sametinget.

¹ Samiskt språkbad i småbarnspedagogiken kallas i Finland ofta för språkbo, vilket enligt definitionen är verksamhet i syfte att föra över ett hotat språk till minoritets- eller urbefolkningens barn innan de nått skolåldern. Språkbo kommer ursprungligen från Nya Zeeland, där användningen av maori stimuleras genom verksamheten. Språkboverksamhet är en form av språkbad. (För mer om språkboverksamhet, se t.ex. Äärelä 2016).

År 2010 tillsatte Undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp med uppgiften att föreslå ett stimulansprogram för samiska inklusive förslag om bl.a. språkboverksamhet på samiska. Arbetsgruppens förslag lyfte fram behovet av att höja statens anslag för språkboverksamhet, så att man kan expandera verksamheten utanför samernas hembygdsområde och satsa på utveckling av språkpedagogiken. Man ville utvidga och utveckla språkboverksamheten på samiska eftersom den gett goda resultat i användningen av samiska: nästan alla språkbobarn deltar senare i undervisning på samiska i den grundläggande utbildningen. Arbetsgruppens förslag betonade behovet av att uppdatera lärarpersonalens kompetens genom fortbildning, så att språkinläringen kan fortsätta friktionsfritt i den grundläggande utbildningen efter språkboverksamheten. (Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi 2012; 7, 46, 58–60.)

Enligt Sametingets nulägeskartläggning av service på samiska (Ruotsala & Lehtola 2017: 20) höjdes statens anslag för stöd till språkboverksamhet fr.o.m. 2013. Språkboverksamhet på nordsamiska har enligt kartläggningen (Ruotsala & Lehtola 2017: 19) i någon mån expanderat utanför samernas hembygdsområde, men rapporten betonar att det i t.ex. Helsingfors bor en stor grupp skolter som önskar språkbadsverksamhet på sitt språk. (Ruotsala & Lehtola 2017: 20.) Ingen av rapporterna (Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi 2012 och Ruotsala & Lehtola 2017) nämner hur eller i vilken mån anslagsmedlen använts för stöd till samiska språkbadsklasser i grundläggande utbildning. Enligt Ruotsala och Lehtola (2017: 26) finns det sådana klasser i samernas hembygdsområde.

I kartläggningen av service på samiska (Ruotsala & Lehtola 2017: 20) betonas att statens anslagsmedel fortfarande är otillräckliga sett till behoven och att utbetalning ett år i sänder försvårar ett långsiktigt utvecklingsarbete i språkboverksamheten. I slutet av rapporten nämns samma utvecklingsförslag som i åtgärdsprogrammet för utveckling av samiskan (2012), dvs. att statens anslag behöver höjas för att utvidga och utveckla språkpedagogiken och att lärarna ska ges fortbildning inom detta område (Ruotsala & Lehtola 2017: 22, 31).

2.4 Språkbadsverksamhetens styrdokument

Riksomfattande riktlinjer garanterar att småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning bedrivs likvärdigt över hela landet och att deras innehåll är lika i grunden oberoende av plats. *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (VASU 2016) har getts ut av Utbildningsstyrelsen och utgör en referensram för småbarnspedagogiken. Förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen regleras av *Grunderna för förskoleundervisningens läroplan* (GFL 2014) och *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* (GLGU 2014), som getts ut av Utbildningsstyrelsen. Alla anordnare ska följa dessa och utarbeta en lokal läroplan utifrån dem.

Varje läroplansdokument har ett kapitel med syftet att styra och stödja anordnandet av småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt utarbetandet av lokala läroplaner. Om tvåspråkig förskoleundervisning och grundläggande utbildning konstateras att "även andra språk utöver skolans egentliga undervisningsspråk användas, om man bedömer att det inte försämrar elevernas möjligheter att följa med undervisningen. I en särskild undervisningsgrupp eller skola kan undervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk" (GLGU 2014: 91). I grundläggande utbildning kan man vid behov slå ihop timantalet i modersmål och litteratur och A1-språket, om minst hälften av det sammanlagda antalet timmar undervisas på skolans egentliga undervisningsspråk (GLGU 2014: 91).

I läroplansgrundernas kapitel om undervisning på två språk har den indelats i omfattande och mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk. Vissa anvisningar i kapitlet gäller all undervisning på två språk, men under omfattande undervisning på två språk finns det ett avsnitt som bara gäller anordnande av tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Nedan redovisas i korthet vilka särdrag läroplansdokumenten har kopplat till språkbadsundervisning och vad man bör beakta när undervisningen anordnas.

2.4.1 Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Texten om språkbad i de inhemska språken finns i avsnitt 4.6 i grunderna för planen för småbarnspedagogik, *Preciseringar gällande språk och kultur* (VASU 2016: 49–51). I det allmänna avsnittet om småbarnspedagogik på två språk betonas att "syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta tillvara barnens sensitiva period för tidig språkinlärning genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall" (VASU 2016: 49). Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. (VASU 2016: 49–50).

I grunderna för planen för småbarnspedagogik anges att språkbad i de inhemska språken gäller finska, svenska och samiska. I grunderna beskrivs fullständigt språkbad och det anges att småbarnspedagogiken ska ske huvudsakligen på språkbadsspråket, som var och en i personalen konsekvent använder. (VASU 2016: 50). Även barnen ska uppmuntras att använda språkbadsspråket. I grunderna betonas dock att utvecklingen av barnens modersmål – ett eller flera – ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna samt att barnen i språkbadet ska ha möjlighet att bli förstadda på sitt modersmål. (VASU 2016: 50). Språkbad som börjar i småbarnspedagogiken är tidigt språkbad. Dess kontinuitet till förskoleundervisning och grundläggande utbildning betonas: "Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken är ett program som börjar i småbarnspedagogiken och fortsätter genom hela den grundläggande utbildningen." (VASU 2016: 49).

2.4.2 Grunder för förskoleundervisningens läroplan

Texten om språkbadsundervisning på inhemska språk finns i avsnitt 4.4 i grunderna för förskoleundervisningens läroplan, *Specifika frågor angående språk och kultur* (GFL 2014: 40–42). Grunderna för förskoleundervisningens läroplan och grunderna för planen för småbarnspedagogik ger liknande upplysningar om de allmänna målen för undervisning på två språk och språken i tidigt fullständigt språkbud samt principerna för barnens och personalens språkbruk (se 2.4.1 ovan). Även i förskolan förväntas undervisningspersonalen följa principen att alla vuxna bara använder ett språk i kontakt med barnen medan barnen ska kunna använda sitt modersmål trots att de sporras att använda språkbudsspråket (GFL 2014: 40).

I grunderna för förskoleundervisningens läroplan betonas att man utöver den tvåspråkiga miljön i omfattande förskoleundervisning på två språk strävar efter att ge barnen färdigheter att delta i undervisning även på något annat språk än undervisningsspråket (GFL 2014: 40). För språkbud i de inhemska språken uttrycks detta så här: "Målet med språkbud i de inhemska språken är att ge barnen färdigheter att fortsätta studera på både undervisningsspråket och det andra inhemska språket eller samiska." (GFL 2014: 40). Dessutom anges följande i läroplansgrunderna: "Genom samarbete mellan förskolan och den framtida språkbudsskolan säkerställs att skolan har tillräcklig information om i vilket stadium av språkutvecklingen de barn som börjar skolan befinner sig i." (GFL 2014: 40).

2.4.3 Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen tar upp anordnandet av språkbud i de inhemska språken i avsnitt 10.1 *Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk* (GLGU 2014: 89–93). I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (GLGU 2014) granskas tvåspråkig undervisning och språkbud i de inhemska språken mer detaljerat än i grunderna för planen för småbarnspedagogik (VASU 2016) och grunderna för förskoleundervisningens läroplan (GFL 2014). I början av kapitlet om tvåspråkig undervisning betonas att den inte får försämra elevernas möjligheter att följa med i undervisningen, dvs. eleverna ska i alla läroämnen uppnå målen i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (GLGU 2014: 89). Om målen för undervisningen på två språk nämns bl.a. goda och mångsidiga språkkunskaper såväl i skolans undervisningsspråk som i målspråket samt att undervisningen lägger en grund för livslångt språklärande och uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Målen eftersträvas genom att erbjuda autentiska språkmiljöer i vilka man lär ut målspråket och skolans undervisningsspråk på lektionerna i A1-språket och modersmål och litteratur, undervisar i olika läroämnen på dessa språk, utnyttjar dessa språk i skolans vardag och stöder medvetet användningen och utvecklingen av språken i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna (GLGU 2014: 89–90). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen understryker

undervisningens effekt på skolans verksamhetskultur, t.ex. genom att ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv betonas i all undervisning och utvärdering samt i alla stödåtgärder, liksom att samarbete görs över läroämnesgränser, mellan olika stadier och med intressenter (GLGU 2014: 89–91).

Läroplansgrunderna anger ganska detaljerade riktlinjer för tidig fullständig språkbadsundervisning på inhemska språk (GLGU 2014: 91). Precis som i grunderna för planen för småbarnspedagogik och grunderna för förskoleundervisningens läroplan betonas kontinuiteten mellan utbildningsstadier: "Med tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken avses här ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen" (GLGU 2014: 91). Enligt läroplansgrunderna är språkbadsundervisningen "i regel avsedd för barn som inte har ifrågavarande språk som modersmål" (GLGU 2014: 91). Framför allt andelen undervisning som ska ges på språkbadsspråket och på skolans undervisningsspråk fastställs mycket exakt liksom undervisningsspråkens fördelning och användning i olika läroämnena:

I tidigt fullständigt språkbad ska andelen undervisning som ges på språkbadsspråket utgöra minst 50 % av hela programmet så att andelen i småbarnspedagogik och förskoleundervisning är närmare 100 %, i årskurserna 1–2 cirka 90 %, i årskurserna 3–4 cirka 70 % och i årskurserna 5–9 i medeltal 50 %. Andelen beräknas på årskursens totala timantal. Målet är att under hela den grundläggande utbildningen undervisa alla läroämnena på både språkbadsspråket och skolans undervisningsspråk, dock inte på båda språken samtidigt. Lärarna ska vara språkmodeller antingen för skolans undervisningsspråk eller för språkbadsspråket. Läraren ska ha en enspråkig roll i språkbadsgruppen. Byte av undervisningsspråk innebär med andra ord även byte av lärare. Undervisningsmaterialet ska vara på samma språk som undervisningen. (GLGU 2014: 91.)

Ovanstående ramvillkor bygger dels på fasta grundpelare som presenterats i språkbadsforskning och dels på specifika strukturella principer för tidigt fullständigt språkbad (se 2.1, Bergroth 2015). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ger även flera specifika föreskrifter om undervisning i modersmål och litteratur i fullständigt språkbad. Även dessa bygger i stor utsträckning på de grundpelare som lyfts fram i språkbadsforskningen (se 2.1):

Läroämnet modersmål och litteratur och språkbadsspråket delar vissa mål och innehåll. Lärarna samarbetar när läroplanerna för modersmål och litteratur samt för språkbadsspråket utarbetas så att man täcker alla innehåll i modersmål och litteratur och kan uppnå målen. Man kan iaktta en överföringseffekt mellan undervisningen i modersmål och litteratur och undervisningen på språkbadsspråket, i synnerhet om timantalet i språkbadsspråket är stort och undervisningen inleds tidigt. Undervisningen i läsning och skrivning i årskurserna 1–2 ska genomföras enbart på språkbadsspråket. För att stödja utvecklingen av språkbadsspråket, ska eleverna få tillräcklig undervisning på språkbadsspråket i både läsämnen och konst- och färdighetsämnen. Överföringseffekten varierar beroende på innehållsområde. Innehållet kan planeras utgående från modersmålsinriktade lärokurser eller lärokurser i svenska/finska för invandrare. (GLGU 2014: 91.)

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan anger inte principer för andra språkbadsmodeller (t.ex. delvist, sent språkbad) än tidigt fullständigt språkbad.

2.4.4 Lokala styrdokument

Såväl grunderna för planen för småbarnspedagogik (VASU 2016) som grunderna för förskoleundervisningens och den grundläggande utbildningens läroplaner (GFL 2014, GLGU 2014) betonar att vissa omständigheter i undervisningen på två språk ska preciseras och beskrivas i den lokala planen och de lokala läroplanerna. Den lokala planen för småbarnspedagogik ska bl.a. beskriva och specificera på vilket sätt den småbarnspedagogiska verksamheten på två språk genomförs, på vilket sätt samarbete och rutiner som gäller familjens språkval och stödet för modersmålet ordnas och på vilket sätt flerspråkiga barn och barn med ett främmande språk som modersmål får stöd för att lära sig svenska eller finska (VASU 2016: 50-51). I grunderna för förskoleundervisningens läroplan (GLGU 2014: 41-42) anges att specifika frågor angående språk och kultur ska beskrivas i den lokala läroplanen, bl.a. undervisning på två språk "till den del det behövs för den lokala förskoleundervisningen" (GFL 2014: 42).

Jämfört med småbarnspedagogik och förskoleundervisning kräver språkbadsundervisning i grundläggande utbildning fler lokala preciseringar. I den lokala läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- för vem undervisningen är avsedd och principerna för antagningen av elever
- timfördelningen mellan språkbadsspråket och skolans undervisningsspråk
- vilka läroämnen eller vilka innehållsområden i läroämnena som undervisas på skolans undervisningsspråk respektive språkbadsspråket, och ifall det är skäl att se över situationen separat för varje läsår ska man i läroplanen definiera hur granskningen ska göras och hur den ska beskrivas i läsårsplanen
- de centrala språkliga målen för de läroämnen som undervisas på språkbadsspråket/målspråket
- målen och innehållet för språkbadsspråket per årskurs
- vilka innehåll i läroämnet modersmål och litteratur som undervisas på skolans undervisningsspråk respektive språkbadsspråket (GLGU 2014: 93).

3 UTBUDET AV SPRÅKBAD I DE INHEMSKA SPRÅKEN OCH ANNAN SMÅBARNSPEDAGOGIK, FÖRSKOLEUNDERVISNING OCH GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING PÅ TVÅ SPRÅK I FINLAND

I detta kapitel redovisas det totala utbudet av verksamhet på två språk, däribland språkbad i de inhemska språken och annan omfattande och mindre omfattande småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning på två språk. Uppgifterna bygger på kommunernas enkätsvar och informationen på deras webbplatser. Utöver enkätmaterialen granskades webbplatser för kommuner som enligt den förra utredningen (Kangasvieri m.fl. 2012: 92–93) erbjöd språkbad i de inhemska språken och/eller undervisning på främmande språk. Dessutom granskades hur många kommuner som enligt portalen Svenskskola.fi erbjuder svenskt språkbad. Med hjälp av webbplatserna hittades några kommuner med språkbad i de inhemska språken och/eller annan verksamhet på två språk som inte hade svarat på enkäten eller inte gett några upplysningar om verksamheten i sina svar.

De svarande fick följande definitioner som stöd av språkbad och av annan omfattande och mindre omfattande verksamhet på två språk:

Med språkbad avses ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av verksamheten ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och minst 50 % av verksamheten på det andra inhemska språket eller samiska.

Med annan omfattande undervisning på två språk avses undervisning, där minst 25 % av undervisningen ordnas på det andra inhemska språket eller ett främmande språk.

Med mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning avses undervisning, där mindre än 25 % av innehållet i läroämnena undervisas på det andra inhemska språket eller ett främmande språk.

Dessa följer definitionerna av de olika verksamhetsformerna i grunderna för planen för småbarnspedagogik och läroplanerna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning (VASU 2016: 49–50, GFL 2014: 40–41, GLGU 2014: 91–92).

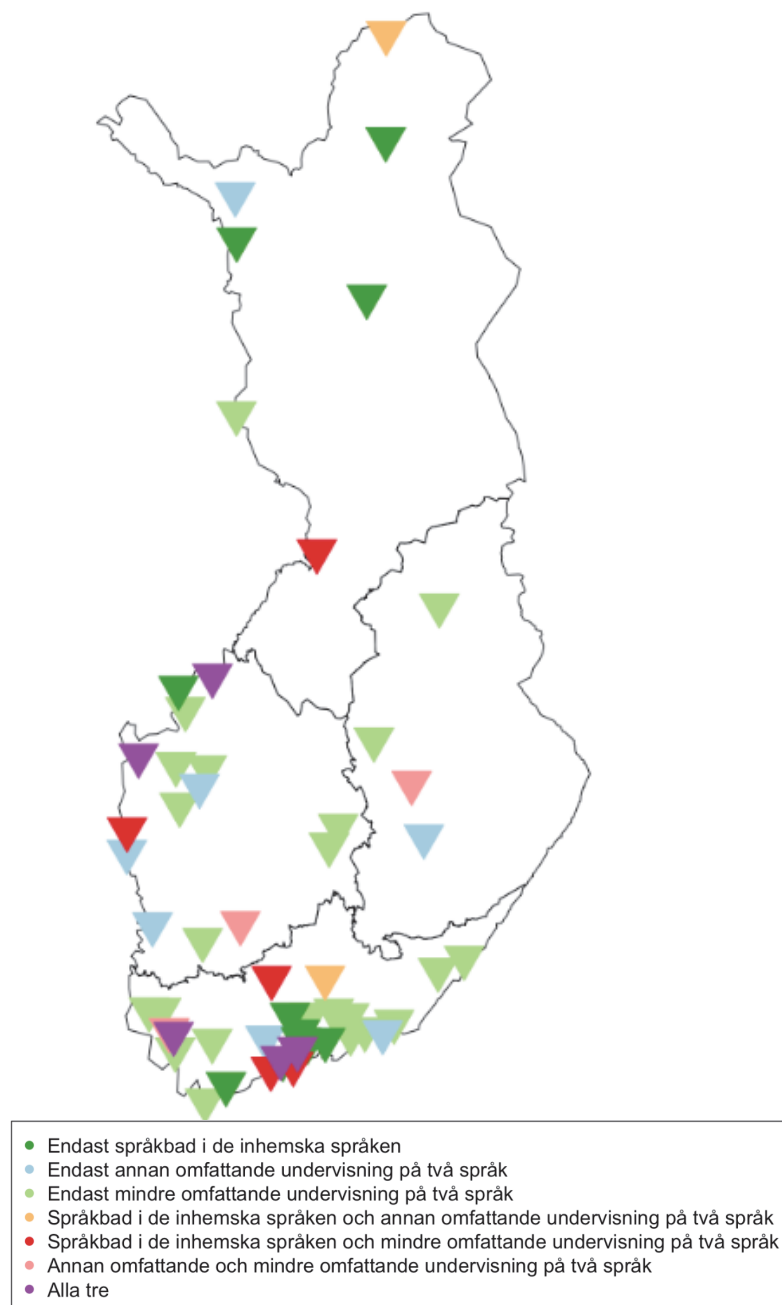
Antalet kommuner som erbjuder verksamhet på två språk anges i tabell 3, där utbudet specificeras enligt verksamhetens omfattning. Enligt enkätsvaren och kommunernas webbplatser erbjuder totalt 56 kommuner, dvs. 18 % av alla Finlands kommuner (se tabell 3), språkbad i de inhemska språken och/eller annan omfattande och/eller mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk. I dessa kommuner bor 59,1 % av Finlands befolkning och 59,7 % av alla finländare som är yngre än 15 år. Kommunernas medianstorlek är 21 485 invånare. (FOS 2018).

TABELL 3   Antal kommuner i Finland som erbjuder verksamhet på två språk enligt enkätsvaren och kommunernas webbplatser.

Småbarnspedagogik/undervisning på två språk	Antal kommuner	Andel av alla Finlands kommuner
Endast språkbad i de inhemska språken	11	3,5 %
Endast annan omfattande	7	2,3 %
Endast mindre omfattande	23	7,4 %
Språkbad i de inhemska språken och annan omfattande	2	0,6 %
Språkbad i de inhemska språken och mindre omfattande	5	1,6 %
Annan omfattande och mindre omfattande	3	1,0 %
Språkbad i de inhemska språken, annan omfattande och mindre omfattande	5	1,6 %
Ingen verksamhet på två språk	255	82,0 %
<i>Totalt</i>	311	100,0 %

Fem kommuner hade alla tre former av småbarnspedagogik/undervisning på två språk, tio hade två former och 41 endast en form. Språkbad i de inhemska språken anordnades på svenska, finska och samiska, och annan omfattande och mindre omfattande tvåspråkig verksamhet på engelska, svenska, tyska, franska, ryska, finska och samiska samt spanska (endast mindre omfattande).

Geografiskt visar granskningen att småbarnspedagogik, förskoleundervisning och/eller grundläggande utbildning på två språk anordnades över hela Finland. Merparten av verksamheten bedrevs i södra Finland, vilket framgår av figur 1.

FIGUR 1 Geografisk spridning av kommuner som enligt deras enkätsvar och webbplatser erbjuder småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk.

Två eller tre former av småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk fanns främst i stora tvåspråkiga städer vid syd- och västkusten medan kommuner som bara erbjöd en form fanns överallt i Finland.

Procentuellt hade tvåspråkiga kommuner klart mer småbarnspedagogik och undervisning på två språk än enspråkiga kommuner. Språkbud i de inhemska språken, annan omfattande och/eller mindre omfattande verksamhet på två språk erbjöds av 21 tvåspråkiga kommuner (64 % av alla 33 tvåspråkiga kommuner) och av 35 enspråkiga kommuner (13 % av alla 278 enspråkiga kommuner). Merparten (89 %, 16 kommuner) av tvåspråkiga kommuner med finska som majoritetsspråk erbjöd någon verksamhet på två språk. Endast fem tvåspråkiga kommuner med svenska som majoritetsspråk (33 % av alla sådana kommuner) erbjöd språkbud i de inhemska språken eller annan omfattande eller mindre omfattande verksamhet på två språk. De enspråkigt svenska kommuner (Åland) som svarade på enkäten erbjöd ingen verksamhet på två språk, men i och med den låga svarsfrekvensen för enspråkigt svenska kommuner (12,5 %) kan man på grundval av svaren inte utesluta att dessa kommuner har någon verksamhet på två språk. Enligt enkätsvaren bedrevs tvåspråkig verksamhet inom det svenskspråkiga skolväsendet av tvåspråkiga kommuner, men även där i liten omfattning (se 5.1).

Resultaten från kommunenkäten granskas närmare i kapitel 5 och 6 (språkbud i de inhemska språken) samt i en separat rapport (Peltoniemi m.fl. 2018) om annan omfattande och mindre omfattande verksamhet på två språk.

4 BEHÖRIGHETSKRAV FÖR SPRÅKBADSLÄRARE OCH UTBUD AV LÄRARUTBILDNING

4.1 Behörighetskrav för lärare

I småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning gäller samma behörighets- och språkkunskapskrav för språkbadspersonal och övrig personal. Bestämmelser om lärare i småbarnspedagogik finns i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (L 272/2005) och i statsrådets förordning om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården 608/2005. Bestämmelser om lärare i grundläggande utbildning finns i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (A 986/1998, ändrad genom statsrådets förordning A 1133/2003). 9 § i förordningen anger följande om språkkunskapskraven:

9 § (18.12.2003/1133)

Språkkunskaper

En lärare som undervisar i den grundläggande utbildningen eller meddelar förskoleundervisning ska ha utmärkt förmåga att använda skolans undervisningsspråk i tal och skrift.

Om undervisningsspråket är ett annat än skolans undervisningsspråk eller om det är fråga om undervisning som ordnas i en sådan skola som avses i 10 § 4 mom. lagen om grundläggande utbildning, kan undervisningen också meddelas av en person som behärskar det språk som används i undervisningen. Utbildningsstyrelsen bestämmer vid behov hur språkkunskaperna ska visas.

Den som har fått lärarutbildning i Sverige och som har fullgjort de till utbildningen hörande undervisningsövningarna enbart på svenska anses ha utmärkt förmåga att använda undervisningsspråket i en svenskspråkig skola i tal och skrift. En person som har avlagt klasslärarexamen i Danmark eller Norge får utan hinder av att han eller hon inte har visat utmärkt förmåga att använda undervisningsspråket i tal och skrift, för högst två år anställas för att i en svenskspråkig skola meddela klassundervisning, dock inte undervisning i modersmål och litteratur.

Enligt Folkhälsans språkbadsombud Hertzberg krävde vissa kommuner i södra Finland ännu i början av 2010-talet, trots språkkunskapskravet ovan, att en lärare i språkbad på svenska även ska ha utmärkt förmåga i skolans undervisningsspråk (finska) utöver svenska. Då har en person med svenska som modersmål inte nödvändigtvis fått tjänsten som språkbadslärare, om förmågan i finska inte bedömts som utmärkt. (Hertzberg 2012: 33–34.) Detta förvärrade lärarbristen inom språkbad.

Statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (A481/2003) föreskriver om hur utmärkt förmåga i finska och/eller svenska kan visas. Utbildningsstyrelsens föreskrift "Språkkunskaper som krävs av lärare i förskoleundervisning och grundläggande utbildning som sker på ett annat språk än skolans undervisningsspråk" (Utbildningsstyrelsen 2005) föreskriver om hur språkkunskaper enligt 9 § 2 mom. i förordningen 1998/986 ska visas:

Utbildningsstyrelsen har med stöd av 9 § 2 momentet i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet beslutat om ovannämnda språkkunskaper. Ovannämnda språkkunskaper har enligt beslutet en lärare som

1) i språkexamina enligt lagen (668/1994) och förordningen (669/1994) om allmänna språkexamina har avlagt examen på examensnivå fem före år 2002 i språkexamina enligt ovannämnda lag dock examen på examensnivå sju och i språkexamina enligt lagen om allmänna språkexamina (964/2004) och statsrådets förordning (1163/2004) om allmänna språkexamina examen på examensnivå fem.

2) vid universitetet har slutfört studier omfattande minst 80 studiepoäng i undervisningsspråket

Om minst fyra årsveckotimmar eller minst fyra kurser av den läroplansenliga undervisningen under läsåret undervisas på det ifrågavarande språket förutsätts läraren på ovannämnda sätt visa att han eller hon behärskar undervisningsspråket. Tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket har den som har skaffat sig lärarbehörighet i utlandet, som av Utbildningsstyrelsen har fått behörighetsbeslut för ifrågavarande läraruppgift enligt lagen 1597/1992, lagen 531/1986 eller 21 § förordningen 592/2000 och som visar att han eller hon har slutfört sin lärarutbildning på det språk som används i undervisningen i ett sådant land vars officiella språk undervisningsspråket är.

Nedanstående redovisning av grundexamensprogram för språkbadslärare beaktar språkkunskapskraven och sätten att visa kunskaperna: alla utbildningar omfattar minst 80 poäng i svenska, vilket ger den studerande nödvändiga språkkunskaper för arbete som språkbadslärare på svenska.

4.2 Grundexamensutbildning för språkbadslärare

Språkbadsverksamheten i Finland började 1987. Till en början kunde behörighet som språkbadslärare under drygt tio år enbart skaffas genom fortbildning (se 4.3). Grundexamensutbildningen för språkbadslärare började 1988 och har sedan dess utvecklats framför allt på den tvåspråkiga västkusten. I detta kapitel

redovisas både pågående och kommande grundexamensutbildningar för språkbadslärare samt sådana dit antagningen har upphört.

4.2.1 Utbildningar med avslutad antagning

Två grundexamensutbildningar för språkbadslärare är sådana dit antagningen har upphört men därifrån lärare fortfarande utexamineras. Dessa redovisas nedan.

Utbildningsprogrammet med inriktning på svenskt språkbad (Vasa universitet och Uleåborgs universitet)

Den första grundexamensutbildningen för språkbadslärare i Finland började 1988 när Vasa universitet i samarbete med Uleåborgs universitets lärarutbildningsenhet i Kajana på försök startade en magisterutbildning i pedagogik med inriktning på svenskt språkbad. I Kajana genomförde man de pedagogiska studierna och studierna i grundskolans ämnen och ämneshelheter på finska. Vid Vasa universitet studerade man svenska med inriktning på flerspråkighet (120 poäng). Utexaminerade kan arbeta som klasslärare och språkbadslärare i grundskolan samt som ämneslärare i svenska i finskspråkiga grundskolor och gymnasier.

Den sista antagningen till denna utbildning ägde rum 2009, då Uleåborgs universitet lade ned lärarutbildningsenheten i Kajana. Totalt har utbildningsprogrammet haft ett sextiotal utexaminerade (Peltoniemi 2015: 18–19). En stor del arbetar som klasslärare inom finskspråkig undervisning och en del som språkbadslärare (Backman 2015).

Utbildningsprogrammet för språkbadundervisning (Vasa universitet och Åbo Akademi)

Vasa universitet och Åbo Akademi lanserade 2014 ett gemensamt utbildningsprogram för språkbadundervisning som ett svar på de problem som lyftes fram i nationalspråksstrategin (2012) vad gäller utbildning och rekrytering av behöriga språkbadslärare. Programmets studier i svenska och flerspråkighet (180 poäng) bedrivs vid Vasa universitet och de pedagogiska studierna och studierna i grundskolans ämnen och ämneshelheter vid Åbo Akademis enhet i Vasa (120 poäng). De studerande avlägger kandidatexamen i humanistiska vetenskaper och filosofie magisterexamen vid Vasa universitet med svenska som huvudämne. Studierna vid Åbo Akademi avser biämnena. Utexaminerade kan arbeta som klasslärare och språkbadslärare i grundskolan samt som ämneslärare i svenska i finskspråkiga grundskolor och gymnasier. (Peltoniemi 2015, Vasa universitet 2017.)

Studerande antogs till utbildningen tre år i rad 2014–2016 tills antagningen upphörde efter en rörelseöverlåtelse som innebär att Jyväskylä universitet tar över Vasa universitets undervisning och forskning i språkämnen. De studerande kan välja att fortsätta studierna vid Vasa universitet fram till

utgången av 2020, då en av riksdagen fastställd övergångstid löper ut². Alla studerande i utbildningsprogrammet har tills vidare fortsatt studera vid Vasa universitet. 20 studerande per år antogs till programmet, som varje år hade minst dubbelt så många sökande som platser (Rossi, Ainoa, Eloranta, Grandell, Lindberg, Pasanen, Sihvonen, Hakola & Pirinen 2017). Enligt en sakkunnig³ har fem språkbadslärare utexaminerats från programmet och en sjätte kommer att avlägga examen i februari 2018. Under 2018–2021 väntas ytterligare femtio språkbadslärare bli utexaminerade. Större delen av de hittills utexaminerade är språkbadsklasslärare i olika delar av Finland medan några har andra undervisnings- och handledningsuppgifter.

4.2.2 Pågående och kommande utbildningar

Den enda språkbadslärodbildning med antagning hösten 2017 var Åbo Akademis studiehelhet om språkbadsundervisning för barnträdgårdslärare. Hösten 2018 kommer Åbo Akademi även att lansera klasslärarutbildning för språkbad. Dessa utbildningar presenteras nedan.

Åbo Akademis studiehelhet om språkbadsundervisning för barnträdgårdslärare

Åbo Akademi har läsåren 2016–2017 och 2017–2018 haft en studiehelhet om språkbad och flerspråkighet (40 poäng) för dem som studerar till barnträdgårdslärare vid Jakobstadsenheten. Studierna är fördelade på två läsår: det första omfattar 20 poäng och resterande 20 poäng kan gruppen läsa under sitt andra läsår (2017–2018). Hösten 2016 påbörjades dessa studier av ungefär 20 första- och andraårsstuderande samt ett par barnträdgårdslärare ute i arbetslivet. Studiehelheten ger stöd för arbete med flerspråkiga barn.

Läsåret 2016–2017 köpte man studierna i språkbad och flerspråkighet från Vasa universitet men för läsåret 2017–2018 har Åbo Akademi anställt egen språkbadspersonal för dessa studier. Enligt expertintervjun⁴ lanserades studiehelheten på initiativ av Åbo Akademi i samarbete med Vasa universitet eftersom det fanns ett riksomfattande behov av språkbadslärodbildning även för småbarnspedagogik. Hösten 2016 hade Åbo Akademis barnträdgårdslärodbildning även fått en ny professor som var intresserad av att utveckla utbildningen och synliggöra språkbad och flerspråkighet.

Åbo Akademi förnyar just nu studiehelheten om språkbadsundervisning för barnträdgårdslärare och lanserar hösten 2018 en ny studiehelhet om språkbad (40 poäng) även för finsktalande, som alltså kan söka in på Åbo Akademis barnträdgårdslärodbildning med inriktning på flerspråkighet genom att göra ett språkprov på svenska. Finsktalande studerande får via utbildningen kvalifikationer för arbete som barnträdgårdslärare på svenskspråkiga daghem och språkbadsdaghem. Enligt experten är den nya studiehelhetens styrka en

² <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2017/20170940>, 7§

³ Utbildningsansvarig Eija Heinonen-Özdemir, Vasa universitet

⁴ Professor Siv Björklund, Åbo Akademi

bra anpassning till samhällets förändrade behov genom mer fokus på flerspråkig identitet och mångkultur. Hon ser marknadsföring över språkgränserna för att fylla platserna som utbildningens utmaning.

Åbo Akademi's nya klasslärarutbildning för språkbad

Åbo Akademi planerar en klasslärarutbildning för språkbad vid Vasaenheten med start hösten 2018. Enligt experten⁵ är bakgrunden till detta att man ser en risk i att lärarutbildningen för språkbad på svenska kanske flyttas från den tvåspråkiga Vasaregionen till den enspråkiga Jyväskyläregionen eftersom Jyväskylä universitet redan tagit över Vasa universitets språkutbildning och -forskning genom affärsöverlåtelsen hösten 2017. Åbo Akademi's nya utbildningsprogram kommer att omfatta pedagogiska studier och studier i grundskolans ämnen och ämnesshelheter samt studier i flerspråkighet. I programmet avläggs pedagogie magisterexamen. Man kommer att anta cirka 20 studerande per år. Strukturen är inte helt färdig men utbildningsprogrammet kommer att omfatta minst 80 poäng i svenska och merparten av praktiken är tänkt att ske inom språkbad.

Den intervjuade experten från Åbo Akademi anser att utbildningsprogrammets styrka är den tvåspråkiga utbildningsmiljön där svenska används. Detta är framför allt viktigt för finskspråkiga studerande som man önskar få till utbildningen, så att de kan utveckla sina språkkunskaper. Den andra styrkan som experten lyfte fram är att Åbo Akademi har sakkunniga som arbetat med språkbad sedan dess början. Språkbad ingår även i minoritetsforskning, som är ett prioriterat område för Åbo Akademi. Den intervjuade experten ser marknadsföring över språkgränserna och finskspråkiga studenters intresse att söka in på ett svenskspråkigt universitet som utbildningsprogrammets utmaningar.

4.3 Fortbildning av språkbadslärare

I Finland började utbildningen av språkbadslärare som fortbildning. Den första studiehelheten om flerspråkighet omfattade 20 poäng och erbjöds av Vasa universitet 1989, två år efter introduktionen av språkbad. Studiehelheten erbjöds under flera år för språkbadslärare ute i arbetslivet. En bred och landsomfattande fortbildning i språkbad möjliggjordes när Undervisningsministeriet i början av 1990-talet beviljade fortbildningsstöd, som Vasa universitets fortbildningscenter (senare Levóninstitutet) beslutade att lägga på utbildning av språkbadslärare och flerspråkighetspedagoger. Utöver seminarier och korta kurser erbjöd Öppna universitetet vid Vasa universitet en mer omfattande studiehelhet om flerspråkighet. (Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007: 14–15.)

---

⁵ Professor Siv Björklund, Åbo Akademi

Tack vare Levóninstitutet och Centret för språkbildning och flerspråkighet har Vasa universitet genom åren varit den viktigaste språkbildningsinstitutionen i Finland (Kangasvieri m.fl. 2012). Dessutom har t.ex. Folkhälsan anordnat språkbildning. Språkbildning anordnades senast läsåret 2016–2017 av Centret för språkbildning och flerspråkighet vid Vasa universitet, men utbudet tog slut genom affärsöverlåtelsen av Vasa universitets språkfakultet. Enligt expertintervjun⁶ erbjuds just nu ingen språkbildning i Finland. Åbo Akademi planerar en språkbildning med start hösten 2018 för lärare och förskolepedagoger som arbetar med språkbildning.

---

⁶ Professor Siv Björklund, Åbo Akademi

5 NULÄGET FÖR SPRÅKBAD I DE INHEMSKA SPRÅKEN I FINLAND

I detta kapitel granskas läget och framtidsplanerna för språkbadsverksamhet på inhemska språk i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning i Finlands kommuner utifrån enkätsvaren, intervjuer med olika aktörer i fallstudiekommunerna, analyserade dokument och olika typer av material på webben.

5.1 Utbud av språkbad i de inhemska språken

För att skapa en helhetsbild över utbudet av språkbad i de inhemska språken granskades enkätsvaren, kommunernas webbplatser och portalen *Svenskskola.fi* (2017). Det finns dock mycket diskrepans mellan dessa och uppgifterna är inte samstämmiga. Enligt enkäten erbjuder totalt 15 kommuner språkbadsundervisning på inhemska språk på något stadium: 11 kommuner ger undervisning på svenska, en på finska, en på samiska och två på både finska och svenska (se tabell 4). Enkäten besvarades dock inte av två kommuner som enligt en tidigare utredning (Kangasvieri m.fl. 2012) och kommunernas webbplatser erbjuder språkbad på svenska. Utöver dessa 17 finns det enligt portalen *Svenskskola.fi* tre kommuner som erbjuder språkbad i småbarnspedagogiken, och dessa informerar om språkbadsverksamheten även på sina webbplatser. En av dessa tre har inte svarat på enkäten medan två uppgett att kommunen inte erbjuder språkbad eller annan omfattande eller mindre omfattande undervisning på två språk (jfr Peltoniemi m.fl. 2018). När man läser deras webbplatser framgår det dock att två har språkbad på svenska och en på både finska och svenska. En möjlig förklaring är att den som svarade på enkäten inte kände till kommunens dåvarande situation.

När man tittar på kommuner som enligt den förra utredningen (Kangasvieri m.fl. 2012) har språkbadsverksamhet och läser deras webbplatser framgår det att två kommuner anordnar språkbad på samiska trots att de inte

uppgett det i vår enkät. Enligt en kommuns webbplats anordnas det därtill språkbud på samiska i en kommun som sökt statens specialunderstöd för utvidgning av språkbudsverksamheten. Enligt *enkätsoaren, kommunernas webbplatser och portalen Svenskskola.fi* erbjuder 23 av Finlands kommuner *språkbudsundervisning*. I vår enkät har 15 kommuner uppgett att de erbjuder språkbud i de inhemska språken och svarat på frågorna om språkbud. Svarsfrekvensen för kommuner med språkbud i de inhemska språken är således 65,2 % (15 kommuner av totalt 23). Totalt har 19 språkbudskommuner svarat på enkäten, men fyra av dem uppgav att kommunen inte erbjuder språkbud i de inhemska språken.

TABELL 4 Antalet språkbudsenheter och undervisningsspråket i språkbud i kommuner som anordnar språkbud i de inhemska språken enligt kommunenkäten, kommunernas webbplatser och portalen Svenskskola.fi.

Kommun och antalet enheter	Småbarnspedagogik (dagvård)	Förskoleundervisning	Grundläggande utbildning, lägre årskurser	Grundläggande utbildning, högre årskurser
Esbo (13)	svenska (5)	svenska (3)	svenska (3)	svenska (2)
Helsingfors	svenska (10)	svenska (10)	svenska (6)	svenska (5)
Hyvinge (1)*	svenska (1)	-	-	-
Tavastehus (2)*	svenska (1)	svenska (1)	-	-
Enare (1)*	samiska (1)	-	-	-
Träskända (1)	svenska (1)	-	-	-
Kaskö (3)	finska, svenska (1)	-	finska, svenska	-
Grankulla (4)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)
Kervo (1)*	svenska (1)	-	-	-
Kyrkslätt (4)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)
Karleby (4)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)
Lahtis (2)	svenska (1)	svenska (1)	-	-
Muonio (1)	finska (1)	-	-	-
Uleåborg (1)*	samiska (1)	-	-	-
Jakobstad (6)	finska, svenska (2)	finska, svenska	finska, svenska	finska, svenska
Borgå (4)*	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)
Raseborg (2)*	finska, svenska (2)	-	-	-
Sibbo (6)	svenska (2)	svenska (2)	svenska (1)	svenska (1)

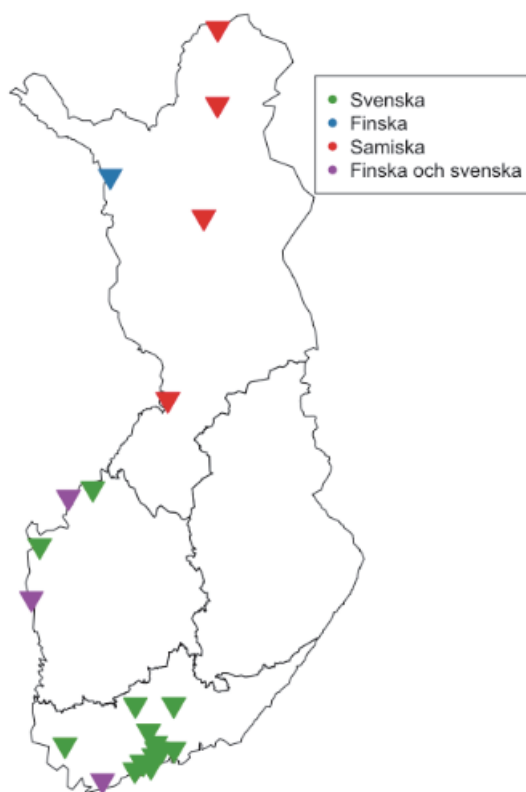
Sodankylä (3)*	samiska (2)	samiska (1)	-	-
Åbo (4)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (1)
Utsjoki (4)	samiska (2)	samiska (1)	samiska (1)	-
Vasa (9)	svenska (3)	svenska (3)	svenska (2)	svenska (1)
Vanda (5)	svenska (1)	svenska (1)	svenska (2)	svenska (1)

*ej svarat på enkäten/ej uppgett att språkbud erbjuds; uppgifter från kommunens webbplats och portalen Svenskskola.fi.

Bland språkbadsenheterna finns det både kommunala och privata serviceproducenter. Enligt enkäten finns det privata enheter i fyra kommuner. Bland enheter som erbjuder språkbud i de inhemska språken finns enligt enkäten 33 i småbarnspedagogiken, 26 i förskolan samt 22 i de lägre och 16 i de högre årskurserna i grundskolan. Bland kommuner som inte svarade på enkäten eller inte uppgav att de erbjuder språkbud finns det ändå språkbud på tio enheter i småbarnspedagogiken, tre i förskolan samt en vardera i de lägre och högre årskurserna i grundskolan. *Därmed erbjuder minst 112 enheter inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning språkbud i de inhemska språken.*

Enkätsvaren, kommunernas webbplats och portalen Svenskskola.fi visade att språkbadsundervisning på inhemska språk erbjuds i 23 kommuner inom småbarnspedagogiken, 15 inom förskoleundervisningen, 13 inom den grundläggande utbildningens lägre årskurser och 11 inom den grundläggande utbildningens högre årskurser. Utifrån dessa uppgifter *har språkbud kontinuitet i 11 kommuner, där det erbjuds från småbarnspedagogiken till slutet av den grundläggande utbildningen* (se tabell 4).

Geografiskt visar utredning av språkbud i de inhemska språken att *verksamheten är koncentrerad till västkusten och huvudstadsregionen* (se figur 2). Av de 15 svarande språkbadskommunerna var 12 tvåspråkiga och tre enspråkigt finska, vilket innebär att *språkbud i de inhemska språken erbjuds i huvudsak på Finlands tvåspråkiga områden*. Verksamheten hade dock liten omfattning i de tvåspråkiga kommunernas svenskspråkiga skolväsen (anordnas av bara ett par kommuner). Bland de åtta språkbadskommuner som inte svarade på enkäten eller inte uppgav att språkbud anordnas var sex enspråkiga och två tvåspråkiga (en med finska och en med svenska som majoritetsspråk). Bland totalt 14 tvåspråkiga språkbadskommuner är svenska majoritetsspråk i två, medan majoritetsspråket i övriga kommuner är finska. Finland har totalt 33 tvåspråkiga kommuner, vilket innebär att *42 % av Finlands tvåspråkiga kommuner erbjuder språkbud i de inhemska språken. Ungefär hälften av språkbadskommunerna är medelstora kommuner (10 000–100 000 invånare) medan den andra hälften av utbudet är jämnt fördelat mellan små (under 10 000 invånare) och stora (över 100 000 invånare) kommuner. Medianstorleken på de kommuner som erbjuder språkbud är 41 529 invånare.* (FOS 2018).

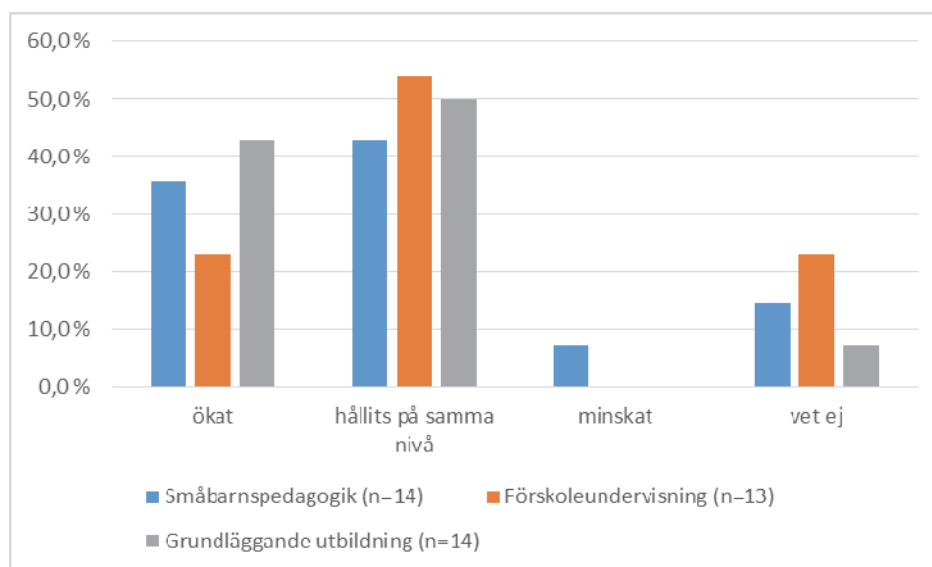
FIGUR 2 Geografisk spridning av språkbadsundervisning på de inhemska språken

Tidsmässigt har nästan alla kommuner som svarade erbjudit språkbad i över 10 år, vissa över 20 år (8 kommuner). Bara i två kommuner är språkbad en förhållandevis ny verksamhet, dvs. har erbjudits i 3–4 år. Två kommuner svarade inte på denna fråga, men enligt en tidigare språkbadskartläggning (Buss & Mård 1999) har de erbjudit språkbad länge, dvs. i över 20 år. Det förefaller alltså som att *utbudet av språkbad i de inhemska språken är koncentrerat till vissa kommuner och att det knappt skett någon expansion till nya kommuner de senaste åren*. Däremot har verksamheten utvecklats i kommuner där den finns, t.ex. genom statens specialunderstöd (se 5.6.4).

5.2 Förhållandet mellan utbud och efterfrågan i språkbad i de inhemska språken

I enkäten ombads kommunerna bedöma hur efterfrågan på språkbad förändrats under de fem senaste åren. Det vanligaste svaret för kommunens småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning var att efterfrågan hållit sig på samma nivå. En tredjedel av de svarande språkbadskommunerna uppgav dock att efterfrågan ökat i småbarnspedagogiken och en femtedel uppgav att den ökat i förskoleundervisningen. Som framgår av figuren nedan har efterfrågan på språkbadsundervisning ökat mest i den

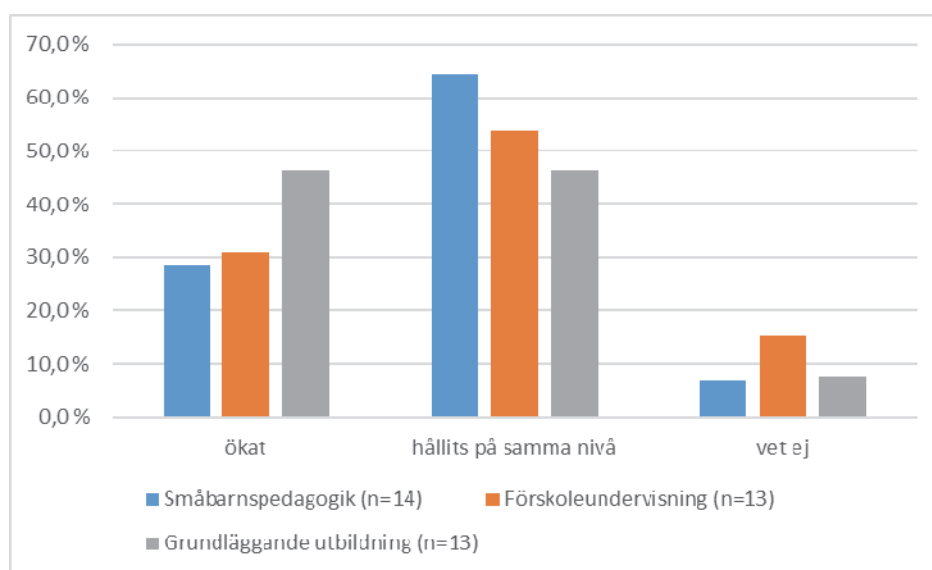
grundläggande utbildningen (43 % av kommunerna). Figur 3 visar även att en språkbadskommun uppgav minskad efterfrågan (i småbarnspedagogiken).

FIGUR 3 Förändring i efterfrågan på kommunernas språkbadsverksamhet under de fem senaste åren.

I enkäten tillfrågades kommunerna även om förändringar i utbudet av språkbud under de fem senaste åren. Det vanligaste svaret för småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning var att utbudet hållit sig på samma nivå. Nästan en tredjedel av språkbadskommunerna uppgav att utbudet ökat i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen.

Figur 4 visar att utbudet i likhet med efterfrågan ökat mest i den grundläggande utbildningen (46 % av kommunerna). Ingen språkbadskommun uppgav att mängden språkbadsundervisning har minskat under de fem senaste åren.

FIGUR 4 Förändring i utbudet av kommunernas språkbadsverksamhet under de fem senaste åren.

Enkäten hade en öppen fråga där kommunerna skulle bedöma hur utbudet av språkbud i de inhemska språken motsvarar efterfrågan i kommunen. Merparten av språkbudskommunerna (67 %) svarade att utbudet och efterfrågan motsvarar varandra väl. Av dessa hade bara hälften gjort en behovskartläggning, vilket innebär att balansen mellan utbud och efterfrågan i stor utsträckning grundar sig på tjänstemännens bedömning. Även i kommunintervjuerna betonades att utbudet av språkbud motsvarar efterfrågan trots att alla sökanden inte alltid får plats och att man i vissa kommuner måste anmäla barnet redan vid födseln för att säkra en plats. Även den svåra tillgängligheten som nämnts ovan, dvs. att man inte marknadsför eller informerar om språkbudsverksamheten, håller utbud och efterfrågan i balans, framför allt enligt föräldrarna. Vid intervjuerna framkom också en årlig variation i efterfrågan, vilket leder till viss försiktighet i fråga om ökat utbud. Några kommuner nämnde i sitt enkätsvar att alla som vill erbjuds språkbud. En av intervjukommunerna hade bestämt sig för en dylik lösning.

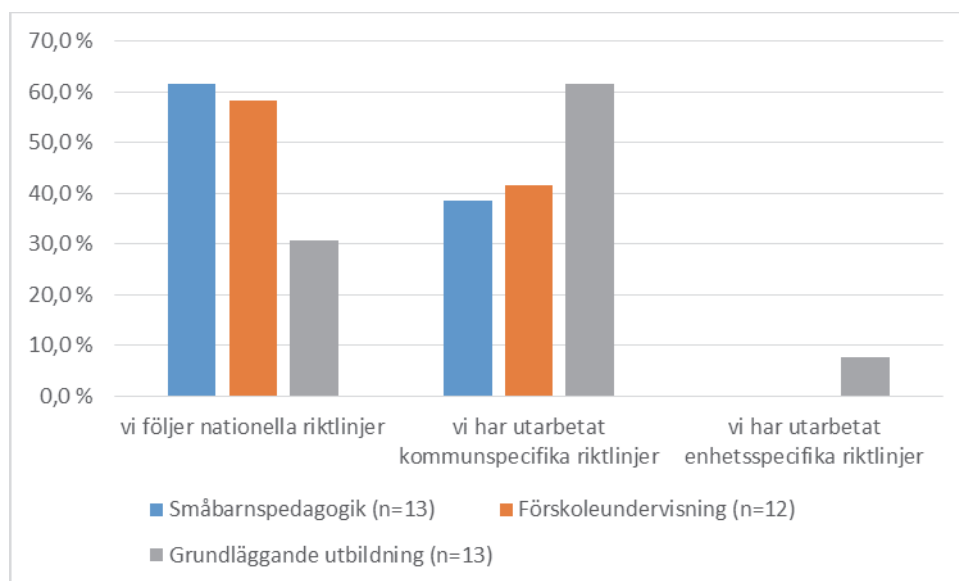
Enligt svaren är dock efterfrågan större än utbudet i en femtedel av kommunerna vad gäller småbarnspedagogik och i 13 % vad gäller grundläggande utbildning. Vissa kommuner hade lokala problem med att matcha utbud och efterfrågan, m.a.o. finns det inte språkbud på alla ställen där verksamheten efterfrågas. Detta framkom även i kommunintervjuerna. Bland kommuner som hade gjort en behovskartläggning uppgav vissa att efterfrågan ökar.

5.3 Beskrivning av språkbudsverksamhet

När lokalt anordnande av småbarnspedagogik och förskoleundervisning så kräver ska verksamhet på två språk beskrivas i lokala planer för småbarnspedagogiken och läroplaner för förskoleundervisning (VASU 2016: 50, GFL 2014: 41). Av de svarande språkbudskommunerna uppgav 62 % att de tillämpar de nationella grundernas riktlinjer om språkbud inom småbarnspedagogiken och 58 % uppgav att de gör detta inom förskoleundervisningen. Över en tredjedel av kommunerna har utarbetat specifika riktlinjer om språkbud i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen.

Flera delområden ska beskrivas i en lokal läroplan för grundläggande utbildning (se 2.4.4), bl.a. detaljer om undervisningsspråk och läroämnenas centrala språkliga mål (GLGU 2014: 93). Ungefär en tredjedel (31 %, n=13) av de svarande språkbudskommunerna använder de nationella läroplansgrundernas riktlinjer inom språkbud i den grundläggande utbildningen, medan 62 % har utarbetat kommunspecifika och 8 % enhetsspecifika riktlinjer (se figur 5).

FIGUR 5 Läroplanstillämpning i språkbadsverksamheten.

I denna utredning granskades beskrivningarna av språkbadsverksamheten genom de lokala planerna för småbarnspedagogik och läroplanerna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt kommunintervjuerna och enkätens öppna frågor (27–30, se bilaga 1). I enkäten beskrev de svarande målspråkets andel, timfördelningen och formen av språkbud (t.ex. tidigt fullständigt språkbud). Merparten av de svarande nämnde målspråkets andel. En svarande nämnde språkboprincipen och en att kommunens språkbadsverksamhet inte är officiell, men att samhället är tvåspråkigt.

5.4 Språkbadets kontinuitet mellan utbildningsstadier

Enkäten och statistiken visar att språkbud i de inhemska språken har kontinuitet från småbarnspedagogiken till den sista årskursen i grundskolan i 11 kommuner, dvs. i över två tredjedelar av de svarande språkbudskommunerna (se tabell 4 i 5.1). Dessutom har två kommuner kontinuitet från småbarnspedagogiken till årskurs 6 i grundskolan. Kommuner utan kontinuitet uppgav dock att utbudet är väl i linje med efterfrågan på språkbud, vilket tyder på att tjänstemännen i dessa kommuner bedömt att det inte finns tillräcklig efterfrågan för att ha språkbud på alla utbildningsstadier. Bedömningen grundas dock inte alltid på en behovskartläggning eftersom kommunerna svarade att de inte gjort någon sådan om språkbud. En kommun utan kontinuitet är en ny språkbudskommun (med bara tre år av språkbudsundervisning), så hittills har det kanske inte varit aktuellt att ordna språkbud på flera utbildningsstadier. Kommunintervjuerna visade att man i vissa kommuner har verksamhet som kallas språkbud bara i småbarnspedagogiken, varefter barnen övergår till förskole- och skolundervisning på det andra inhemska språket, så att någon språkbudsövergång inte behöver ordnas.

Vissa av dem är finskspråkiga kommuner, språköar, som under ledning av det språkbadsombud Folkhälsan anställt planerade en språkbadsövergång från daghem till svenskspråkig skola (Hertzberg 2012: 32). Merparten av de kommuner som erbjuder svenskt språkbad bara i småbarnspedagogiken är av denna typ (se tabell 4 i 5.1).

Kommunintervjuerna visade att övergången från småbarnspedagogiken till grundskolans lägre årskurser fungerar bra i kommuner med språkbad på flera utbildningsstadier. Intervjuade beskrev denna övergång som "friktionsfri", "smärtfri" och "inarbetad". Övergången upplevdes fungera bra framför allt i kommuner där småbarnspedagogik och grundläggande utbildning anordnas i samma lokaler eller har ett samarbete t.ex. i form av gemensamma årsfester eller lässtunder (där äldre elever läser för yngre). På så vis är skolan redan bekant då barnet börjar grundskolan. Att man håller ihop elevgruppen i övergången från småbarnspedagogiken till förskolan och vidare till grundskolan upplevdes bidra till friktionsfriheten.

Däremot upplevde aktörerna i fallstudiekommunerna att övergången från de lägre till de högre årskurserna i språkbad fungerade sämre än den mellan småbarnspedagogiken och grundskolan eftersom det ofta sker förändringar i elevgrupperna när vissa elever slutar med språkbad efter årskurs 6. Framför allt i större kommuner slutar elever för att kommunerna har många andra former av undervisning utöver språkbad, t.ex. med betoning på idrott eller konst, dit språkbadselever söker sig inför de högre årskurserna. I kommunintervjuerna nämnde lärare och tjänstemän att pubertetsåldern kan vara en orsak till att elever avbryter verksamheten; de vill ifrågasätta föräldrarnas val, t.ex. språkbadsvalet. En intervjuad lärare konstaterade att "puberteten tyvärr inte försvinner med språkbadet".

Förändringar i grupperna vid övergången från de lägre till de högre årskurserna i grundskolan har i vissa kommuner lett till ett ojämnt utbud då man inte kunnat förutse inrättandet av språkbadsgrupper i årskurserna 7-9. I en intervjukommun upplevde man att ämneslärare i årskurserna 7-9 inte riktigt förstår språkbadet som metod, vilket försvårar övergången. En positiv sak i övergången är dock enligt intervjukommunerna att vissa grundskolor har gemensamma lärare för de lägre och högre årskurserna, vilket enligt lärare, föräldrar och tjänstemän sänker elevernas tröskel för att fortsätta språkbadet efter årskurs 6. I nästan alla intervjuer med lärare och tjänstemän framhölls vikten av att familjerna och barnen håller fast vid språkbadsvalet hela vägen.

5.5 Elevantagning till språkbad

I de nya grunderna för läroplanen för grundläggande utbildning (GLGU 2014: 93) fastställs att anordnaren av språkbadsundervisning i en lokal läroplan ska beskriva för vem undervisningen är avsedd och vilka principer som gäller för antagningen av elever. Detta gäller bara grundläggande utbildning eftersom motsvarande skyldighet inte finns i grunderna för planen för småbarns-

pedagogik och grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Många språkbadskommuner har dock inte beskrivit vem undervisningen är avsedd för eller vilka principer som gäller för antagningen av elever i en lokal läroplan. Därför ställdes det frågor om detta vid intervjuerna med aktörer och granskade även undervisningsväsendets webbsidor i kommuner som svarat på enkäten.

Enligt kommunintervjuerna, undervisningsväsendets webbsidor och läroplanerna tillämpar språkbadskommunerna ganska likadana kriterier för antagning av barn till språkbadsverksamhet: valet görs till största delen på basis av barnets modersmål, dvs. att daghemmets språk eller skolans undervisningsspråk (finska eller svenska) men inte språkbadsspråket ska vara barnets modersmål eller modersmålsliknande språk (se tabell 5).

TABELL 5 Kriterier för antagning till språkbad i de inhemska språken (n=15 kommuner).

Kriterier	Antal kommuner
Daghemmets språk/skolans undervisningsspråk är modersmål/hemspråk/starkt språk/bekant språk för barnet	8 kommuner
Språkbadsspråket är inte familjens hemspråk/barnets modersmål	10 kommuner
Bor i språkbadskommunen	4 kommuner
Om maximiantalet nås - lottning (daghem) - intervju (grundläggande utbildning) - ansökningsordning - språktest (grundläggande utbildning)	5 kommuner 2 kommuner 1 kommun 1 kommun
Förbindelse av föräldrarna krävs	4 kommuner
Barn med särskilda stödbehov antas inte	2 kommuner
Barn med särskilda stödbehov antas eventuellt	2 kommuner
Barn med särskilda stödbehov antas likadant som andra	1 kommun

Trots modersmålskriteriet uppgav merparten (73 %) av de 15 svarande språkbadskommunerna att barn med invandrabakgrund erbjuds språkbad i samma omfattning som övriga barn. En femtedel av språkbadskommunerna (3) uppgav att de inte alls erbjuder språkbad i de inhemska språken för barn med invandrabakgrund. Bland dessa tre fanns två fallstudiekommuner. Även vid kommunintervjuerna ställdes frågan vem språkbadet är avsett för. Det spontana svaret var "alla", men när detta var sagt framhöll merparten av de intervjuade ändå modersmålskriteriet: att finska ska vara modersmål, modersmålsliknande eller ett bekant språk i språkbad på svenska. En kommun som erbjuder språkbad på finska framhöll att finska inte får vara elevens hemspråk.

Vid kommunintervjuerna sade en förälder att språkbud är för dem som kan leta själva eftersom det göms undan. I samma kommun berättade pedagoger och lärare att kommunens språkbud inte marknadsförs och om svårigheten att få information om verksamheten. Detta har lett till att språkbudet betraktas som "ett hemligt sällskap". Föräldrar som intervjuades i en annan fallstudiekommun funderade på ifall den obefintliga marknadsföringen kan vara ett medvetet val för att undvika ett tryck på efterfrågan och ökat utbud. Merparten av språkbudskommunerna anger på sin webbplats att språkbud anordnas men bara en del berättar exakt vad det innebär, vem det är avsett för och hur man söker. På frågan för vem språkbud lämpar sig svarade ett par elever att det inte nödvändigtvis är för dem som aldrig hört svenska. Elevintervjuerna gjordes i skolan, så eleverna kanske tänkte på språkbudet där snarare än inledningsskedet på daghem. I en kommunintervju betonade lärarna att språkbud också är avsett för invandrare.

Flera kommuner har ett språkbaserat kriterium vid sidan av modersmålet, nämligen att språkbudsspråket ska vara ett nytt språk för barnet. Detta framkom även i kommunintervjuerna, som dessutom visade att många barn i svenskt språkbud har kopplingar till svenskan, t.ex. svenskspråkiga släktingar trots att svenska inte används i familjen.

Många kommuner förutsätter också att språkbudsbarnen bor i kommunen. På en kommuns webbplats nämns dock att sökande från grannkommuner tas emot ifall det finns plats och representanten för en annan kommun nämnde samma sak i en intervju. Kommunerna kräver ofta att språkbudet påbörjas redan i småbarnspedagogiken. I alla fallstudiekommuner (n=20) hade eleverna påbörjat språkbudet redan i småbarnspedagogiken (som 3–5-åringar). När språkbudet påbörjas kräver flera kommuner att familjerna binder sig till språkbudsundervisningen, om kommunen erbjuder språkbud på flera utbildningsstadier. I praktiken innebär detta att familjen ansöker om plats i språkbudet och förbinder sig principiellt till att barnet fortsätter i verksamheten genom hela grundskolan. Man är dock inte tvungen att fortsätta språkbudet. När språkbudet påbörjas i småbarnspedagogiken förbinder sig familjerna att fortsätta det under alla lägre årskurser eller hela grundskolan. Vid kommunintervjuerna framkom att en kommun talar med alla familjer som ansöker om språkbud och förklarar att språkbudsvalet innebär att man förbinder sig vid det för flera år framåt. På så vis vill man säkerställa att antalet språkbudsbarn räcker för att bilda en skolklass.

En tredjedel använder lottning som sista urvalsmetod, om det finns fler sökande än platser. Enligt intervjuerna och kommunernas webbplatser finns det vanligen omkring 20–25 platser. Ett par kommuner nämner i sina läroplaner att antagningen för småbarnspedagogikens del sker genom lottning och för den grundläggande utbildningens del genom intervjuer. En kommun specificerar på sin webbplats att man vid lottning där ett tvillingbarn får plats även låter det andra tvillingbarnet komma med. En annan kommun nämner på sin webbplats att alla språkbudsplatser tillsätts i ansökningsordning. Endast en kommun nämner i sin läroplan att man anordnar ett språktest för sökande till språkbud i den grundläggande utbildningen.

En kommun nämner på sin webbplats att barn med en speciell språklig störning eller fördröjd språkutveckling inte antas medan en annan kommun nämner på sin webbplats att även barn med särskilda stödbehov kan delta i språkbåd. Kommunintervjuerna visade dock att kommunerna oftast prövar individuellt om det ligger i elevens intresse att delta i språkbadsundervisning även om hen är i behov av särskilt stöd, eller om vanlig enspråkig undervisning är ett bättre alternativ. Vid intervjuerna framhöll vissa lärare och tjänstemän att språkbåd som metod stöder lärandet och därför även passar för elever med inlärningsproblem.

Lärare från vissa kommuner nämnde också att språkbadsklasserna är mindre än i den enspråkiga undervisningen och därför utgör goda lärmiljöer för alla elever. I andra fallstudiekommuner är språkbadsklasserna i stället större än andra klasser. Enligt lärarna är det svårare att få biträden dit än till den enspråkiga undervisningen, som har fler elever med invandrarbakgrund och elever med diagnostiserade inlärningsproblem. I dessa kommuner prövas språkbadsvalet noga för barn med inlärningsproblem. En kommun framhöll också att språkbåd inte kan komma i fråga, om barnet av något skäl inte har ett utvecklat modersmål, t.ex. till följd av att familjen invandrat. Överlag förefaller kriterierna för antagning till språkbåd vara mångfasetterade och delvis motstridiga samt i hög grad beroende av den enskilda kommunen.

5.6 Faktorer som styr, stöder och försvårar verksamheten

I detta kapitel granskas beslutsfattandet ur kommunintervjumaterialets perspektiv, dvs. vilka aktörer som är centrala enligt intervjuerna och hurdan deras roll är vid påbörjande, fortsättning och etablering av språkbadsundervisning i kommunen.

5.6.1 Centrala språkbadsaktörer och skäl för anordnande av verksamhet

Kommunintervjuerna visade att föräldrar hade tagit initiativ till språkbadet i kommunen. Att föräldrarna valde verksamheten berodde bl.a. på önskan om en mångsidigare språkundervisning och viljan att ge barn från enspråkiga hem nya slags möjligheter. Intervjuade föräldrar, pedagoger och lärare beskrev hur man i början kämpade hårt för att få språkbåd till kommunen. Just föräldrar, lärare och pedagoger var i detta skede mycket aktiva förespråkare för språkbåd medan politiker, kommunala tjänstemän och i vissa fall även rektorer och andra lärare motsatte sig språkbadet i början.

Fortsättningen och etableringen av verksamheten förefaller däremot vara beroende av flera olika parter. I alla fallstudiekommuner uttrycktes att föräldrarnas aktivitet och uthållighet har varit avgörande faktorer för fortsatt språkbadsverksamhet, framför allt de första åren. Intervjuerna visade att även beslutsfattare, rektorer, tjänstemän och språkbadets olika intressentgrupper främjar språkbadet då kommunen redan har språkbadsverksamhet. Med

avseende på utveckling och etablering av språkbud tyckte de intervjuade lärarna och föräldrarna att det var viktigt att kommunala beslutsfattare, såsom social- och skolförvaltningens tjänstemän och rektorer förstår vad språkbud kräver. Framför allt i etablerade språkbudskommuner framhölls beslutsfattarnas roll vid fortsatt verksamhet medan en nyare språkbudskommun betonade den externa finansieringens samt skolans, daghemmets, språkbudspersonalens och föräldraföreningens roll.

Med tanke på anordnandet och deltagandet förefaller språkbud i de inhemska språken vara betydelsefullt för många aktörer på många olika sätt. I fallstudiekommunerna framhölls att både anordnandet och deltagandet är berikande. Ur anordnarnas synvinkel är språkbud ett färgstarkt och mångsidigt tillskott i skolorna. Ur deltagarnas synvinkel erbjuder språkbud många olika möjligheter: barnen kan lättare lära sig nya språk, språkbud ger en positiv attityd till språk och det river interna språkbarriärer i kommunen. Vidare framhölls att barnen kan få fler aktivitetsmöjligheter och en större kamratkrets i tvåspråkiga kommuner, om de kan båda språken. I många fallstudiekommuner betonades att barnen tack vare språkbudet kan vända sig till den andra språkgruppen lättare och naturligare samt att språkbudsspråket är med i barnens och familjens vardag på ett naturligt sätt.

5.6.2 Aktiva språkbudsaktörer och främjande parter

I enkäten och intervjuerna med aktörer frågade vi vilka som är aktiva inom språkbud i de inhemska språken i kommunen. Svaren visade att föräldrar, föräldraföreningar, enheter som anordnar språkbudsverksamhet och deras personal är de mest aktiva aktörerna och främjarna. I lärarintervjuerna framhölls att språkbudsföräldrar är mycket aktiva och att man alltid kan lita på att de är med och stöder verksamheten aktivt. Föräldrarna betonade å sin sida att pedagoger och lärare inom språkbud visar stort engagemang för sitt arbete. Det förefaller finnas ett friktionsfritt samarbete och förtroende mellan lärare och föräldrar.

Andra aktiva grupper enligt enkätsvaren var beslutsfattare, rektorer, tjänstemän, språkbudsnätverk och privata serviceproducenter, som anordnar språkbud inom småbarnspedagogiken i vissa kommuner. Stiftelser som ger finansiellt stöd är språkbudsfrämjande aktörer i ett skede då kommunen redan har språkbudsverksamhet. Stiftelsernas pengar används t.ex. för undervisningsmaterial, klassresor och deltagande i fortbildning.

Språkbudsaktörernas behov av nätverkande framhölls starkt i intervjuerna. I merparten av fallstudiekommunerna tyckte man att språkbudsaktörerna har för få nätverk och att det behövs mer nätverkande både lokalt och nationellt. Ett par lärare berättade exempelvis att de känner sig utanför och ensamma i sitt arbete eftersom andra parter saknar tillräcklig insikt om språkbud. Nätverkande efterlystes speciellt av pedagoger och lärare men även av rektorer och i viss mån föräldrar. Vid intervjuerna framkom att nätverkandet just nu är starkt beroende av enskilda lärare och därmed sårbart. I några fallstudiekommuner betonade lärarna att alla typer av nätverkande var enklare när

språkbadet hade ett eget ombud (se 2.3) och de tyckte att nätverken därför borde koordineras av någon part på riksnivå.

5.6.3 Läroplansarbete för språkbad i fallstudiekommunerna

I grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016: 50) och grunderna för förskoleundervisningens läroplan (2014: 41) fastställs att den lokala planen för småbarnspedagogik och läroplanen för förskoleundervisningen ska beskriva den tvåspråkiga småbarnspedagogiken och undervisningen till den del det behövs för anordnandet av den lokala småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. I fråga om den grundläggande utbildningen ska den lokala läroplanen beskriva flera delområden, bl.a. detaljer om undervisningsspråken och de centrala språkliga målen för de läroämnen som undervisas (GLGU 2014: 93).

Intervjuerna visade att kommun- och skolspecifika läroplaner för språkbad utarbetats av språkbadslärare. En fallstudiekommun hade inga kommun- eller skolspecifika anteckningar om språkbad i den lokala läroplanen eftersom verksamheten, enligt den intervjuade, är så ny att den ännu inte är etablerad. Däremot hade man även där en inofficiell utbildningsstig för språkbadsbarnen.

Merparten av fallstudiekommunerna hade angett kommunspecifika riktlinjer i sin lokala läroplan. I en kommun deltog alla språkbadslärare i utarbetandet av läroplanen. Arbetet gjordes tillsammans med en grannkommun som anordnar språkbad. Därefter sammanställde språkbadskoordinatorn detta till ett paket. Kommunen hade avsatt mycket planeringstid för utarbetandet av läroplanen medan lärarna i ett par andra intervjukommuner i stället konstaterade att den avsatta tiden var otillräcklig. En kommun hade en arbetsgrupp med pedagoger och lärare som utarbetade läroplanen för språkbad. Arbetet styrdes av en styrgrupp med tjänstemän. I en annan kommun upplevde man att arbetet med läroplanen försvårades av att språkbadet hamnar mellan två skolsystem (svensk- och finskspråkiga). För att minska arbetsbelastningen önskade språkbadslärarna en gemensam läroplan för båda språkgrupperna.

En fallstudiekommun hade angett skolspecifika riktlinjer i den lokala läroplanen. Intervjuade lärare berättade att skolorna samarbetade lokalt i utarbetandet av kommunens läroplan för språkbad. Lärarna kritiserade de skolspecifika riktlinjerna då de ansåg att kommunens skolor borde ha enhetliga riktlinjer och timfördelningar. Nu har skolorna olika timfördelning, vilket enligt lärarna skapar splittring och gör att eleverna inte behandlas lika. Lärarna önskade också tydligare anvisningar för arbetet med läroplanen.

5.6.4 Statsunderstödet effekt på anordnandet av språkbadsverksamhet

Enligt uppgifter från Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen har 45 kommunala aktörer erhållit statens specialunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamheten (språkbad i de inhemska språken, annan omfattande undervisning på två språk och mindre omfattande språkberikad undervisning) 2015–2017. 38 % av dessa (17 kommuner) har

erhållit statens specialunderstöd för språkbadsverksamhet på inhemska språk (se tabell 6).

TABELL 6 Kommuner som erhållit statsunderstöd för språkbad i de inhemska språken ("språkbad" nämnt i ansökan)

Kommun	År (2015, 2016, 2017)	Språkbadsspråk	Stadium	Anordnar språkbad enligt enkätsvar
Enontekis	2015, 2017	samiska	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	nej, bara annan mindre omfattande
Helsingfors	2015, 2016, 2017	svenska	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	ja
Enare	2015	skoltsamiska, nordsamiska	småbarnsped. + åk 1-6	ingen verksamhet enligt enkätsvar*
Grankulla	2015, 2017	svenska	åk 1-6 + åk 7-9	ja
Kyrkslätt	2015	svenska	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	ja
Karleby	2015, 2016, 2017	svenska, engelska (även språkberikat spanska, tyska)	åk 7-9	ja
Kouvola	2015, 2016	svenska	småbarnsped. + åk 1-6	svarade inte på enkäten
Lahtis	2015, 2017	svenska (även omfattande engelska)	åk 1-6 + åk 7-9	ja
Lappo	2015	okänt	förskola + åk 1-6	nej, bara språkberikat
Pielavesi	2015, 2016	svenska	småbarnsped. + åk 1-6 + om möjligt åk 7-9	nej, bara språkberikat
Jakobstad	2016	finska, svenska	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	ja
Borgå	2017	svenska	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	svarade inte på enkäten
Sibbo	2016, 2017	svenska	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	ja

Sodankylä	2016	samiska	småbarnsped. + åk 1-6	svarade inte på enkäten*
Åbo	2015, 2016, 2017	svenska (även engelska, franska etc. språkklasser)	åk 1-6 + åk 7-9	ja
Utsjoki	2015, 2016, 2017	nordsamiska	åk 1-6 + åk 7-9	ja
Vasa	2015, 2016, 2017	svenska (även språkberikat)	småbarnsped. + åk 1-6 + åk 7-9	ja

* Verksamhet enligt kommunens webbplats.

Vissa kommuner har fått understöd för språkbadsverksamhet på inhemska språk samt annan verksamhet på två språk (se även Peltoniemi m.fl. 2018: 53–54). 67 % (10) av alla 15 språkbadskommuner som svarade på enkäten har minst en gång erhållit statens specialunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamheten. Merparten av dessa 10 kommuner har fått specialunderstöd för språkbad på svenska, en kommun för både svenska och finska samt en för samiska.

Dessutom har fyra kommuner fått specialunderstöd för språkbad på samiska eller svenska men uppgav i vår enkät att kommunen i stället för språkbad har annan omfattande eller mindre omfattande tvåspråkig småbarnspedagogik eller undervisning på dessa språk (se Peltoniemi m.fl. 2018). Tre kommuner som erhållit statens specialunderstöd för språkbadsverksamhet svarade inte på enkäten. Enligt kommunernas webbplatser anordnar två kommuner dock språkbad på svenska eller finska i småbarnspedagogiken och en kommun har svenskspråkig verksamhet som kallas "språkbadsklubben" ett par gånger i veckan.

Svaren på enkätfrågan om hur statens specialunderstöd påverkat kommunens utbud av språkbadsundervisning på inhemska språk visar att utbudet i den grundläggande utbildningen ökat i över hälften av de understödda kommunerna (60 %) och varit oförändrat i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i merparten av de understödda kommunerna (90 %). Kommunerna har alltså använt statsunderstödet för att stärka språkbadsundervisningens kontinuitet inom den grundläggande utbildningen. Två kommuner uppgav i intervjuerna att de uttryckligen använt statsunderstödet för att utveckla språkbadet i grundskolans årskurser 7-9. I den ena innebär detta konkret att kommunen gick över till en modell för fullständigt språkbad, så att andelen undervisning på svenska har ökat betydligt i dess språkbadsskola och fler lärare har anställts. Kommunen uttryckte att statsunderstödet var en betydande och t.o.m. avgörande faktor bakom att man nu har en fungerande modell för fullständigt språkbad i stället för den tidigare "diffusa" modellen. Den andra kommunen har utvidgat språkbadsverksamheten till en ny högstadieskola, där språkbad anordnas för andra året. I en ganska ny språkbadskommun är språkbadet förhållandevis etablerat bara i småbarns-

pedagogiken, statsunderstödet används för att stärka språkbadets kontinuitet till den grundläggande utbildningen.

I två fallstudiekommuner har statsunderstödet använts till språkbad-aktörernas nätverkande och samarbete. En liten fallstudiekommun har t.ex. anställt två språkbadskoordinatorer (en för de lägre och en för de högre årskurserna), som utgör en länk mellan aktörerna. En stor och en medelstor fallstudiekommun har anställt projektkoordinatorer som arbetar med språkbad. Den stora kommunen har även två språkbadsutvecklingsgrupper – en för lärare och förskolepedagoger och en för chefer (rektorer och daghemsföreståndare) – som möts regelbundet. Enligt intervjuerna är utvecklingsgrupperna viktiga för erfarenhetsutbyte, kollegialt lärande och verksamhetsutveckling. Kommuner har även använt statsunderstödet till anskaffning av material (t.ex. nya böcker), marknadsföring och utbildning för lärare. Intervjuerna visade att det finns delade meningar om de lärarutbildningar som anordnats med statsunderstöd. Vissa tyckte att utbildningarna var bra och vissa att de var onödiga och stressande. Utbildningen har delvis anordnats på finska medan språkbadslärarna önskar utbildning på svenska. Vid intervjuerna nämndes också att statsunderstödet använts till att höja språkbadets profil i kommunen, t.ex. planering av videofilmer om språkbad. Språkbadsföräldrarna kände inte till fallstudiekommunernas språkbadunderstöd eller hur det använts. I en fallstudiekommun som fått understöd alla år kände inte heller de intervjuade språkbadslärarna till dessa.

5.6.5 Utmaningar i anordnandet av språkbadsverksamhet

I enkäten och intervjuerna ställdes frågor om faktorer som förhindrar, försvårar eller utgör utmaningar för språkbadsverksamhet. Enligt enkäten är rekryteringen av behörig personal och den årliga variationen i efterfrågan de största hindren och svårigheterna för språkbadsverksamheten. Hälften av de 12 kommuner som uppgav hinder eller svårigheter i anordnandet av språkbad lyfte fram lärarbristen och variationen i efterfrågan per år och stadium. Rekryteringsproblemen kom även fram i intervjuerna, där aktörerna också nämnde bristen på vikarier, biträden och speciallärare. Rekryteringen av behöriga lärare verkar vara ett problem framför allt i södra Finland medan bristen på vikarier, biträden och speciallärare inte verkar vara regional.

Vid kommunintervjuerna lyfte i synnerhet föräldrarna upp frågan om den årliga variationen i efterfrågan. De upplevde ovissheten som påfrestande – kommer barnet att få en plats eller tvärtom, finns det så många sökande att språkbad överhuvudtaget kommer att anordnas i kommunen. Även vid övergången till årskurserna 7–9 har föräldrarna möjligen stressats av ovissheten om huruvida antalet språkbadselever som vill fortsätta räcker för att bilda en språkbadsklass. Utmaningarna handlar alltså om andra lockande betoningar och bristande vilja att binda sig till språkbadet i övergången mellan de lägre och högre årskurserna. I enkätsvaren nämndes även brist på lokaler, ordnande av skolskjutsar och problem med kontinuitet mellan utbildningsstadier som försvårande faktorer i språkbadsverksamheten. Bara

en kommun uppgav att inget förhindrar eller försvårar anordnandet. Tre kommuner lämnade frågan obesvarad.

I kommunintervjuerna nämnde lärare och pedagoger dessutom materialbristen som en utmaning i sitt arbete. Det finns inte specifika läroböcker för språkbildning och man måste ta fram allt material själv. Här nämnde aktörerna även bristen på tid och pengar. Lärare i en stor fallstudiekommun nämnde som en utmaning att kommunen saknar enhetliga timfördelningsriktlinjer. I en kommun tyckte föräldrarna att kommunen eller skolan inte ger tillräckligt med information om språkbildningen och att barnets kunskaper i språkbildningsspråket inte är på den nivå man skulle kunna tro. I en annan kommun oroade sig föräldrarna över läxhjälp eftersom de själva inte har så goda kunskaper i språkbildningsspråket. Utmaningar som intervjuade språkbildningselever nämnde var att skriva på svenska samt läroämnenas termer. Ett par elever oroade sig för att deras kunskaper i svenska kanske inte räcker för ett svenskspråkigt gymnasium.

5.7 Rekrytering av lärare och utbildningsbehov

I detta avsnitt granskas rekryteringen av språkbildningslärare och de svarandes nöjdhet med lärarnas yrkesskicklighet på olika stadier.

5.7.1 Rekrytering av språkbildningslärare

I enkäten ställdes frågor om viktiga kriterier för rekrytering av barnträdgårds-, förskole- och grundskolelärare till språkbildningsundervisning. Det viktigaste kriteriet enligt svaren var lärarens behörighet att undervisa på ett visst stadium (småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande utbildning). Över hälften av de svarande tycker att detta är mycket viktigt. Sådana kunskaper i språkbildningsspråket som nästan motsvarar en infödd talares ansågs mycket viktigt på alla stadier. Ganska viktigt på alla stadier ansågs lärarens arbetserfarenhet av språkbildning eller annan tvåspråkig undervisning samt kunskaper i språkbildningsdidaktik eller CLIL-pedagogik.

Tabell 7 nedan visar prioriteringen av rekryteringskriterier för språkbildningsundervisning i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. I enkäten fick man för varje kriterium välja alternativet mycket viktigt, ganska viktigt eller inte alls viktigt. Ytterligare svarsalternativ var "vet ej" och "gäller ej kommunen" (dessa svar har utelämnats i denna granskning). Tabellen anger alternativen med flest svar vid varje kriterium. Om något alternativ fått lika många svar anges båda.

TABELL 7 Prioritering av rekryteringskriterier för språkbadsundervisning i småbarnspedagogik (n=13), förskoleundervisning (n=11) samt grundskolans lägre (n=12) och högre årskurser (n=11).

	Småbarnspedagogik	Förskoleundervisning	Grundskolans lägre årskurser	Grundskolans högre årskurser
Minst ämnesstudier (cirka 60 sp) i språket som undervisas	inte alls viktigt (6, n=9)	inte alls viktigt (6, n=8)	ganska viktigt (5, n=11)	mycket viktigt (6, n=10)
Språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller -test	inte alls viktigt (6, n=10)	inte alls viktigt (6, n=9)	mycket viktigt (4) / inte alls viktigt (4, n=10)	mycket viktigt (4, n=9)
Språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares	mycket viktigt (7, n=11)	mycket viktigt (5, n=9)	mycket viktigt (8, n=11)	mycket viktigt (6, n=10)
Arbetserfarenhet av språkbad eller annan tvåspråkig undervisning	ganska viktigt (7, n=11)	ganska viktigt (6, n=9)	ganska viktigt (9, n=12)	ganska viktigt (5, n=10)
Behörighet som barnträdgårds- /förskole- /grundskolelärare	mycket viktigt (11, n=11)	mycket viktigt (8, n=10)	mycket viktigt (11, n=12)	mycket viktigt (8, n=10)
Språkbadslärarkompetens	inte alls viktigt (8, n=11)	inte alls viktigt (5, n=9)	ganska viktigt (5, n=11)	ganska viktigt (8, n=10)
Kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik	ganska viktigt (6, n=10)	ganska viktigt (4, n=8)	ganska viktigt (5, n=10)	ganska viktigt (5, n=8)

Tabell 7 visar att språkbadskommuner som svarat på enkäten anser att två kriterier för rekrytering av språkbadslärare är mycket viktiga på alla stadier: behörighet och sådana kunskaper i språkbadsspråket som (nästan) motsvarar en infödd talares. I småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen ansågs inget språkligt kriterium lika viktigt som det ovannämnda. I fråga om den grundläggande utbildningen nämndes även möjligheten att visa språkkunskaperna via språkexamen eller -test och för grundskolans högre årskurser även via studier i språkbadsspråket. Arbetserfarenhet och kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik ansågs ganska viktigt på alla stadier medan språkbadslärares formella behörighet förståeligt nog bara betonades i fråga om den grundläggande utbildningen. I Finland erbjuds grundexamensinriktad språkbadsläro- utbildning bara för grundläggande utbildning (se 4.2).

I kommunenkäten ställdes dessutom frågor om huruvida man lyckas rekrytera behöriga lärare för språkbad. Det vanligaste svaret från språkbadskommunerna var att rekryteringen lyckas i varierande mån. Problemet med att rekrytera behöriga lärare betonades även i kommunintervjuerna. På basis av enkäten finns de största utmaningarna i rekryteringen till grundskolans årskurser 79 (nästan hälften svarade "i varierande mån"), men en tredjedel tyckte att rekryteringen också var en utmaning i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen (de svarade "i varierande mån"). Däremot tyckte 40 % (6) av språkbadskommunerna att de lyckas rekrytera behöriga språkbadslärare till de lägre årskursern (svar "ja") men bara en femtedel att de lyckas rekrytera behörig personal för språkbad i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och grundskolans högre årskurser. En kommun hade problem med att rekrytera behöriga lärare till alla stadier. Det förefaller klart lättast att rekrytera behörig personal till grundskolans lägre årskurser, för vilka språkbadslärare utbildas. Svårast var rekryteringen till grundskolans högre årskurser, för vilka ämneslärare med inriktning på språkbad inte utbildas. Det förefaller också särskilt svårt att rekrytera till samiskt språkbad (se även Peltoniemi m.fl. 2018: 58).

Lärarrekruteringsproblemen framkom även i kommunenkätens öppna fråga om eventuella hinder och svårigheter för anordnandet av språkbadundervisning: nästan hälften (40 %) av de svarande språkbadskommunerna lyfte fram dessa problem. På den öppna frågan om kommunen är nöjd med språkbadslärares yrkesskicklighet svarade man både jakande och nekande. En stor kommun svarade att den "inte har behörig personal som är engagerad i utvecklingen. Obehöriga lärare belastar den fasta personalen". En annan stor kommun i samma region svarade att "lärarna är yrkesskickliga och vill utveckla verksamheten". I tre intervjukommuner framhölls att rekrytering av behörig personal är en utmaning. Utöver behöriga lärare har kommunerna svårt att rekrytera biträden och speciallärare till språkbad, för att inte tala om vikarier.

5.7.2 Behov av fortbildning

Enkäten visar att kommunanställda deltog sporadiskt i fortbildning inom språkbad. 47 % av chefer/rektorer och undervisningspersonal i både småbarnspedagogiken och grundskolans högre årskurser samt 27 % av personalen i förskoleundervisningen deltog sporadiskt i fortbildning. Bland undervisningspersonal i grundskolans lägre årskurser deltog å andra sidan 40 % regelbundet i fortbildning inom språkbad.

I enkäten fick kommunerna även svara på en fråga om behovet av att anordna fortbildning för språkbadslärare som undervisar på inhemska språk. Två tredjedelar (67 %, 10 kommuner) av språkbadskommunerna svarade ja. I de öppna svaren motiverades fortbildningen med nyttan och det kontinuerliga behovet. I tre svar nämndes även de krav och förutsättningar för språkbad som följer de nya läroplansgrunderna.

Även i intervjuerna framhölls behovet av fortbildning inom språkbildning. Alla fallstudiekommuner har i något skede anordnat fortbildning inom språkbildning och en stor del av de intervjuade lärarna och pedagogerna hade deltagit i den. I två kommuner önskade de intervjuade mer fortbildning och att den anordnas på svenska när det handlar om svenskt språkbildning. Lärarna önskade att fortbildningen görs lättillgänglig men kritiserade svårigheterna att delta när det inte finns vikarier. I en intervjukommun nämnde lärarna att det är framför allt tjänstemännen och rektorerna som har behov av fortbildning inom språkbildning. De intervjuade lärarna önskade att även erfarna språkbildningslärare får fördjupad fortbildning.

6 KOMMUNERNAS FRAMTIDSPLANER

I enkäten fick kommunerna även svara på frågor om språkbadsverksamhetens framtid, främst utifrån utbud och efterfrågan. Fallstudiekommunerna intervjuades om deras framtidsplaner. I detta kapitel granskas svaren både utifrån kommuner som för närvarande erbjuder språkbadsundervisning och kommuner som inte gör det.

6.1 Kommuner som erbjuder språkbad

I detta kapitel följer en genomgång av språkbadsverksamhetens framtid i språkbadskommunerna. I enkäten ombads kommunerna att bedöma huruvida utbudet och efterfrågan inom språkbad i de inhemska språken kommer att öka, hålla sig på samma nivå eller minska.

Bland kommuner som enligt enkäten erbjuder språkbad (n=15) trodde något under hälften att efterfrågan kommer att öka i småbarnspedagogiken och ungefär hälften att efterfrågan kommer att öka i den grundläggande utbildningen (se tabell 8). Något över hälften av språkbadskommunerna tror att efterfrågan kommer att hålla sig på samma nivå i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen och något under hälften att den kommer att hålla sig på samma nivå i den grundläggande utbildningen.

TABELL 8 Språkbadskommunernas (n=15) prognoser om utvecklingen för utbudet och efterfrågan inom språkbad i de inhemska språken.

	Småbarnspedagogik	Förskoleundervisning	Grundläggande utbildning
Efterfrågan kommer	att öka (6 kommuner) att hålla sig på samma nivå (8 kommuner)	att öka (7 kommuner) att hålla sig på samma nivå (8 kommuner)	att öka (7 kommuner) att hålla sig på samma nivå (7 kommuner)
Utbudet kommer	att öka (6 kommuner) att hålla sig på samma nivå (8 kommuner)	att öka (5 kommuner) att hålla sig på samma nivå (7 kommuner)	att öka (5 kommuner) att hålla sig på samma nivå (7 kommuner)

Något under hälften av språkbadskommunerna bedömde att utbudet av språkbad kommer att öka i småbarnspedagogiken och en tredjedel bedömde att utbudet kommer att öka i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Bland språkbadskommunerna bedömde något över hälften att utbudet håller sig på samma nivå i småbarnspedagogiken och något under hälften att utvecklingen förblir densamma i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Ingen språkbadskommun trodde att utbudet eller efterfrågan inom språkbad kommer att minska i kommunen.

När det gäller framtidsutsikterna svarade tre fallstudiekommuner att utveckling av språkbadsundervisningen i grundskolans årskurs 79 är ett centralt mål. En av dessa kommuner nämnde även utvecklingen av ämneslärares språkbadsläraryrke och önskade ett större samarbete mellan olika läroämnen. En annan fallstudiekommun tyckte att utbudet skulle kunna vara större i småbarnspedagogiken eftersom platserna inte ser ut att räcka. Två fallstudiekommuner önskade att deras utvecklingsgrupper för språkbad får fortsätta. Den fallstudiekommun som anordnat språkbadsverksamhet kortast tid uppgav att man har statsfinansiering för verksamheten t.o.m. 2018. Därefter ska kommunen utvärdera verksamheten och planera framtiden. Då blir det t.ex. aktuellt att planera nya lokaler för språkbad, vars kontinuitet mellan utbildningsstadierna är en mycket öppen fråga i kommunen.

I enkäten fick kommunerna även svara på om de möjligen kommer att erbjuda språkbadsverksamhet på nya språk. Bara en språkbadskommun svarade att man möjligen kommer att erbjuda samiskt språkbad i förskoleundervisningen.

Språkbadskommunerna förutspådde således att efterfrågan kommer att öka något mer än utbudet i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen medan en balans mellan utbud och efterfrågan förutspåddes i småbarnspedagogiken. Vid intervjuerna med aktörer i kommunerna betonades kontinuiteten mellan utbildningsstadierna och kvalitetsutveckling.

6.2 Planer i kommuner som för närvarande inte erbjuder språkbad

I detta kapitel granskas språkbadsverksamhetens framtid i kommuner som inte hade språkbad när enkäten gjordes. I enkäten ombads kommunerna att bedöma huruvida utbudet och efterfrågan av språkbad i de inhemska språken kommer att öka, hålla sig på samma nivå eller minska. Totalt svarade 178 kommuner som för närvarande inte erbjuder språkbadsundervisning. 20–25 % av kommunerna hade dock valt svarsalternativet "vet ej".

Merparten av de kommuner som inte anordnar språkbadsverksamhet (cirka 62 %, 110–113 kommuner) bedömde att efterfrågan håller sig på samma nivå i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen (se tabell 9). Ungefär 7 % (12–14) av kommunerna bedömde att

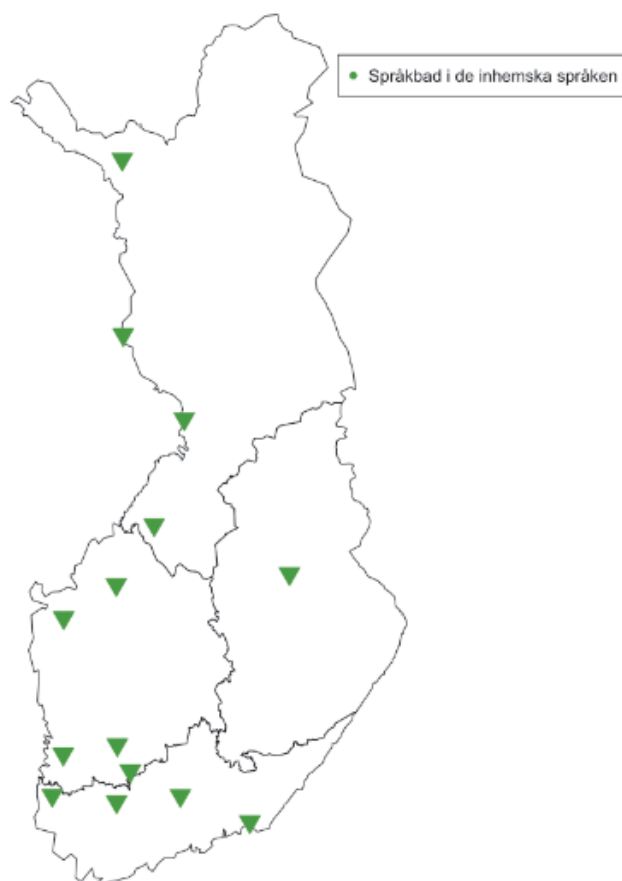

efterfrågan kommer att öka i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Däremot bedömde ungefär 6 % (9–10) av kommunerna att efterfrågan kommer att minska i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen, vilket tyder på att språkbud efterfrågas i kommunen trots att verksamheten inte erbjuds.

TABELL 9 Kommunernas prognoser om utvecklingen för utbudet och efterfrågan inom språkbud i de inhemska språken i kommuner som inte erbjuder språkbud (n=178).

	Småbarnspedagogik	Förskoleundervisning	Grundläggande utbildning
Efterfrågan kommer	att öka (12 kommuner) att hålla sig på samma nivå (113 kommuner) att minska (10 kommuner)	att öka (13 kommuner) att hålla sig på samma nivå (112 kommuner) att minska (10)	att öka (14 kommuner) att hålla sig på samma nivå (110 kommuner) att minska (9)
Utbudet kommer	att öka (9 kommuner) att hålla sig på samma nivå (123 kommuner) att minska (4 kommuner)	att öka (9 kommuner) att hålla sig på samma nivå (122 kommuner) att minska (4 kommuner)	att öka (9 kommuner) att hålla sig på samma nivå (122 kommuner) att minska (4 kommuner)

Ungefär 69 % (122–123) av de kommuner som inte erbjuder språkbudsverksamhet bedömde att utbudet kommer att hålla sig på samma nivå i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen, dvs. de tänker inte börja erbjuda språkbud. 5 % av kommunerna tror på ökat utbud i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Dessa kommuner är enspråkigt finska kommuner i västra Finland (se figur 6). Två tredjedelar av dem är små (under 10 000 invånare) och en tredjedel medelstora (10 000–100 000 invånare). Som framgår av tabell 9 svarade fyra kommuner av någon anledning att utbudet kommer att minska trots att språkbud i de inhemska språken för närvarande inte erbjuds i kommunen.

FIGUR 6 Geografisk spridning av kommuner som bedömt att utbudet av språkbadsverksamhet kommer att öka (n=178).

Bland kommuner som för närvarande inte har språkbad i de inhemska språken (n=178) kommer två eventuellt att erbjuda svenskt språkbad i småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen och tre kommer eventuellt att göra detta i förskoleundervisningen. Fyra kommuner kommer eventuellt att erbjuda finskt språkbad i småbarnspedagogiken, två i förskoleundervisningen och tre i den grundläggande utbildningen (n=178). Bland kommuner som inte har språkbad kommer bara en att eventuellt börja erbjuda samiskt språkbad i småbarnspedagogiken. Bland kommuner som eventuellt kommer att erbjuda språkbad planerade en del att göra detta på inhemska språk över flera stadier (småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning).

7 SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

I denna utredning kartlades läget för språkbadsverksamhet i de inhemska språken i Finlands kommuner och framtidsplanerna på kommunnivå utifrån efterfrågan, utbudet och lärarutbildningen. Kartläggningen gjordes genom en elektronisk enkät som skickades till alla Finlands kommuner och genom intervjuer med pedagoger, lärare, elever, föräldrar samt social- och skolförvaltningens tjänstemän i fem fallstudiekommuner som erbjuder språkbud. Dessutom granskades lokala planer för småbarnspedagogik samt läroplaner för förskoleundervisning och grundläggande utbildning, och personal på högskolor med lärarutbildning intervjuades.

I detta kapitel sammanfattas utredningens huvudresultat. Resultaten granskas mot den förra utredningen på kommunnivå (Kangasvieri m.fl. 2012) men samtidigt beaktas att den gällde både språkbadsundervisning och undervisning på främmande språk medan vår utredning endast granskar språkbud i de inhemska språken i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Annan småbarnspedagogik och undervisning på två språk granskas i en utredning som gjorts i samarbete med vår och rapporteras separat (Peltoniemi m.fl. 2018). Resultaten från språkbadsutredningen ställs även mot de senaste årens nationella åtgärder för språkbud i de inhemska språken, t.ex. utarbetandet av grunderna för planer för småbarnspedagogik samt läroplaner för förskoleundervisning och grundläggande utbildning, utveckling av språkbads-
lärarutbildningen och beviljande av statens specialunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamheten.

Utbud och efterfrågan inom språkbud i de inhemska språken. Enligt utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 23) erbjöds språkbadsundervisning på inhemska språk i 23 kommuner, varav 20 svarade på enkäten. Vår utredning visar att *språkbud i de inhemska språken erbjuds av 23 kommuner i Finland*, varav 19 svarade på den enkät som är underlag för utredningen och 15 av dessa 19 uppgav att de erbjuder språkbud i de inhemska språken och svarade på frågorna om språkbud.

Merparten av språkbadskommunerna erbjuder språkbadsvksamhet på *svenska*, en på *finska*, tre på både finska och svenska samt fyra på *samiska*. Enligt utredningen 2011 erbjöd 20 kommuner språkbad på svenska, två på både finska och svenska, två på samiska och en på både samiska och svenska (Kangasvieri m.fl. 2012: 92–93). Våra resultat antyder alltså att *antalet kommuner som erbjuder språkbad, framför allt på svenska, har minskat något* mellan 2011 och 2017. I utredningen 2017 ingår bara två kommuner som enligt utredningen 2011 inte hade språkbad. Nu erbjuder dessa kommuner språkbad i småbarnspedagogiken, antingen på svenska eller på både finska och svenska. Härmed kan det konstateras att *språkbad i de inhemska språken knappt utvidgats till nya kommuner de senaste åren*. Detsamma gäller utbudet av annan omfattande undervisning på två språk i Finland (se Peltoniemi m.fl. 2018: 31).

Vi granskade närmare uppgifterna om de kommuner som hade svenskt språkbad enligt utredningen 2011 men inte 2017. Tre av dessa kommuner anordnar fortfarande verksamhet på svenska i småbarnspedagogiken men kallar den för annan omfattande eller mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk i stället för språkbad (se Peltoniemi m.fl. 2018: 47). I tre kommuner där svenskt språkbad erbjöds i småbarnspedagogiken 2011 har verksamheten ändrats till småbarnspedagogik för svenskspråkiga barn. *Minskningen av svenskt språkbad förefaller alltså bero på att verksamhetens karaktär förändrats eller att kommunen ändrat benämningen i enlighet med språkbadskriterierna i de nya läroplansgrunderna* (se avsnittet "Faktorer som styr, stöder och försvårar språkbadsvksamhet").

Geografiskt är språkbad i de inhemska språken etablerat på västkusten och i huvudstadsregionen. Samiskt språkbad erbjuds i norra Finland. Språkbad erbjuds således i samma områden som 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 25). Utredningen visade också att språkbad i de inhemska språken erbjuds i Finlands tvåspråkiga områden. Bara två av de tvåspråkiga språkbadskommunerna har svenska som majoritetsspråk (övriga har finska), och ingen av de enspråkigt svenska kommunerna (Åland) erbjuder språkbad i de inhemska språken. Här ska man dock beakta att enkäten hade en låg svarsfrekvens i enspråkigt svenska kommuner. Språkbad erbjuds alltså huvudsakligen av kommuner med finska som majoritetsspråk. I tvåspråkiga kommuner finns språkbadsvksamhet på inhemska språk nästan undantagslöst bara på finskspråkiga daghem och skolor, vilket antagligen följer av behovet att stödja och skydda minoritetsspråket. Trots att utbudet av språkbad har en geografiskt ojämn fördelning är det ändå ganska jämnt fördelat i kommuner av olika storlek.

Anordnare av småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning har erbjudits stöd för utvidgning av språkbadsvksamheten i form av statens specialunderstöd. Detta är en av åtgärderna för att uppnå språkbadsmålen i Nationalspråksstrategin (2012), men bara en dryg tredjedel av alla kommuner som erhållit statsunderstöd har ansökt om och erhållit stöd under 2015–2017 för språkbadsvksamhet på inhemska språk. Bland dessa är merparten etablerade språkbadskommuner som använt understödet t.ex. för att stärka språkbadets kontinuitet inom den grundläggande

utbildningen (t.ex. utveckling av språkbud i grundskolans årskurser 79), språkbudsaktörernas nätverkande och samarbete, anställning av språkbudskoordinationer, anskaffning av undervisningsmaterial, marknadsföring av språkbud och fortbildning av lärare. *Statsunderstödet för utvidgning av språkbud har därmed stärkt och utvecklat verksamheten i kommuner som redan erbjuder språkbud men knappt ökat utbudet av språkbud i de inhemska språken så att det omfattar nya kommuner.* Statens specialunderstöd förefaller inte ha hjälpt kommuner som i utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 64) uppgav att de överväger att börja erbjuda språkbud.

I vår enkät bedömde kommuner som erbjuder språkbud att *efterfrågan i kommunen har hållit sig på samma nivå de fem senaste åren.* En tredjedel av språkbudskommunerna uppgav dock att efterfrågan ökat i småbarnspedagogiken och en femtedel att den ökat i förskoleundervisningen. *Efterfrågan på språkbudsundervisning har ökat mest i den grundläggande utbildningen.* Att efterfrågan ökar i vissa kommuner och är oförändrad i vissa överensstämmer med utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 58–59), där ungefär lika många kommuner bedömde att efterfrågan kommer att hålla sig på samma nivå eller öka i framtiden.

Merparten av kommunerna uppgav också att *utbudet av språkbud hållit sig på samma nivå de fem senaste åren.* Detta förutspådde även utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 59), där språkbudskommunerna bedömde att utbudet kommer att hålla sig på samma nivå. I utredningen 2017 uppgav en fjärdedel av språkbudskommunerna att utbudet har ökat i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. I likhet med efterfrågan har *utbudet ökat mest i den grundläggande utbildningen,* trots att prognoserna 2011 pekade på en större ökning i småbarnspedagogiken (Kangasvieri m.fl. 2012: 59). Ingen språkbudskommun uppgav att mängden språkbudsundervisning hade minskat under de fem senaste åren.

Kommunerna bedömde generellt att utbudet av språkbud är väl i linje med efterfrågan. *Bara hälften av kommunerna har dock gjort en behovskartläggning om språkbud,* vilket innebär att balansen mellan utbud och efterfrågan inte grundar sig på kartläggningsresultat utan på tjänstemännens bedömning. I fråga om småbarnspedagogiken svarade en femtedel av språkbudskommunerna att *efterfrågan är större än utbudet,* några gav samma svar om den grundläggande utbildningen. Några kommuner har *lokala problem med balansen mellan utbud och efterfrågan,* dvs. språkbud erbjuds inte på alla platser där det efterfrågas. Vissa kommuner, som gjort en behovskartläggning om språkbud, uppgav att efterfrågan ökar.

Språkbudets kontinuitet mellan utbildningsstadier. Trots att språkbud i de inhemska språken inte utvidgats till nya kommuner har antalet språkbudenheter ökat åtminstone i kommuner som med hjälp av statens specialunderstöd utvecklat språkbudet i grundskolans högre årskurser. Vår utredning visar att *språkbud i de inhemska språken i Finland erbjuds av minst 112 enheter inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning.* Trots att

språkbadsenheter finns på alla stadier *har språkbadet fortfarande inte kontinuitet från småbarnspedagogiken till grundskolans högre årskurser i alla kommuner*. I utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 23–24) hade 11 kommuner kontinuitet mellan utbildningsstadier. Även 2017 hade 11 kommuner en kontinuerlig språkbadsstig från småbarnspedagogiken till slutet av den grundläggande utbildningen. En kommun utan kontinuitet är en ny språkbadskommun där det ännu inte varit aktuellt att ordna detta. Redan i utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 49) konstaterades att *variation i kontinuiteten mellan utbildningsstadier alltjämt är aktuellt: några kommuner med svenskt språkbad bara i småbarnspedagogiken har skapat en språkbadsstig från småbarnspedagogiken till den svenskspråkiga skolan*, så att man inte nödvändigtvis ens övervägt att bilda en språkbadsklass i den finskspråkiga grundläggande utbildningen. Denna typ av kontinuitet skapades av vissa kommuner under ledning av språkbadsombudet 2006–2012 (Hertzberg 2012: 32).

Språkbadskommuner med språkbad på flera utbildningsstadier var enligt utredningens intervjuer med aktörerna särskilt nöjda med *övergången mellan småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen, som konstaterades fungera friktionsfritt*. Däremot betraktade många kommuner *övergången mellan grundskolans lägre och högre årskurser som problematisk* av två skäl. Det största problemet som aktörerna lyfte fram är att man inte längre vill binda sig till språkbadet. Istället väljer språkbadseleverna någon annan betoning i årskurserna 7–9, vilket leder till att man inte kan bilda någon språkbadsklass. Ett annat problem som framkom var bristande språkbadskunskaper hos språkbadslärare i årskurserna 7–9, vilket bl.a. kan anses bero på att Finland fortfarande inte har språkbadsutbildning för ämneslärare. För närvarande anordnas inte heller fortbildning inom språkbad på annat sätt än på aktörernas beställning.

Faktorer som styr, stöder och försvårar språkbadsverksamheten. De nyligen utarbetade nationella grunderna för planer för småbarnspedagogik och läroplansgrunderna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning stöder anordnandet av språkbad i de inhemska språken genom att i överensstämmelse med forskningsrönen för första gången ange exakta villkor för tidig fullständig språkbadsverksamhet, framför allt i den grundläggande utbildningen (se 2.4). De nationella grunderna tar bl.a. ställning till vilka språk barn/elever och pedagoger/lärare ska använda och hur fördelningen av undervisningsspråk över årskurserna ska se ut. Utredningen visade att detta i varje fall ännu inte avhjälpt det som utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012) lyfte fram som ett problem: att *språkbad används som benämning på ganska många typer av verksamheter* (se även Peltoniemi m.fl. 2018: 36–37).

Merparten av de svarande kommunerna anordnar språkbad som överensstämmer med de nationella läroplansgrundernas definition och villkor för tidigt fullständigt språkbad. Vissa kommuner använder benämningen språkbad för sådan etablerad verksamhet i småbarnspedagogiken som inte alls fortsätter i den grundläggande utbildningen eller fortsätter där helt på språkbadsspråket. Grunderna för läroplanen definierar däremot språkbad som ett mångårigt

program med en struktur som stöder tvåspråkighet hela vägen så att undervisning ges på både språkbadspråket och skolans undervisningsspråk.

Efter 2011 har kommuner också börjat använda benämningen "annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk" eller "mindre omfattande språkberikad småbarnspedagogik och undervisning på två språk" för verksamhet som de tidigare kallade språkbud trots att verksamheten fortfarande sker på inhemska språk och ser ut att uppfylla de nationella läroplansgrundernas språkbadsdefinition (se Peltoniemi m.fl. 2018: 47). I utredningens öppna svar betonades att benämningen "annan småbarnspedagogik och undervisning på två språk" ger större spelrum och flexibilitet för organisering av verksamheten lokalt än läroplansgrundernas begränsade språkbadsram (se Peltoniemi m.fl. 2018: 47). Vissa kommentarer från kommuner med samisk språkboverksamhet antyder dessutom att läroplansgrundernas definitioner inte ses som en passande beskrivning av verksamheten i alla språkbokkommuner (se Peltoniemi m.fl. 2018: 47). *De nationella läroplansgrundernas språkbadsram har således åtminstone delvis bidragit till att kommunernas användning av språkbadsbenämningen minskat.*

Därför är det viktigt att beakta och informera kommunaktörerna om språkbudets strukturella rörelseutrymme, dvs. att man jämte de nationella läroplansgrundernas språkbadsmodell (tidigt fullständigt språkbud) kan anordna språkbud med en annan struktur, så som forskningslitteraturen (t.ex. Bergroth 2015: 2–4, se 2.1) betonar. I Finland skulle språkbud sålunda även kunna användas som benämning på annan verksamhet än bara tidigt fullständigt språkbud i de inhemska språken. Då är det viktigt att anordnaren av verksamheten ger en mer exakt beskrivning i benämningen, t.ex. sent delvist språkbud på svenska. I så fall bör också den nationella språkbadsforskningen vidgas till att även omfatta andra språkbadsmodeller, så att dessa kan anpassas till finländska förhållanden och så att föräldrarna kan få tillräckligt mycket forskningsbaserad information om modellernas inlärningsresultat när de ska välja en språkbadsmodell.

De nationella grunderna för planer för småbarnspedagogik och läroplansgrunderna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning förutsätter också lokala preciseringar (se 2.4.4). Vår utredning visade att två tredjedelar av de svarande språkbudskommunerna utarbetat kommun- eller enhetsspecifika riktlinjer men att en tredjedel av kommunerna använder de nationella riktlinjerna, dvs. *vissa språkbudskommuner har inte gjort sådana lokala läroplanspreciseringar som förutsätts i de nationella läroplansgrunderna.* Om man bara använder de nationella riktlinjerna förblir många väsentliga detaljer för deltagandet i språkbadsundervisning ospecificerade, t.ex. antagningsprinciperna och läroämnenas språkliga mål. I kommunintervjuerna var det också anmärkningsvärt att lärare i en kommun med skolspecifika läroplaner uttryckte oro över likabehandlingen inom språkbud till följd av verksamhetens oenhetliga timfördelning och målsättningar i samma kommun.

Resultaten i vår utredning överensstämmer med utredningen från 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 48) i fråga om utnämningen av de centrala språk-

badsaktörerna: vid start av språkbadsverksamhet på inhemska språk har aktiva föräldrarna stått i centrum. De har tillsammans med pedagoger och lärare arbetat för att övertyga politiker, tjänstemän och rektorer om verksamhetens betydelse. Beslutsfattare, rektorer, tjänstemän och olika intressentgrupper ser ut att spela en viktig roll i främjandet av språkbadsverksamheten först när det handlar om etablering av verksamheten och kontinuitet mellan utbildningsstadier. *I de nya språkbadskommunerna betonades behovet av extern finansiering samt personalens och föräldrarnas aktivitet medan de kommunala beslutsfattarnas, tjänstemännens och rektorernas centrala stödroll framhölls i kommuner med etablerad verksamhet.*

I kommuner som hade anställt en koordinator med statsunderstöd kunde man tydligt se ett nätverkande och fördjupat samarbete. Då blev utveckling av språkbadsverksamheten inte bara en uppgift för enskilda lärare som de sköter vid sidan av arbetet. I dessa kommuner identifierade också rektorerna behovet av nätverk och koordinering på ett annat sätt än i kommuner utan anställd språkbadskoordinator. Vidare nätverk och koordinering utöver den lokala nivån togs upp i kommunintervjuer med lärare som hade erfarenhet av Folkhälsans språkbadsombud 2006–2012 (se 2.3). Framför allt etablerade språkbadskommuner *betonade behovet av nätverk för såväl rektorer och lärare som föräldrar*. Det som också talar för *koordineringsbehovet* är en alltjämt fragmenterad språkbadsverksamhet och oenhetligt bruk av benämningar för undervisning på två språk (se även Peltoniemi m.fl. 2018).

Den överlägset största försvårande faktorn för språkbud i de inhemska språken är problemet att rekrytera behörig språkbudspersonal (pedagoger/lärare, vikarier, speciallärare). Samma sak betonades i utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 51–52). En annan utmaning som kom fram i flera kommuner är att familjerna och eleverna inte längre vill binda sig till språkbudet, vilket leder till avhopp framför allt i övergången mellan grundskolans lägre och högre årskurser, så att bildandet av en språkbudsklass äventyras. Även materialbristen betonades i lärarintervjuerna.

Språkbudets tillgänglighet. En sak som ska beskrivas i lokala läroplaner är antagningsprinciperna, som dock inte fanns i alla lokala läroplaner för språkbud. Kommunens webbplats informerade inte heller alltid om dessa. Därför utreddes detta även med hjälp av kommunintervjuerna. Vår utredning visar att *språkbudskommunerna använder ganska enhetliga kriterier för antagningen till språkbud: till största delen baseras valet på modersmål, dvs. daghemmets eller skolans språk eller undervisningsspråk (finska eller svenska) ska vara modersmål eller ett modersmålsliknande, bekant eller starkt språk för barnet. Trots detta uppgav merparten av språkbudskommunerna i sina enkätsvar att språkbud erbjuds i samma omfattning för barn med invandrarbakgrund som för övriga barn. En femtedel av språkbudskommunerna uppgav att de inte alls erbjuder språkbud i de inhemska språken för barn med invandrarbakgrund.* Kommunintervjuerna överensstämde med enkätsvaren: språkbud konstaterades passa alla, om modersmålskriteriet uppfylls. Vissa kommuner betonade modersmålskriteriet starkt medan vissa uppgav att förändringarna i samhället luckrat upp kriteriet.

När man tidigare talade om modersmål talar man nu om ett bekant eller starkt språk.

Vissa kommuner ställde även *villkor som gäller barnets kunskaper i språkbadsspråket*: att det ska vara ett nytt språk för barnet. Andra tillämpade kriterier var *bostadsort*, dvs. språkbad erbjuds endast för barn i den egna kommunen eller alternativt grannkommunen samt familjens *vilja att binda sig* till språkbadet från småbarnspedagogiken till den grundläggande utbildningen. Enskilda kommuner valde även ut barn baserat på intervjuer eller språktester, men merparten av kommunerna gjorde de slutliga valen genom *lottnings*, om antalet sökande var fler än platserna. Några kommuner nämnde särskilt att språkbad erbjuds för alla som vill. *Möjligheten för barn med särskilda behov att delta i språkbad varierade kommunvis*: de hade öppen tillgång till språkbad eller ingen alls. Vissa kommuner avgjorde saken från fall till fall. *På basis av vår utredning kan man konstatera att kommunernas antagningsprinciper är ganska enhetliga men det finns kommunspecifik praxis som gör att barn som bor i olika kommuner inte behandlas lika vid antagningen till språkbad.*

Vid kommunintervjuerna framkom att tillgängligheten även är kopplad till kommunens marknadsföring av språkbad. Flera intervjuade betonade att *språkbadets tillgänglighet påverkas av att verksamheten inte marknadsförs, vilket innebär att föräldrar inte känner till att kommunen har språkbadsverksamhet.* Föräldrar spekulerade om att detta rentav skulle kunna vara ett sätt för kommunen att hålla efterfrågan på språkbad i nivå med utbudet. I samband med vårt utredningsarbete upptäckte vi att informationen om språkbad kunde vara svår att hitta på vissa kommuners webbplatser.

Rekrytering och utbildning av lärare. Utredningen visar att *kommunerna främst prioriterar lärarbehörighet och kunskaper i språkbadsspråket när de rekryterar språkbadslärare*, vilket redan konstaterades i den förra utredningen (Kangasvieri m.fl. 2012: 50–51). I småbarnspedagogiken prioriteras alltså kunskaper i språkbadsspråket på (nästan) modersmålsnivå medan man för den grundläggande utbildningens del betonar att kunskaperna även kan visas genom språkprov/-test eller studier i det aktuella språket (jfr Kangasvieri m.fl. 2012: 50–51). I likhet med den förra utredningen ansågs arbetserfarenhet inom språkbad eller annan tvåspråkig utbildning och kunskaper i språkbadsdidaktik eller pedagogik för tvåspråkig undervisning som ganska viktiga rekryteringskriterier. *Kommunerna lyckas bara i varierande mån rekrytera lärare som uppfyller dessa kriterier* (se även Kangasvieri m.fl. 2012: 51). Svårast är rekryteringen av behöriga lärare till grundskolans årskurser 79, men rekryteringsutmaningar fanns även i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Däremot upplevde nästan hälften av språkbadskommunerna att de lyckas rekrytera behöriga lärare till språkbad i grundskolans lägre årskurser, men bara en femtedel att de lyckas rekrytera behörig personal för språkbad i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och grundskolans högre årskurser. En kommun hade problem med att rekrytera behöriga lärare till alla stadier.

Utbudet av grundexamensutbildning som ger färdigheter för språkbadundervisning har varierat genom åren och lidit av universitetsvärldens förändringar.

Vasa universitetet hade under lång tid regelbunden fortbildning för språkbadslärare, men efter affärsöverlåtelsen av dess språkämnen till Jyväskylä universitet *erbjuds fortbildning inte längre direkt av något universitet utan av de olika universitetens språkbadsforskare*, som medverkar i utbildningar som anordnas av kommuner och skolor. Enkäten tyder på att *rekrytering av behörig personal är klart lättast på den skolnivå för vilken högskolorna utbildar språkbadslärare*, dvs. när det gäller klasslärare i grundskolans lägre årskurser, medan *rekrytering är svårast på den nivå för vilken ingen språkbadsutbildning erbjuds*, dvs. när det gäller ämneslärare i grundskolans högre årskurser. Lärarrekruteringsproblemen framkom även i enkätens öppna fråga där kommunerna ombads uppge hinder och svårigheter i anordnandet av språkbadkundervisning: nästan hälften av de svarande språkbadskommunerna lyfte fram rekryteringsproblemen, på samma sätt som i den förra utredningen (Kangasvieri m.fl. 2012: 51–52). Vid kommunintervjuerna framkom *i någon mån samma regionala rekryteringsproblem* som i utredningen 2011 (se Kangasvieri m.fl. 2012: 52): rekrytering av behörig språkbadspersonal är en större utmaning i södra Finland än i Österbotten.

Framtidsplaner. Ungefär hälften av språkbadskommunerna bedömde att efterfrågan på språkbad kommer att öka och ungefär hälften att den kommer att vara oförändrad på alla stadier. I likhet med 2011 (jfr Kangasvieri m.fl. 2012: 61) förutspådde språkbadskommunerna att *utbudet kommer att öka något mindre än efterfrågan* i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. I vår enkät svarade över hälften av kommunerna att utbudet kommer att hålla sig på samma nivå och knappt hälften att det kommer att öka. Liknande bedömningar av utbud och efterfrågan gjordes för småbarnspedagogikens del.

Vissa kommuner som ännu inte har språkbad i de inhemska språken uppgav att de överväger sådan verksamhet. Merparten av dessa kommuner ligger i västra Finland och är enspråkigt finska. Därmed *är det möjligt att utbudet av språkbad i de inhemska språken ökar så att det i växande grad även omfattar andra än tvåspråkiga kommuner*. Det förefaller finnas ett generellt behov av verksamhet på inhemska språk i Finland eftersom även tankesmedjan E2:s enkät (Pitkänen & Westinen 2017) visar att nästan 60 % av finländarna kan tänka sig att sätta barnen i en tvåspråkig (finsk-svensk) skola. De svarande kommunerna i vår utredning bedömde dock *tillväxten i utbudet av språkbad i de inhemska språken lika försiktigt* som kommunerna i utredningen 2011 (Kangasvieri m.fl. 2012: 61). 12–14 kommuner trodde på ökad efterfrågan och nio kommuner på ökat utbud.

8 UTVECKLINGSFÖRSLAG

Hösten 2017 gjordes två parallella utredningar om allt utbud av småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning på två språk i Finland, den ena om språkbadsverksamhet på inhemska språk (vår utredning) och den andra om annan omfattande och mindre omfattande verksamhet på två språk (Peltoniemi m.fl. 2018). Utredningarna utarbetades parallellt och liknande och delvis gemensamma enkät-, dokument- och intervjumaterial användes i dem. I detta kapitel lämnar vi utifrån båda utredningarna utvecklingsförslag om språkbad i de inhemska språken och annan omfattande och mindre omfattande verksamhet på två språk. Förslagen är gemensamma för utredningarna och har följande teman: verksamhet på två språk inom ramen för utvecklingen av den nationella språkreserven, utveckling av lokala läroplaner, inriktning av statsunderstöd, stöd till koordinering och nätverkande, utvidgning och inriktning av lärarutbildning och vidare betydelse av verksamheten än enbart målspråksundervisning.

Verksamhet på två språk inom ramen för utvecklingen av den nationella språkreserven

Verksamhet på två språk har inte fått mycket publicitet i Finland och syns ofta inte ens lokalt. Sporadiskt debatterade ämnen handlar bl.a. om likabehandling i elevantagningen, verksamhetens målspråk och ökat utbud på utbildning på framför allt engelska i huvudstadsregionen. Långvarig och etablerad verksamhet har åsidosatts i den språkpolitiska debatten på riksnivå eller betraktas som specialfall inom språkutbildning. En bidragande orsak till detta är verksamheten på två språk var osynlig i riksstatistiken. Statistik är viktigt för att man ska kunna få en helhetsbild, i synnerhet eftersom verksamheten är geografiskt utspridd och förverkligas lokalt på flexibla sätt. Problemen med att dra gränser mellan olika begrepp nämns ofta som en statistisk utmaning, men här kan t.ex. procentandelarna i de nya läroplansgrunderna fungera som övergripande riktlinjer för statistiken. Regelbunden uppföljning underlättar

koordineringen och synligheten av tvåspråkig utbildning på riksnivå samt förutseendet av behov inom lärarutbildningen.

Betydelsen av småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning på två språk beaktas vid utvecklingen av den nationella språkreserven och inom den övergripande planeringen av språkutbildning. Regelbunden insamling av kvantitativ information om förskoleundervisning och grundläggande utbildning på två språk, t.ex. genom att lägga till dessa undervisningsformer för uppföljning i undervisningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen. Statistik om småbarnspedagogik på två språk tas även fram.

Lokala läroplaner och tryggnad av kontinuitet mellan utbildningsstadierna

Transparenta läroplaner stöder likabehandling av elever när de synliggör kommunens verksamhet på två språk för vårdnadshavarna och anger tydliga, gemensamt formulerade mål och lokala lösningar för verksamheten. Utredningarna visade att kommunernas planer för småbarnspedagogik och läroplaner för förskoleundervisning och grundläggande utbildning varierar mycket i fråga om verksamhet på två språk. All sådan verksamhet tas inte upp i läroplanerna och därmed har t.ex. programmets elevtagning och mål inte alltid förklarats i enlighet med anvisningarna i de nationella läroplansgrunderna.

Kommunerna med verksamhet på två språk beskriver den lokala verksamheten i kommunens plan för småbarnspedagogik och läroplaner för förskoleundervisning och grundläggande utbildning så som förutsätts i de nationella grunderna. Verksamhet som är under utveckling och har varierande resurser kan på ett flexibelt sätt beskrivas i läsårsplaner och enheternas verksamhetsplaner.

Aktörerna såg i huvudsak positivt på det lokala läroplansarbetet. Här visade utredningarna dock på utmaningar framför allt i kontinuiteten mellan olika utbildningsstadierna. Arbetstid och särskilda tillfällen för aktörer på de olika stadierna att samplanera och bedriva regelbundet samarbete behöver ordnas, så att kontinuitet mellan utbildningsstadierna skapas, utvecklas och bibehålls, och så att pedagogisk kunskap och god praxis delas. Framför allt i språkbad och annan omfattande verksamhet på två språk är det viktigt att kommunens interna verksamhet inte differentieras, så att det skapar problem för kontinuiteten mellan utbildningsstadierna eller elevers övergång till ett annat program i kommunen.

Kommunerna med verksamhet på två språk ser till att aktörer på de olika stadierna på arbetstid gemensamt kan utveckla den lokala verksamheten för att säkerställa elevernas tvåspråkiga utbildningsstigar.

Stöd till nätverkande och koordinering

Viktiga aktörer i stödet för organisationer som anordnar verksamhet på två språk är jämte pedagoger och lärare även skol- och utbildningschefer och rektorer som känner till verksamheten och har ett aktivt utvecklingsgrepp. Alla aktörers sakkunskap och intresse samt nätverkande är ytterst viktigt för den tvåspråkiga verksamheten och för kollegialt lärande.

Alla aktörers kollegiala lärande stöds genom att man ordnar tillfällen för besök hos andra enheter med verksamhet på två språk inom och mellan kommuner. Nätverk och samtal mellan aktörerna inom småbarnspedagogik och undervisning på två språk främjas genom riksomfattande träffar för skol- och utbildningschefer och rektorer samt pedagoger och lärare.

Framför allt utredningarnas fallstudier lyfte fram behovet av nationell och lokal koordinering av verksamhet på två språk. Det har redan funnits koordinering i större städer och mellan vissa kommuner men framför allt i små kommuner efterlyste de utspridda aktörerna stöd och nätverk. Forskningsamarbete ansågs viktigt.

Verksamhet på två språk koordineras på riksnivå t.ex. genom att man anställer en koordinator eller inrättar en sakkunnighet för mångsidig koordinering vid ett universitet med utbildning och forskning på området.

Koordineringen på riksnivå kan omfatta rådgivning samt delning av forskningsrön, god praxis och material, erbjudande av kontaktkanaler för olika aktörer samt att ordna och informera om utbildningsmöjligheter lokalt och riksomfattande. Koordinering underlättar aktörernas nätverkande och ökar likabehandlingen inom verksamheten i olika delar av Finland. Koordinering, framför allt på riksnivå, gör det lättare att påbörja verksamhet i nya kommuner samt att hitta lokala lösningar och utveckla verksamheten. Riksomfattande koordinering av all verksamhet på två språk gynnar framför allt små, utspridda aktörer.

Inriktning av statsunderstöd

Utredningarna visar att statens projektfinansiering 2015–2017 drivit på framför allt mindre omfattande verksamhet på två språk, som ökat runtom i Finland bland kommuner av olika storlek. Mindre omfattande verksamhet på två språk som börjat bra riskerar dock ofta att bli ett isolerat försök.

Verksamhet på två språk som satts igång med hjälp av statsunderstöd ges fortsatt stöd bådekommunspecifikt och riksomfattande, så att dokumenterat god verksamhet kan fortsätta. Kontinuiteten tryggas även genom att man ser till att det finns tillräckligt med utbildad personal.

Mer etablerad språkbadsverksamhet, ofta av större omfattning samt framför allt verksamhet på svenska har i viss mån gynnats av statens projektfinansiering i kommuner där man behövt stärka kontinuiteten mellan utbildningsstadier. Utbudet av språkbad på andra inhemska eller främmande språk har däremot knappt ökat, och kontinuiteten mellan utbildningsstadier i sådan verksamhet är fortfarande inte säkerställda i alla kommuner. Långsiktig utveckling av språkbadsverksamhet och annan omfattande verksamhet på två språk kräver ett systematiskt engagemang av kommunen när det gäller att upprätthålla och informera om verksamheten, ordna finansiering och att vid behov göra behovskartläggningar. För att påbörja ny språkbadsverksamhet på inhemska språk eller annan mer omfattande verksamhet på två språk krävs tillräckligt befolkningsunderlag och efterfrågan, resurser, vilja och gemensamma mål. Efterfrågan på engelskspråkig verksamhet förefaller alljämt öka framför allt i huvudstadsregionen.

En omgång för ansökan om statsunderstöd inriktas på start av ny verksamhet på två språk eller etablering av befintlig verksamhet och förstärkning av kontinuitet mellan utbildningsstadier, och prioritera stödbehoven i framför allt språkbad i de inhemska språken och annan omfattande verksamhet på två språk.

Statens projektfinansiering förefaller inte ha påverkat graden av likabehandling inom verksamheten på två språk som erbjuds i Finland. Likabehandlingen handlar om såväl elevernas bakgrund som verksamhetens regionala tillgänglighet eftersom elever i enspråkiga kommuner, svenskspråkiga elever, elever med invandrarbakgrund och elever med inlärningsvårigheter ofta lämnar utanför.

Anordnandet av verksamhet på två språks stöds genom statsunderstöd, framför allt i kommuner som utvidgar verksamheten till att även omfatta elever med invandrarbakgrund och elever med svårigheter att lära sig språk genom ordinarie metoder för språkundervisning. Start av verksamhet stöds framför allt i enspråkiga kommuner. Tvåspråkiga och svenskspråkiga kommuner uppmuntras att anordna verksamhet på två språk i svenskspråkig småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning.

Utvidgning och inriktning av lärarutbildning

Rekrytering av behöriga pedagoger och lärare är den största utmaningen framför allt i omfattande verksamhet på två språk. Utbudet av grundutbildning är begränsat och omfattar främst svenskt språkbad och undervisning på engelska i grundskolans lägre årskurser. Fler pedagoger och lärare behövs framför allt i verksamheten på samiska. Utbildningsutbudet täcker inte heller hela landets lärarbehov. Fortbildningsutbudet är också begränsat och utspritt.

Grundutbildning och fortbildning som ger introduktion i småbarnspedagogik och undervisning på två språk ökas riksomfattande, så att lärare på alla stadier och i de flesta språk inom undervisning på två språk erbjuds utbildning. Kontinuitet och långsiktig utveckling av grundutbildningen och fortbildningen för pedagoger och lärare säkerställs. Anordnare av lärarutbildning för språkbad och annan undervisning på två språk bör fördjupa samarbetet så att synergier skapas.

Inom ramen för nybörjarundervisningens timfördelning kan man i stället för konventionell språkundervisning använda innehållsundervisning på två språk, så att språket blir både mål och medel för lärandet. Grundutbildningen i nuvarande form ger inte lärarna tillräckliga färdigheter för att möta flerspråkighet eller använda pedagogiska metoder som bygger på tvåspråkighet. Mindre omfattande undervisning på två språk kan t.ex. skötas gemensamt av språklärare och klasslärare som är insatta i tvåspråkig pedagogik och har tillräckliga språkkunskaper.

Alla lärares färdigheter i småbarnspedagogik och undervisning på två språk ökas genom att inom grundutbildningen erbjuda pedagogiska studier för undervisning på två språk. Detta gäller såväl småbarnspedagoger och klasslärare som ämneslärare, inte bara lärare i språkämnen.

Framhållande av den tvåspråkiga verksamhetens vidare betydelse

Utredningarna visade att man i många kommuner med verksamhet på två språk inte får särskilt bred eller öppen information om verksamheten och att kommunerna inte satsar på information. Därmed når verksamheten på två språk inte alla på ett likvärdigt sätt, inte ens i kommuner där den anordnas. Information om verksamhet på två språk och dess betydelse är särskilt viktigt i kommuner som ännu inte har sådan verksamhet. Nu bärs informationsansvaret, liksom ansvaret för initiering av verksamheten, ofta av aktiva föräldrar och föräldraföreningar.

Kommunerna stöds i öppen och bred information om verksamhet på två språk, så att så många som möjligt kan gynnas av dess goda resultat.

Verksamhet på två språk anordnas ofta för att effektivisera inläring av målspråket. Dess roll kan även ses vidare, som en förstärkning av multilitteracitet och mångsidigt lärande som lyfts fram i de nya läroplansgrunderna. Dessutom kan verksamheten ha en viktig betydelse för ökat samförstånd och ökad tolerans mellan språkgrupper. Minoritetsspråkens riksomfattande synlighet kan förbättras genom stöd till verksamhet på två språk. Utredningarna visade att tillgängligt statsunderstöd bara söktes i liten grad för tvåspråkig verksamhet på de inhemska språken och att ny, mindre omfattande verksamhet på två språk erbjuds på svenska i någon mån men att utbudet på t.ex. samiska är mycket begränsat. Utredningsarbetet visade också att tvåspråkiga kommuner såg verksamheten på två språk som en brygga mellan olika språkgemenskaper och ett sätt att förändra attityderna till andra språksamhällen i positiv riktning.

Barnens och samhällets flerspråkighet stöds genom att mångsidigt erbjuda tvåspråkig verksamhet på olika språk och i olika inlärningsomgångar. Särskilt rekommendabelt är att uppmuntra ömsesidig verksamhet på två språk i tvåspråkiga kommuner.

KÄLLOR

- A 986/1998. *Förordning om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet*. A 14.12.1998/986 [online]. [läst 17-11-2017]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980986>.
- A 481/2003 *Statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen*. A 12.6.2003/481 [online]. [läst 17-11-2017]. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2003/20030481>.
- A 1133/2003. *Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet*. A 18-12-2003/1133 [online]. [läst 17-11-2017]. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2003/20031133>.
- Backman, J. 2015. *Utexaminerade språkbadslärare i arbetslivet. En enkätstudie om språkbadslärares arbetslivserfarenheter*. Magisteravhandling. Uleåborg: Uleåborgs universitet, Tillgänglig: <http://jultika.oulu.fi/Record/nbnfioulu-201505141517>.
- Bergroth, M. 2015. *Kotimaisten kielten kielikylpy*. Selvityksiä ja raportteja 202. Vasa: Vasa universitets publikationer. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-617-3.pdf.
- Björklund, S., K. Mård-Miettinen & H. Turpeinen. 2007. *Kielikylpykirja – språkbadsboken*. Vasa: Vasa universitet, Levóninstitutet. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf.
- Buss, M. & K. Mård. 1999. *Ruotsin ja suomen kielen kielikylvoyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99*. Selvityksiä ja raportteja 46. Vasa: Vasa universitets publikationer.
- Forskningsetiska delegationen 2013. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa: tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012*. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland: forskningsetiska delegationens anvisningar 2012*. *Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland: guidelines of the Finnish advisory board on research integrity 2012*. [online] Helsingfors: Forskningsetiska delegationen. [läst 2.1.2018]. Tillgänglig: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.
- FOS 2018. *Finlands officiella statistik (FOS): Befolkningsstruktur [e-publikation]*. ISSN=1797-5387. Helsingfors: Statistikcentralen [hänvisat: 31.1.2018]. Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/vaerak/index_sv.html
- Funktionell svenska – utgångspunkter för att utveckla undervisningen i svenska som det andra inhemska språket*. 2012. Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:10. Helsingfors: Undervisnings- och kulturministeriet. Tillgänglig: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-145-9>.
- GFL 2014. *Grunderna för förskoleundervisningens läroplan*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/174850_grunderna_for_forskoleundervisningens_laroplan_2014.pdf.

- GLGU 2014. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkojulkaisu.pdf
- Handlingsplan för nationalspråksstrategin*. 2017. Justitieministeriets publikation 13/2017. Helsingfors: Justitieministeriet. Tillgänglig: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79299/13_17_Kansalliskielistrategiantoimintasuunnitelma_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Hertzberg, V. 2012. *För en levande tvåspråkighet. Rapport om Folkhälsans arbete för språkbud samt om tillgången till grundläggande utbildning och dagvård på svenska på enspråkigt finska orter under åren 2006–2012*. Helsingfors: Folkhälsan. Tillgänglig: <http://docplayer.se/143170-For-en-levande-tvasprakighet.html>.
- Juurakko-Paavola, T. 2013. *Morgondagens språkbud*. Helsingfors: Svenska kulturfonden.
- Jyväskylän universitet 2013. *Jyväskylän yliopiston julkaisueettiset periaatteet*. Dnr 571/0/04/2013. 15.5.2013. [online]. [läst 2.1.2018]. Tillgänglig: https://www.jyu.fi/hallinto/strategia/periaatteet/julkaisueettiset_2013.
- Kangasvieri, T., E. Miettinen, H. Palviainen, T. Saarinen & T. Ala-Vähälä. 2012. *Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa. Kuntatason tarkastelu*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40412/Selvitys%20kotimaisten%20kielten%20verkko.pdf?sequence=1>.
- L 628/1998. Lagen om grundläggande utbildning L. 21.8.1998/628 [online]. [läst 24-01-2018]. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628>.
- L 36/1973. Lagen om småbarnspedagogik L. 19.1.1973/36 [online] [läst 24.1.2018]. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036>.
- Lehti, L., H.-M. Järvinen & E. Suomela-Salmi. 2006. *Kartoitus vieraskielisen opetuksen tarjonnasta peruskouluissa ja lukioissa*. I P. Pietilä, P. Lintunen & H.-M. Järvinen (red.) *Kielenoppija tänään – Language Learners of Today. AFinLAN vuosikirja 2006*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen AFinLAN julkaisu 64, 293–313.
- Lehtola, R. & P. Ruotsala. 2017. *Saamenkielisten palveluiden nykytilakartoitus. Saamelaisten lasten-, nuorten ja perheiden palvelut*. Sametinget. Tillgänglig: http://stm.fi/documents/1271139/4067344/SAAMELAPESelvitys110117_final.pdf/f1418169-7e37-4d7a-803d-30d192ffed5f.
- Nationalspråksstrategin. Statsrådets principbeslut*. 2012. Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012. Helsingfors: Statsrådets kansli. Tillgänglig: http://vnk.fi/documents/10616/622970/J0412_Kansalliskielistrategia.pdf/d45d6559-81fd-4f6f-b2f1-3e259621603c?version=1.0.

- Nationalspråksstrategins mellanrapport. Uppföljningen av nationalspråksstrategin samt förverkligandet av regeringens åtgärder 2011–2015.* 2015. Justitieministeriets publikation. Utredningar och anvisningar 34/2015. Helsingfors: Justitieministeriet. Tillgänglig:
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76600/omso_34_2015_kansalliskielistrategia_132_s.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Peltoniemi, A. 2015. *Kansainvälinen näkökulma kielikylpyopettajakoulutukseen. Seminaariraportti. Seminarierapport.* Publikationer från Vasa universitet. Rapporter 200. Vasa: Vasa universitets publikationer. Tillgänglig:
https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-601-2.pdf.
- Peltoniemi, A., K. Skinnari, S. Sjöberg & K. Mård-Miettinen. 2018. *Monella kielellä Suomen kunnissa 2017: Selvitys muun laajamittaisen ja suppeamman kaksikielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tilanteesta. (På många språk i Finlands kommuner 2017: Utredning om annan omfattande och mindre omfattande småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning på två språk.)* Jyväskylä: Jyväskylä universitet.
- Pitkänen, V. & J. Westinen. 2017. *Puhut sie ruotsia? Tutkimus suomenkielisten asenteista ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin.* Helsingfors: e2. Tillgänglig:
<http://e2.fi/julkaisut/puhut-sie-ruotsia>.
- Programmet för statsminister Alexander Stubbs regering.* 2014. Statsrådets meddelande till riksdagen om programmet för statsminister Alexander Stubbs regering tillsatt 24.6.2014. Helsingfors: Statsrådets kansli. Tillgänglig:
http://vnk.fi/documents/10616/1098657/J1114_P%C3%A4%C3%A4ministerin+Subbin+hallitusohjelma_fi.pdf/dd6c2465-4c5f-496e-bac9-a52bcad27203?version=1.0.
- Regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering.* 2011. Helsingfors: Statsrådets kansli. Tillgänglig:
http://vnk.fi/documents/10616/622966/H0111_P%C3%A4%C3%A4ministeri+Jyrki+Kataisen+hallituksen+ohjelma.pdf/a49b3eb5-9e98-44c6-bd92-b054bea36f61?version=1.0.
- Rossi, P., A. Ainoa, O. Eloranta, M. Grandell, M. Lindberg, J. Pasanen, A. Sihvonen, O. Hakola & T. Pirinen. 2017. *Kuka opettaa ruotsia? Ruotsin kielen opettamiseen kelpoisuuden tuottavien koulutusten arviointi.* Publikationer 14:2017. Helsingfors: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tillgänglig:
https://karvi.fi/app/uploads/2017/05/KARVI_1417.pdf.
- Slutlig uppföljning av Jyrki Katainens och Alexander Stubbs regeringsprogram* 2015. 2015. VNK007:00/2011. Helsingfors: Statsrådets kansli. Tillgänglig:
<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Hallitusohjelmien+loppuseuranta+032015.pdf/44d7de02-958c-4b1c-8633-201038a0f2f5/Hallitusohjelmien+loppuseuranta+032015.pdf.pdf>
- Sved, H. 2000. *Vieraskielisen kielikylvoyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99.* Vasa: Vasa universitet, Centret för språkbad och flerspråkighet. Publikation 2/2000.
- Svenskskola.fi* 2017. Sökresultat språkbad. Sydkusten. Sydkustens landskapsförbund r.f. [Läst 20-12-2017]. Tillgänglig:

<http://www.svenskskola.fi/search/?keywords=spr%C3%A5kbad&city=&schooltype=&submit=>.

- Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi*. 2012. Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:7. Helsingfors: Undervisnings- och kulturministeriet. Tillgänglig: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75374>.
- Utbildningsstyrelsen 2005. *Språkkunskaper som krävs av lärare i förskoleundervisning och grundläggande utbildning som sker på ett annat språk än skolans undervisningsspråk*. Utbildningsstyrelsens föreskrift 25/011/2005. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Vasa universitet 2017. *Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning*. [Läst 11.10.2017]. Tillgänglig: <http://www.uva.fi/fi/education/bachelor/languages/immersion/>.
- VASU 2016. *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/179348_grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2016.pdf.
- Äärelä, R. 2016. *"Dat ii leat dušše dat giella" - "Se ei ole vain se kieli"*. *Tapaustutkimussaamenkielisestä kielipesästä saamelaisessa varhaiskasvatuksessa*. Acta Universitatis Lapponiensis 335. Rovaniemi: Lapplands universitet. Tillgänglig: <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62619>.

BILAGOR

Bilaga 1.

Enkät om anordnande av språkbud i de inhemska språken samt annan omfattande och mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk i kommunen

Frågorna markerade med en asterisk (*) är obligatoriska.

BAKGRUNDSFAKTA

1. Kommun / stad *
2. Kommunen är
  - enspråkig
  - tvåspråkig
3. Majoritetsspråket i kommunen är
  - finska
  - svenska
4. Hur stor andel av de barn som deltar i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning i Er kommun har invandrabakgrund? (I procent %)
 Småbarnspedagogik _____
 Förskoleundervisning _____
 Grundläggande utbildning _____
5. Hur förutspår ni att andelen barn med invandrabakgrund kommer att förändras i framtiden?
  - ökar
  - hålls på samma nivå
  - minskar
6. I hur många enheter (skola, daghem) anordnar er kommun (kommunal, köpt tjänst) småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande undervisning (använd endast siffror när Ni svarar)?
 antalet enheter som anordnar småbarnspedagogik _____
 antalet enheter som anordnar förskoleundervisning _____
 antalet enheter som anordnar grundläggande utbildning i de lägre årskurserna (åk 1–6) _____
 antalet enheter som anordnar grundläggande utbildning i de högre årskurserna (åk 7–9) _____

STATENS SPECIALUNDERSTÖD

7. Vår kommun har ansökt om statens specialunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamhet och/eller annan småbarnspedagogik eller undervisning på två språk
  - år 2015
  - år 2016
  - år 2017
  - har ej ansökt
  - vet ej

8. Vår kommun har beviljats statens specialunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamhet och/eller annan småbarnspedagogik eller undervisning på två språk
- år 2015
- år 2016
- år 2017
- har ej ansökt
- vet ej

9. Om Er kommun beviljats understöd för utvidgning av språkbadsverksamheten, på vilka sätt har understödet inverkat på utbudet av språkbad i de inhemska språken i Er kommun?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐
i den grundläggande utbildningen	☐	☐	☐	☐

10. Om Er kommun beviljats statsunderstöd, på vilka sätt har statsunderstödet inverkat på utbudet av annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk i Er kommun?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐
i den grundläggande utbildningen	☐	☐	☐	☐

11. Om Er kommun beviljats statsunderstöd, på vilka sätt har statsunderstödet inverkat på utbudet av mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning i Er kommun?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐
i den grundläggande utbildningen	☐	☐	☐	☐

12. Anordnar Er kommun språkbad i de inhemska språken (finska, svenska, samiska) eller annan tvåspråkig verksamhet i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och/eller i grundläggande utbildning?

- Ja, språkbad i de inhemska språken.
- Ja, annan omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk.
- Ja, mindre omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och/eller undervisning.
- Ja, både språkbad i de inhemska språken och annan småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk.
- Ingendera.

SPRÅKBAD I DE INHEMSKA SPRÅKEN I KOMMUNEN

Med språkbud avses ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av verksamheten ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och minst 50% av verksamheten på det andra inhemska språket eller samiska.

13. Språkbud i de inhemska språken ges

- i svenska
 i finska
 i samiska

14. Vid hur många enheter (skola, daghem) ges språkbud i de inhemska språken i Er kommun (använd endast siffror när Ni svarar)?

- i småbarnspedagogik _____
i förskoleundervisning _____
i årskurserna 1–6 _____
i årskurserna 7–9 _____

15. Hur länge (i antal år) har det erbjudits språkbud i de inhemska språken i Er kommun?

16. Finns det i Er kommun privata serviceproducenter som anordnar språkbud i de inhemska språken som köpt tjänst?

	ja	nej	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐

17. Finns det i Er kommun andra privata serviceproducenter (ej köpt tjänst) som anordnar språkbud i de inhemska språken?

	ja	nej	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐

18. Har det i Er kommun gjorts kartläggningar av behovet av eller responsenkäter om språkbud i de inhemska språken?

- ja
 nej
 vet ej

19. Hur har mängden språkbud i de inhemska språken förändrats (antalet enheter, grupper, elevmängd) i Er kommun under de senaste fem åren?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐
i den grundläggande utbildningen	☐	☐	☐	☐

20. Hur har efterfrågan på språkbåd i de inhemska språken förändrats i Er kommun under de senaste fem åren?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐
i den grundläggande utbildningen	☐	☐	☐	☐

21. Hur motsvarar utbudet av språkbåd i de inhemska språken efterfrågan i Er kommun?

22. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom språkbåd i de inhemska språken i småbarnspedagogik?

23. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom språkbådsundervisning i de inhemska språken i förskoleundervisning?

24. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom språkbådsundervisning i de inhemska språken i grundläggande utbildning?

25. Vilka faktorer förhindrar eller försvårar anordnandet av språkbåd i de inhemska språken i småbarnspedagogik eller förskoleundervisning och grundläggande utbildning i Er kommun?

26. I vilken mån erbjuder Er kommun språkbåd i de inhemska språken för barn med invandrabakgrund?

- i samma mån som till andra barn
- i någon mån
- inte alls
- i vår kommun finns inte barn med invandrabakgrund
- vet ej

27. Beskriv kort språkbådsverksamheten i de inhemska språken och dess innehåll i småbarnspedagogik. I vilket förhållande används språkbådsspråket och barnens modersmål? I vilka aktiviteter används språkbådsspråket respektive barnens modersmål?

28. Beskriv kort språkbådsverksamheten i de inhemska språken och dess innehåll i förskoleundervisning. I vilket förhållande används språkbådsspråket och barnens modersmål? I vilka aktiviteter används språkbådsspråket respektive barnens modersmål?

29. Beskriv kort språkbådsverksamheten i de inhemska språken och dess innehåll i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6). I vilket förhållande används språkbådsspråket och elevernas modersmål (skolans undervisningsspråk)? I vilka läroämnen används språkbådsspråket resp. elevernas modersmål (skolans undervisningsspråk)? Hurdant är språkbådselevernas språkprogram?

30. Beskriv kort språkbådsverksamheten i de inhemska språken och dess innehåll i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9). I vilket förhållande används språkbådsspråket och elevernas modersmål (skolans undervisningsspråk)? I vilka läroämnen används språkbådsspråket resp. elevernas modersmål (skolans undervisningsspråk)? Hurdant är språkbådselevernas språkprogram?

31. Hur har språkbud i de inhemska språken beaktats i kommunens läroplan för småbarnspedagogik?
- Vi följer nationella riktlinjer
  - Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
  - Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
  - Vi har utarbetat daghemsspecifika riktlinjer
32. Hur har språkbadsundervisning i de inhemska språken beaktats i kommunens läroplan för förskoleundervisning?
- Vi följer nationella riktlinjer
  - Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
  - Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
  - Vi har utarbetat enhetsspecifika riktlinjer
33. Hur har språkbadsundervisning i de inhemska språken beaktats i kommunens läroplan för den grundläggande utbildningen?
- Vi följer nationella riktlinjer
  - Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
  - Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
  - Vi har utarbetat skolspecifika riktlinjer
34. Kommentarer angående situationen för språkbud i de inhemska språken i kommunen

UTBILDNING OCH REKRYTERING AV LÄRARPERSONAL TILL SPRÅKBAD I DE INHEMSKA SPRÅKEN

35. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras barnträdgårdslärare som ger språkbud i de inhemska språken i småbarnspedagogik?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbud eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbudsläraryrke					
kunskaper i språkbudsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

36. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger språkbadsundervisning i de inhemska språken i förskoleundervisning?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

37. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger språkbadsundervisning i de inhemska språken i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (1–6)?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

38. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger språkbadsundervisning i de inhemska språken i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9)?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

39. I frågorna 35–38 beskrev Ni kriterierna i lärarrekruteringen till språkbad i de inhemska språken. Lyckas Ni rekrytera lärare som uppfyller dessa kriterier?

	ja	i varierande mån	nej	vet ej	gäller ej kommunen/ ingen verksamhet
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6)	☐	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9)	☐	☐	☐	☐	☐

40. Har Ni i kommunen varit nöjda med yrkesskickligheten hos lärarna i språkbad i de inhemska språken?

- ja, därför att _____
- nej, därför att _____
- vet ej

41. I vilken mån har kommunens arbetstagare deltagit i fortbildning inom språkbad i Finland eller utomlands under de senaste fem åren?

	Regelbundet	Sporadiskt	Inte alls	Vet ej
Rektorer/Dagvårdsenheternas chefer	☐	☐	☐	☐
Personalen inom småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
Lärarna som ger förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
Lärarna i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6)	☐	☐	☐	☐
Lärarna i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9)	☐	☐	☐	☐

42. Har Ni i kommunen behov av att anordna fortbildning för lärare i språkbadsundervisning i de inhemska språken?

- ja, därför att _____
- nej, därför att _____
- vet ej

43. Kommentarer angående rekrytering och utbildningsbehov av språkbadslärare i de inhemska språken i kommunen under de senaste fem åren

44. I vår kommun*

anordnas annan omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk; jag övergår till att svara på frågor som gäller annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk. (Med annan omfattande undervisning på två språk avses undervisning, där minst 25 % av undervisningen ordnas på det andra inhemska språket eller ett främmande språk.)

anordnas mindre omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och/eller undervisning; jag övergår till att svara på frågor som gäller mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk. (Med mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning avses undervisning, där mindre än 25 % av innehållet i läroämnena undervisas på det andra inhemska språket eller ett främmande språk.)

anordnas både annan omfattande och mindre omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk.

anordnas inte annan omfattande eller mindre omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk; jag övergår till att svara på frågor som gäller framtidsplaner.

SITUATIONEN FÖR ANNAN OMFATTANDE SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK I KOMMUNEN

Med annan omfattande undervisning på två språk avses undervisning, där minst 25 % av undervisningen ordnas på det andra inhemska språket eller ett främmande språk.

45. Vid hur många enheter (skola, daghem) ordnas annan omfattande verksamhet på två språk i Er kommun (använd endast siffror när Ni svarar)?

- i småbarnspedagogik _____
- i förskoleundervisning _____
- i årskurserna 1–6 _____
- i årskurserna 7–9 _____

46. Hur länge (i antal år) har det erbjudits annan omfattande verksamhet på två språk i Er kommun?

47. Finns det i Er kommun privata serviceproducenter som anordnar annan omfattande verksamhet på två språk som köpt tjänst?

	ja	nej	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐

48. Finns det i Er kommun andra privata serviceproducenter (ej köpt tjänst) som anordnar annan omfattande verksamhet på två språk?

	ja	nej	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐

49. Har det i Er kommun gjorts kartläggningar av behovet av eller responsenkäter om annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk?

- ja
 nej
 vet ej

50. Hur har mängden annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk förändrats (antalet enheter, grupper, elevmängd) i Er kommun under de senaste fem åren?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

51. Hur har efterfrågan på annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk förändrats i Er kommun under de senaste fem åren?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

52. Hur motsvarar utbudet av annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning efterfrågan i Er kommun?

53. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom annan omfattande småbarnspedagogik på två språk?

54. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom annan omfattande förskoleundervisning på två språk?

55. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom annan omfattande grundläggande utbildning på två språk?

56. Vilka faktorer förhindrar eller försvårar anordnandet av annan omfattande småbarnspedagogik eller undervisning på två språk i Er kommun?

57. På vilka språk ordnas annan omfattande verksamhet på två språk i småbarnspedagogik?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

58. På vilka språk ges annan omfattande undervisning på två språk i förskoleundervisning?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

59. På vilka språk ges annan omfattande undervisning på två språk i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6)?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

60. På vilka språk ges annan omfattande undervisning på två språk i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9)?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

61. I vilken mån erbjuder Er kommun annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk för barn med invandrarbakgrund?

- i samma mång som till andra barn
- i någon mån
- inte alls
- i vår kommun finns inte barn med invandrarbakgrund
- vet ej

62. Beskriv kort annan omfattande undervisning på två språk och dess innehåll i småbarnspedagogiken. I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka aktiviteter används det främmande språket respektive barnens modersmål?
63. Beskriv kort annan omfattande undervisning på två språk och dess innehåll i förskoleundervisningen. I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka aktiviteter används det främmande språket respektive barnens modersmål?
64. Beskriv kort annan omfattande undervisning på två språk och dess innehåll i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6). I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka läroämnena används det främmande språket resp. barnens modersmål? Hurdant är språkprogrammet för dem som deltar i annan omfattande undervisning på två språk?
65. Beskriv kort annan omfattande undervisning på två språk och dess innehåll i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9). I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka läroämnena används det främmande språket resp. barnens modersmål? Hurdant är språkprogrammet för dem som deltar i annan omfattande undervisning på två språk?
66. Hur har annan omfattande verksamhet på två språk beaktats i kommunens läroplan för småbarnspedagogik?
- Vi följer nationella riktlinjer
  - Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
  - Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
  - Vi har utarbetat daghemsspecifika riktlinjer
67. Hur har annan omfattande undervisning på två språk beaktats i kommunens läroplan för förskoleundervisning?
- Vi följer nationella riktlinjer
  - Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
  - Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
  - Vi har utarbetat enhetsspecifika riktlinjer
68. Hur har annan omfattande undervisning på två språk beaktats i kommunens läroplan för den grundläggande utbildningen?
- Vi följer nationella riktlinjer
  - Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
  - Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
  - Vi har utarbetat skolspecifika riktlinjer
69. Kommentarer angående situationen för annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk i kommunen.

UTBILDNING OCH REKRYTERING AV LÄRARPERSONAL TILL ANNAN OMFATTANDE SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK

70. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras barnträdgårdslärare som ger annan omfattande undervisning på två språk i småbarnspedagogik?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrkebehörighet					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

71. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger annan omfattande undervisning på två språk i förskoleundervisning?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrkebehörighet					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

72. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger annan omfattande undervisning på två språk i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (1–6)?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

73. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger annan omfattande undervisning på två språk i den grundläggande utbildningens högre årskurser (7–9)?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

74. I frågorna 70-73 beskrev Ni kriterierna i lärarekryteringen till annan omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk. Lyckas Ni rekrytera lärare som uppfyller dessa kriterier?

	ja	i varierande mån	nej	vet ej	gäller ej kommunen/ ingen verksamhet
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1-6)	☐	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7-9)	☐	☐	☐	☐	☐

75. Har Ni i kommunen varit nöjda med yrkesskickligheten hos lärarna i annan omfattande undervisning på två språk?

- ja, därför att _____
- nej, därför att _____
- vet ej

76. I vilken mån har kommunens arbetstagare deltagit i fortbildning inom annan omfattande undervisning på två språk i Finland eller utomlands under de senaste fem åren?

	Regelbundet	Sporadiskt	Inte alls	Vet ej
Rektorer/Dagvårdsenheternas chefer	☐	☐	☐	☐
Personalen inom småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
Lärarna som ger förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
Lärarna i grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1-6)	☐	☐	☐	☐
Lärarna i grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7-9)	☐	☐	☐	☐

77. Har Ni i kommunen behov av att anordna fortbildning för lärare i annan omfattande undervisning på två språk?

- ja, därför att _____
- nej, därför att _____
- vet ej

78. Kommentarer angående rekrytering och utbildningsbehov av lärare i annan omfattande undervisning på två språk i kommunen under de senaste fem åren

79. I vår kommun*

- Anordnas mindre omfattande småbarnspedagogik och/eller undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och/eller undervisning. (Jag övergår till att svara på frågor som gäller mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk.)
- Anordnas inte mindre omfattande småbarnspedagogikad småbarnspedagogik och/eller undervisning. (Jag övergår till att svara på frågor som gäller framtidsplaner.)

SITUATIONEN FÖR MINDRE OMFATTANDE SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK I KOMMUNEN

Med mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning avses undervisning, där mindre än 25 % av innehållet i läroämnena undervisas på det andra inhemska språket eller ett främmande språk.

80. För mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet används i kommunen termen (Ni kan välja flera alternativ)

- CLIL
- tvåspråkig undervisning
- språkbo
- innehållsbetonad undervisning i främmande språk
- undervisning på främmande språk
- språkbad
- språkberikad undervisning
- språkdusch
- något annat, vilket

81. Vid hur många enheter (skola, daghem) ordnas mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet i Er kommun (använd endast siffror när Ni svarar)?

i småbarnspedagogik _____

i förskoleundervisning _____

i årskurserna 1–6 _____

i årskurserna 7–9 _____

82. Hur länge (i antal år) har det erbjudits mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet i Er kommun?

83. Finns det i Er kommun privata serviceproducenter som anordnar mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet som köpt tjänst

	ja	nej	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐

84. Finns det i Er kommun andra privata serviceproducenter (ej köpt tjänst) som anordnar mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet?

	ja	nej	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐

85. Har det i Er kommun gjorts kartläggningar av behovet av eller responsenkäter om mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning?

- ja
- nej
- vet ej

86. Hur har mängden mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning förändrats (antalet enheter, grupper, elevmängd) i Er kommun under de senaste fem åren?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

87. Hur har efterfrågan på mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning förändrats i Er kommun under de senaste fem åren?

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

88. Hur motsvarar utbudet på mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning efterfrågan i Er kommun?

89. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk /språkberikad småbarnspedagogik?

90. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom mindre omfattande förskoleundervisning på två språk/språkberikad förskoleundervisning?

91. Vilka grupper i Er kommun är aktiva aktörer inom mindre omfattande grundläggande utbildning på två språk/språkberikad grundläggande utbildning?

92. Vilka faktorer förhindrar eller försvårar anordnandet av mindre omfattande småbarnspedagogik eller undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik eller undervisning i Er kommun?

93. På vilka språk ordnas mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet i småbarnspedagogik?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

94. På vilka språk ges mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i förskoleundervisning?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

95. På vilka språk ges mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6)?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

96. På vilka språk ges mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9)?

	ja	nej	vet ej
engelska	☐	☐	☐
spanska	☐	☐	☐
franska	☐	☐	☐
tyska	☐	☐	☐
ryska	☐	☐	☐
svenska	☐	☐	☐
annat, vad?	☐	☐	☐

97. I vilken mån erbjuder Er kommun mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning för barn med invandrarbakgrund?

- i samma mån som till andra barn
- i någon mån
- inte alls
- i vår kommun finns inte barn med invandrarbakgrund
- vet ej

98. Beskriv kort mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning och dess innehåll i småbarnspedagogiken. I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka aktiviteter används det främmande språket respektive barnens modersmål?

99. Beskriv kort mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning och dess innehåll i förskoleundervisningen. I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka aktiviteter används det främmande språket respektive barnens modersmål?

100. Beskriv kort mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning och dess innehåll i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6). I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka läroämnen används det främmande språket resp. barnens modersmål?
101. Beskriv kort mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning och dess innehåll i den grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9). I vilket förhållande används det främmande språket och barnens modersmål? I vilka läroämnen används det främmande språket resp. barnens modersmål?
102. Hur har mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikad verksamhet beaktats i kommunens läroplan för småbarnspedagogik?
- Vi följer nationella riktlinjer
- Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
- Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
- Vi har utarbetat daghemsspecifika riktlinjer
103. Hur har mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning beaktats i kommunens läroplan för förskoleundervisning?
- Vi följer nationella riktlinjer
- Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
- Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
- Vi har utarbetat enhetsspecifika riktlinjer
104. Hur har mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning beaktats i kommunens läroplan för den grundläggande utbildningen?
- Vi följer nationella riktlinjer
- Vi har utarbetat regionspecifika riktlinjer enligt de ekonomiska regionerna
- Vi har utarbetat kommunspecifika riktlinjer
- Vi har utarbetat skolspecifika riktlinjer
105. Kommentarer angående situationen för mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad undervisning i kommunen.

UTBILDNING OCH REKRYTERING AV LÄRARPERSONAL TILL MINDRE OMFATTANDE SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK/SPRÅKBERIKAD SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH UNDERVISNING

106. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras barnträdgårdslärare som ger mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i småbarnspedagogik?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					

barnträdgårdsläraryrke					
språkbadsläraryrke					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

107. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i förskoleundervisning?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadsläraryrke					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

108. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i den grundläggande utbildningens lägre årskurser (1–6)?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barnträdgårdsläraryrke					
språkbadsläraryrke					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

109. Hur viktiga är följande kriterier, när det rekryteras lärare som ger mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i den grundläggande utbildningens högre årskurser (7–9)?

	mycket viktigt	ganska viktigt	inte alls viktigt	vet ej	gäller ej kommunen
minst ämnesstudier (ca 60 sp) i språket som undervisas					
språkkunskaper som har verifierats med språkexamen eller –test					
språkkunskaper som (nästan) motsvarar en infödd talares					
arbetserfarenhet i språkbad eller annan tvåspråkig undervisning					
barntädgårdsläraryrke					
språkbadslärarkompetens					
kunskaper i språkbadsdidaktik eller CLIL-pedagogik					
något annat, vilket?					

110. I frågorna 106-109 beskrev Ni kriterierna i lärarrekruteringen till mindre omfattande småbarnspedagogik och undervisning på två språk/språkberikad småbarnspedagogik och undervisning. Lyckas Ni rekrytera lärare som uppfyller dessa kriterier?

	ja	i varierande mån	nej	vet ej	gäller ej kommunen/ ingen verksamhet
i småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisningen	☐	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1–6)	☐	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7–9)	☐	☐	☐	☐	☐

111. Har Ni i kommunen varit nöjda med yrkesskickligheten hos lärarna i mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning?

- ja, därför att _____
- nej, därför att _____
- vet ej

112. I vilken mån har kommunens arbetstagare deltagit i fortbildning inom mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i Finland eller utomlands under de senaste fem åren?

	Regelbundet	Sporadiskt	Inte alls	Vet ej
Rektorer/Dagvårdsenheternas chefer	☐	☐	☐	☐
Personalen inom småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
Lärarna som ger förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
Lärarna i grundläggande utbildningens lägre årskurser (åk 1-6)	☐	☐	☐	☐
Lärarna i grundläggande utbildningens högre årskurser (åk 7-9)	☐	☐	☐	☐

113. Har Ni i kommunen behov av att anordna fortbildning för lärare i mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning?

- ja, därför att _____
- nej, därför att _____
- vet ej

114. Kommentarer angående rekrytering och utbildningsbehov av lärare i mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning i kommunen under de senaste fem åren.

FRAMTIDSFÖRUTSÄGELSER OCH PLANER

Bedöm eller ge en förutsägelse om följande saker i Er kommun för de kommande fem åren:

115. Elevantalet i kommunens*

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

116. Det är sannolikt att i framtiden kommer efterfrågan på språkbud i de inhemska språken gällande *

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

117. Det är sannolikt att i framtiden kommer efterfrågan på annan omfattande verksamhet på två språk gällande *

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

118. Det är sannolikt att i framtiden kommer efterfrågan på mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikande verksamhet gällande *

	ökat	hållits på samma nivå	minskat	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

119. Det är sannolikt att i framtiden kommer utbudet av språkbud i de inhemska språken gällande *

	att öka	att hållas på samma nivå	att minska	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

120. Det är sannolikt att i framtiden kommer utbudet av annan omfattande verksamhet på två språk gällande *

	att öka	att hållas på samma nivå	att minska	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

121. Det är sannolikt att i framtiden kommer utbudet av mindre omfattande verksamhet på två språk/språkberikande verksamhet gällande *

	att öka	att hållas på samma nivå	att minska	vet ej
i småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
i förskoleundervisning	☐	☐	☐	☐
i grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐

122. I småbarnspedagogik (språkbad i de inhemska språken) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning i nya språk, i vilka språk

- svenska
- finska
- samiska
- inga planer att öka antalet språk

123. I småbarnspedagogik (annan omfattande undervisning på två språk) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning på nya språk, på vilka språk

- engelska
- spanska
- franska
- tyska
- ryska
- svenska
- något annat, vilket?
- inga planer att öka antalet språk

124. I småbarnspedagogik (mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning på nya språk, på vilka språk

- engelska
- spanska
- franska
- tyska
- ryska
- svenska
- något annat, vilket?
- inga planer att öka antalet språk

125. I förskoleundervisning (språkbadundervisning i de inhemska språken) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning i nya språk, i vilka språk

- svenska
- finska
- samiska
- inga planer att öka antalet språk

126. I förskoleundervisning (annan omfattande undervisning på två språk) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning på nya språk, på vilka språk
- engelska
  - spanska
  - franska
  - tyska
  - ryska
  - svenska
  - något annat, vilket?
  - inga planer att öka antalet språk
127. I förskoleundervisning (mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning på nya språk, på vilka språk
- engelska
  - spanska
  - franska
  - tyska
  - ryska
  - svenska
  - något annat, vilket?
  - inga planer att öka antalet språk
128. I grundläggande utbildning (språkbadsundervisning i de inhemska språken) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning i nya språk, i vilka språk
- svenska
  - finska
  - samiska
  - inga planer att öka antalet språk
129. I grundläggande utbildning (annan omfattande undervisning på två språk) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning på nya språk, på vilka språk
- engelska
  - spanska
  - franska
  - tyska
  - ryska
  - svenska
  - något annat, vilket?
  - inga planer att öka antalet språk
130. I grundläggande utbildning (mindre omfattande undervisning på två språk/språkberikad undervisning) kommer kommunen eventuellt att erbjuda undervisning på nya språk, på vilka språk
- engelska
  - spanska
  - franska
  - tyska
  - ryska

- svenska
- något annat, vilket?
- inga planer att öka antalet språk

131. Kommentarer angående framtida behov och framtidsförutsägelser

UPPGIFTER OM DEN/DE SOM SVARAT

132. Vilken är Er/Era position(er) och Ert/Era ansvarsområde(n) i kommunens organisation? *

133. Kontaktpersonens e-post eller telefon (för eventuella frågor) *

134. Kunde vi vid behov få intervjua Er vid ett senare skede av undersökningen?

- ja
- nej

135. Ett stort tack för Ert svar! Till sist kan Ni ytterligare ge feedback på enkäten.

136. Bifoga till enkäten kommunens:

- Statistik över elevantal från de senaste fem åren (småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning)
  - Plan för småbarnspedagogik
  - Förskoleundervisningens läroplan
  - Läroplan för den grundläggande utbildningen
- Välj "choose file" för att bifoga de önskade dokumenten.

Bilaga 2.

Intervjufrågor i kommunintervjuer

Tjänstemän, rektorer, lärare

Berätta kort om er tvåspråkiga undervisning (omfattning, innehåll, på vilka årskurser, i vilka ämnen osv.)

1. Varför inleddes tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik i er kommun/skola/daghem?
Vem var initiativtagare?
Vilken roll hade **lärarna** i samband med starten?
2. Varför på just detta språk?
3. Vad är enligt er nyttan med tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik för kommunen/skolan/eleverna/familjerna?
4. Till vem riktar sig verksamheten?
Tjänstemän, rektorer: Hur väljs barnen/eleverna till tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik i er kommun/skola/daghem?
Varför just på detta sätt?
Kan också barn/elever med invandrarbakgrund delta i verksamheten?
5. Vilken/vilka grupper befrämjar verksamheten?
På vilka sätt?
Vilken är **lärarnas** roll i befrämjandet av verksamheten?
6. Vilka utmaningar har funnits vid startandet/upprätthållandet/etablerandet/ utvecklandet av verksamheten?
Lärare: Vilka krav/svårigheter/glädjeämnen upplever ni i ert arbete (jämfört med enspråkig undervisning)?
7. Hur har statsstödet inverkat på verksamheten?
Vad har det fört med sig för nytt?
8. **Tjänstemän, rektorer:** Hurdant är språkprogrammet för eleverna som deltar i tvåspråkig undervisning?
9. Hur fungerar kontinuiteten (småbarnspedagogik-förskoleundervisning-grundläggande utbildningens lägre och högre årskurser)?
Hurdant samarbete finns mellan aktörerna?
(Finns det möjligtvis fortsättning efter den grundläggande utbildningen?)

10. Om det i er kommun finns en kommunal/skolspecifik läroplan för tvåspråkig undervisning:
Tjänstemän, rektorer:
Vilka grupper deltog i utarbetandet av läroplanen?
Samarbetade er kommun med andra kommuner i arbetet med läroplanen för tvåspråkig undervisning?
Hur upplevdes arbetet med läroplanen i er kommun?
Lärare:
I vilken mån har lärarna deltagit i arbetet med läroplanen för tvåspråkig undervisning i er kommun?
Hurdant samarbete gjorde ni i arbetet med läroplanen för tvåspråkig undervisning?
Vilka erfarenheter har ni som lärare i tvåspråkig undervisning av läroplansarbetet?
Rektor, lärare: Hur har den nya läroplanen förändrat den tvåspråkiga undervisningen i er skola?
11. Vilken är föräldrarnas roll i den tvåspråkiga undervisningen/småbarnspedagogiken i er kommun/skola/daghem?
Finns det i er kommun en föräldraförening för tvåspråkig undervisning?
Vilken är föreningens roll inom den tvåspråkiga undervisningen/småbarnspedagogiken i er kommun?
Hurdan feedback har ni fått om undervisningen/undervisningens anordnande?
12. **Lärarna:** Vad anser ni om den tvåspråkiga undervisningen i er kommun/skola/daghem överlag?
Vad anser ni om utbudets omfattning?
Vad skulle ni vilja ändra?
13. Vad har ni för uppskattningar om framtidsutsikterna?
Finns det press på att utvidga verksamheten?
Finns det planer på att t.ex. utvidga eller på annat sätt ändra verksamheten?
På vilket sätt?
Vad är **lärarnas** roll här?
14. Vad skulle ni behöva/önska som stöd för er verksamhet? Från vilket håll?
15. Har ni bildat nätverk med andra kommuner/skolor/lärare inom tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik i Finland/internationellt?
Har ni bekantat er med forskning som har att göra med tvåspråkig undervisning?
16. **Lärare:** Hurdan utbildning behövs för ert arbete?
Hurdan utbildning skulle just nu vara nyttig?
Rektor: Hur har era lärare blivit behöriga för sitt arbete?
17. **Lärare:** Har ni deltagit i utbildning inriktad på tvåspråkig undervisning i hemlandet/utomlands?

Föräldrar

1. Varför inleddes tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik i det/den daghem/skola, där ert barn är?
Vem var initiativtagare?
Vilken roll hade föräldrarna i samband med starten?
2. Vad är enligt er nyttan med tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik för kommunen/skolan/eleverna/familjerna?
3. Till vem riktar sig verksamheten?
4. Vilken/vilka grupper befrämjar verksamheten?
På vilka sätt?
Vilken är **föräldrarnas** roll i befrämjandet av verksamheten?
5. Vilka utmaningar har funnits vid startandet/upprätthållandet/etablerandet/utvecklandet av verksamheten?
6. Är ni medveten om, att er kommun har fått statsunderstöd för tvåspråkig undervisningen åren 2015/2016/2017?
Hur har statsunderstödet inverkat på verksamheten ur er synvinkel?
Vad har det möjligtvis fört med sig för nytt?
7. Hur fungerar kontinuiteten (småbarnspedagogik-förskoleundervisning-grundläggande utbildningens lägre och högre årskurser)?
Hur fortsätter verksamheten efter den grundläggande utbildningen?
8. Vilken är föräldrarnas roll i den tvåspråkiga undervisningen/småbarnspedagogiken i er kommun/skola/daghem?
Finns det i er kommun en föräldraförening för tvåspråkig undervisning?
Vad är föreningens roll inom den tvåspråkiga undervisningen/småbarnspedagogiken i er kommun/skola/daghem?
9. Vad anser ni om den tvåspråkiga undervisningen/småbarnspedagogiken i er kommun/skola/daghem överlag?
Vad anser ni om utbudets omfattning?
Vad skulle ni vilja ändra?
10. Vad anser ni om den tvåspråkiga undervisningen/småbarnspedagogiken, som ert barn deltar i?
11. Vad har ni för uppskattningar om framtidsutsikterna?
Finns det planer på att t.ex. utvidga eller på annat sätt ändra verksamheten?
På vilket sätt?
Vad är föräldrarnas roll här?

12. Har ni bildat nätverk med föräldrar inom tvåspråkig undervisning/småbarnspedagogik i andra kommuner/skolor i Finland/internationellt?
Har ni bekantat er med forskning som har att göra med tvåspråkig undervisning?

Elever

1. Hur länge har ni deltagit i tvåspråkig undervisning?
2. Vem bestämde att ni skulle delta i tvåspråkig undervisning? Varför bestämde XX att ni skulle delta i tvåspråkig undervisning? Vad tycker ni om det beslutet?
3. Vilka är fördelarna/vad är det som är bra med tvåspråkig undervisning? Varför?
4. Vad är det som är utmanande/svårt med tvåspråkig undervisning? Varför?
5. Vad borde man ändra ifråga om den tvåspråkiga undervisningen? Varför?
6. Erbjuds tvåspråkig undervisning till alla intresserade? Varför inte?
7. För vem lämpar sig tvåspråkig undervisning enligt er och för vem lämpar den sig inte? Varför passar den just för dessa och inte för de andra?
8. Vilken beredskap har den tvåspråkiga undervisningen gett er?
9. Hurdana kommentarer har ni fått angående det faktum att ni deltar i tvåspråkig undervisning?
10. Om ni fick välja (igen) skulle ni välja tvåspråkig undervisning? Varför/varför inte?

Bilaga 3.

Intervjufrågor till lärarutbildare

Planerad verksamhet – Språkbadsklasslärarutbildning/
språkbadsbarntädgårdslärarutbildning

- Hurudant utbildningsprogram för tvåspråkig undervisning planerar ni att påbörja? Innehåll? Omfattning? Riktat till vem? Antagning? Vad finns det för jobb efter utbildning?
- Varför påbörjar ni just denna utbildning?
- Varifrån togs initiativet att påbörja utbildningen?
- Vad anser ni är styrkorna med den planerade utbildningen?
- Vilka utmaningar tror ni att ni stöter på gällande den planerade utbildningen?
- När är det planerat att utbildningen ska börja och hur länge planeras den hålla på?
- Kommer ni att ordna fortbildning? Innehåll? Omfattning? För vem?

Nuvarande verksamhet - språkbadskurser för barntädgårdslärarstuderande

- Kan ni berätta om studiehelheten för språkbad vid barntädgårdslärarutbildningen? Innehåll? Omfattning? Till vem? Antagning? Hur många har deltagit?
- Varför just detta innehåll och denna omfattning?
- Varför påbörjades studiehelheten?
- Vems initiativ var det att starta studiehelheten?
- Studiehelhetens styrkor?
- Hur väl svarar studiehelheten på språkbadets behov?
- Hurudan feedback har man fått för studiehelheten?
- Hur ser framtiden ut för studiehelheten? Utvidgas? minskar? hur länge pågår den?
- Vilka faktorer inverkar på studiehelhetens framtid och på vilket sätt?

- Vad är de största utmaningarna för studiehelheten?
- Hur ser ni på utvecklingen av språkbudet?
- Ordnar ni också fortbildning? Innehåll? Omfattning? För vem?